PIONIER in ONTWIKKELING

Een verkenning van de stand van zaken op het gebied van de bestrijding van voortijdig schoolverlaten in Zuid-Holland-Zuid

Mariëlle Verhoef
Ton Eimers

December 2003

Deze publicatie is te bestellen bij het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.
tel.: 024 3653520
e-mail: info@kenniscentrum-ba.nl
Foto omslag: Mariëlle Verhoef

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Mariëlle Verhoef

PIONIER in ONTWIKKELING. / Mariëlle Verhoef & Ton Eimers - Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.
ISBN 90-77202-04-8
NUR 840

© 2003 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1 Inleiding 1
1.1 Achtergrond en doel van het rapport 1
1.2 Kader 3

2 Signalering en melding 5
2.1 Ontwikkelingen 5
2.2 Verleden en toekomst 7

3 Diagnostiek en verwijzing 9
3.1 Ontwikkelingen 9
3.2 Verleden en toekomst 13

4 Casemanagement en trajectbegeleiding 15
4.1 Ontwikkelingen 15
4.2 Verleden en toekomst 17

5 Registratie en monitoring 19
5.1 Ontwikkelingen 19
5.2 Verleden en toekomst 20

6 Preventie in school 21
6.1 Ontwikkelingen 21
6.2 Verleden en toekomst 23

7 Terug naar school 25
7.1 Ontwikkelingen 25
7.2 Verleden en toekomst 28

8 Toeleiding naar werk 29
8.1 Ontwikkelingen 29
8.2 Verleden en toekomst 30

9 Opvang en jeugdzorg 31
9.1 Ontwikkelingen 31
9.2 Verleden en toekomst 33

10 Coördinatie, regie en samenwerking 35
10.1 Ontwikkelingen 35
10.2 Verleden en toekomst 41

11 Gemeentebeleid en regio 43
11.1 Ontwikkelingen 43
11.2 Verleden en toekomst 49

12 Tot besluit 51

Bijlage 1 Publicaties in het kader van PIONIER 55

Dossiergedeelte 57

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en doel van het rapport

In 1998 werd een inventariserend onderzoek gehouden in de regio Zuid-Holland-Zuid naar de stand van zaken rondom preventie en bestrijding van voortijdig schoolverlaten. De manier waarop gemeenten, scholen en zorginstellingen invulling geven aan hun bijdrage op dit terrein stond daarbij centraal. Het onderzoek resulteerde in het rapport PIONIER in SAMENWERKING.

Opdrachtgever was PIONIER, een samenwerkingsverband van de provincie Zuid-Holland en vertegenwoordigers uit de regio Zuid-Holland-Zuid, die zich vanuit verschillende invalshoeken bezighouden met voortijdig schoolverlaten. De afkorting 'PIONIER' staat voor 'Project Innoverend ONderwijsbeleid Integraal En Regionaal' en het belangrijkste doel is de versterking van de aanpak van het voortijdig schoolverlaten in de regio. Het betreft een brede doelstelling met raakvlakken in het voortgezet- en het beroepsonderwijs, in de jeugdzorg en in de aansluitingsproblematiek onderwijs-arbeidsmarkt.
Naast inhoudelijke doelen heeft PIONIER een duidelijk faciliterende taak: PIONIER helpt aanpakken te ontwikkelen die veelbelovend zijn en die zonder steun van PIONIER niet of moeilijk gerealiseerd kunnen worden. De ondersteuning van PIONIER bestaat uit:

- inhoudelijke bijdragen (ideevorming, advisering);
- financiële steun (via doelsubsidies van de provincie);
- het bijeenbrengen van relevante partijen ten behoeve van een aanpak (bovenlokale contacten organiseren, conferenties beleggen, samenwerking en uitwisseling stimuleren).

Specifiek ligt de meerwaarde van PIONIER op het regionale niveau, met name wat betreft kwesties die gemeentegrenzen overstijgen.

De regio Zuid-Holland-Zuid, waar PIONIER zich op richt, is een deelgebied van de provincie Zuid-Holland, dat ten zuiden van Rotterdam en ten noorden van Breda ligt. Het gebied omvat de Hoeksche Waard in het westen, de Alblasserwaard/-Vijfherenlanden en de Drechtsteden. De grootste stad in het gebied is Dordrecht, grenzend aan Zwijndrecht en Papendrecht. De tweede kern wordt gevormd door de gemeenten Gorinchem en Leerdam. Oud-Beijerland is in de Hoeksche Waard de kerngemeente.

In tabel 1 is een overzicht gegeven welke gemeenten tot de regio Zuid-Holland-Zuid behoren, onderverdeeld naar de drie subregio's. Ter informatie is per gemeente het aantal inwoners opgenomen.

Tabel 1 – Gemeenten in Zuid-Holland-Zuid

Alblasserwaard/ Vijfheerenlanden	aantal inwoners	Drechtsteden	aantal inwoners	Hoeksche Waard	aantal inwoners
Giessenlanden	14.127	Alblasserdam	18.426	Binnenmaas	19.080
Gorinchem	33.974	Dordrecht	120.051	Cromstrijen	12.795
Graafstroom	9.597	Heerjansdam	3.540	's-Gravendeel	8.741
Hardinxveld-Giessendam	17.812	Hendrik-Ido-Ambacht		Korendijk	10.756
Leerdam		Papendrecht	21.147	Oud Beijerland	22.481
Liesveld	20.872	Sliedrecht	30.061	Strijen	9.525
Nieuw-Lekkerland	9.578	Zwijndrecht	23.666	Binnenmaas	19.080
Zederik	9.361	Alblasserdam	41.410	Cromstrijen	12.795
Giessenlanden	13.750	Dordrecht	18.426	's-Gravendeel	8.741
TOTAAL	129.071		258.301		83.378

In het kader van PIONIER zijn sinds 1998 verscheidene activiteiten ontplooid, onder meer op het gebied van regionalisering van de leerplicht, samenwerking op het gebied van onderwijs aan asielzoekerskinderen en ama's en het invoeren van leerstraffen. Zie voor een overzicht van relevante publicaties bijlage 1.

Vier jaar na de uitvoering van het eerste inventariserende onderzoek voelde PIONIER behoefte om opnieuw in kaart te brengen hoe de situatie er voor staat. PIONIER heeft daarom het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt[1] gevraagd een up-date te maken van het oorspronkelijke onderzoek.
Deze up-date heeft geresulteerd in het voorliggende rapport. Daarnaast is een verdieping over multi-disciplinaire teams (MDT's) uitgevoerd, die is beschreven in het rapport *Velen weten meer dan één.* Inmiddels is PIONIER samengegaan met de RMC-functie en is dus geen zelfstandig bestaand platform meer. De up-date kan daarom ook beschouwd worden als een einddocument van hetgeen PIONIER bereikt heeft.

1 Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt is vanaf het begin betrokken bij PIONIER, maar toen als onderdeel van het Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen (ITS). Sinds 1 januari 2002 is het Kenniscentrum gevestigd als zelfstandige onderneming.

1.2 Kader

In het rapport PIONIER in SAMENWERKING is gebruik gemaakt van het zogenaamde 'vangnetmodel'om een ordening aan te brengen in de veelheid aan activiteiten en (beleids)initiatieven in de regio. Ook in deze rapportage zullen we van het model gebruik maken, zij het dat het model zich op basis van ervaringen in de loop der jaren ontwikkeld heeft tot een wat eenvoudigere indeling. Het model is daarmee gebruiksvriendelijker geworden en doet bovendien meer recht aan de werkelijkheid.

Het model onderscheidt diverse functies die uitgevoerd moeten worden om een samenhangend geheel van maatregelen te laten ontstaan. Daarbij zijn drie groepen functies te onderscheiden. De eerste groep heeft betrekking op de *allocatie*, dat wil zeggen het zorgen dat een leerling met problemen zo snel mogelijk in aanraking komt met de juiste vorm van hulp. Bij deze groep behoort ook de registratie, omdat registratie niet alleen een belangrijke rol speelt bij de signalering, denk aan leerplicht, maar ook bij het op beleidsniveau zicht krijgen op kwantitatieve leerlingstromen. Daarmee kan het beleid afgestemd worden op de behoeften van de doelgroep. De tweede groep betreft de daadwerkelijke *preventieve en curatieve hulp* aan de leerlingen. Activiteiten die in het kader van deze groep worden uitgevoerd hebben tot doel dreigende uitval van individuele leerlingen te voorkomen (preventie) of reeds uitgevallen leerlingen op te vangen (curatie). Bij curatieve opvang kunnen verschillende uitstroomdoelen onderscheiden worden.
De derde groep bevat niet alleen leerlinggebonden functies op *beleid*sniveau, zoals coördinatie, regie en samenwerking, maar ook de functie van kerngemeenten ten opzichte van kleinere gemeenten in de regio.

De groepen omvatten de volgende functies:

Groep één – allocatie
- signalering en melding;
- diagnostiek en verwijzing;
- case-management en trajectbegeleiding;
- registratie en monitoring.

Groep twee – preventieve en curatieve hulp
- preventie in de school;
- terugleiding naar school;
- toeleiding naar werk;
- opvang zonder directe uitstroomdoelstelling en jeugdzorg.

Groep drie – beleid
- coördinatie, regie en samenwerking;

- gemeentebeleid, kerngemeente en regio.

Opbouw van het rapport

De voorliggende rapportage van de up-date bestaat uit twee gedeelten, het hoofdrapport en het dossiergedeelte. In het hoofdrapport worden de belangrijkste thema's besproken die in de afgelopen jaren in de belangstelling hebben gestaan. Het dossiergedeelte bevat een overzicht van beleid en activiteiten per gemeente.

In het hoofdrapport wordt een hoofdstuk gewijd aan elk van de tien functies uit het model. De eerste vier hoofdstukken betreffen de functies in het kader van *allocatie*. Bij allocatie gaat het er om dat signalen van problemen adequaat opgepakt worden en vervolgens bij de juiste persoon of instantie gemeld worden. Ook registratie is een onderdeel van het allocatieproces, omdat dit de signalering kan vergemakkelijken. Bovendien kan een goede registratie het beleid ondersteunen. Hoofdstuk twee gaat in op signalering en melding, in hoofdstuk drie staat diagnostiek en verwijzing centraal, in hoofdstuk vier komt casemanagement en trajectbegeleiding aan de orde en in hoofdstuk vijf ten slotte registratie en monitoring.

Daarna volgen vier hoofdstukken waarin de functies met betrekking tot *preventieve en curatieve hulp* aan de orde komen. Daarbij gaat het om daadwerkelijke actie die ondernomen wordt om uitval te voorkomen of hulp te bieden. In hoofdstuk zes staat preventie in school centraal, in hoofdstuk zeven gaat het om 'terug naar school', in hoofdstuk acht wordt ingegaan op toeleiding naar werk en in hoofdstuk negen staat opvang en jeugdzorg centraal.

Hoofdstuk tien en elf behandelen het *beleid* ten aanzien van voortijdig schoolverlaten, zowel op landelijk als gemeentelijk niveau. Ook wordt ruim aandacht besteed aan allerhande vormen van samenwerking die er zijn. Hoofdstuk tien focust op coördinatie, regie en samenwerking en hoofdstuk elf op gemeentebeleid en de regio. In hoofdstuk twaalf worden conclusies getrokken.

2 Signalering en melding

2.1 Ontwikkelingen

Bij de preventie van voortijdig schoolverlaten is een goede – vooral tijdige – signalering van groot belang. De eerste, voor de hand liggende plek waar signalering plaatsvindt, is de school. In vergelijking met 1998, het jaar waarin het oorspronkelijke onderzoek plaatsvond, hebben scholen hun interne zorgstructuur nog verder ontwikkeld. Door verschillende vormen van leerlingbegeleiding, bijvoorbeeld door mentoren per groep of leerjaar, worden signalen eerder opgepikt. De route die het signaal vervolgens af moet leggen om op de juiste plek terecht te komen (de melding) is in veel gevallen ook duidelijker vormgegeven. Ontwikkelingen als de komst van een Interne Coördinator Leerlingenbegeleiding (ICL) in vrijwel alle scholen, het maatschappelijk werk dat een vastere plek in school gekregen heeft, de opkomst van zorgteams (MDT's, zie hoofdstuk drie) en de versterking van Leerplicht (zie hoofdstuk tien), dragen allen bij aan een betere signalering en melding.

Jeugdwerk
Een andere vindplaats naast het onderwijs die belangrijk is voor de signalering, met name voor jongeren die niet (meer) naar school gaan, is het jeugdwerk. In Zuid-Holland-Zuid zijn diverse instanties die zich op deze doelgroep richten. Vaak gaat het echter wel om vrijblijvende activiteiten, waar jongeren vrijwillig naartoe gaan. Ook is de signalering van problemen geen hoofddoel, maar hooguit een bijkomend effect. Toch kan het jeugdwerk een belangrijke schakel vormen in het totale netwerk, als organisaties zich meer bewust gaan worden van de mogelijkheden en onderlinge relaties zodanig zijn dat melding van problemen snel op de juiste plek gedaan kan worden.

Jeugd Preventie Team (JPT)
Een belangrijk netwerk waar signalen opgepikt kunnen worden, is het Jeugd Preventie Team (JPT). Een JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren 'op het rechte pad te houden'. Daarbij is de politie de vindplaats. In de regio Zuid-Holland-Zuid zijn momenteel vier van dergelijke JPT's werkzaam, waarvan één in elk van de beide subregio's Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en Hoeksche Waard en twee in de Drechtsteden. De JPT's zijn ingedeeld volgens de arrondissementale subregio's, wat betekent dat er een afzonderlijk JPT is voor Dordrecht en één voor de Zwijndrechtse Waard.

De JPT's bestaan elk uit twee coördinatoren waarvan één van jeugdzorg en één van de politie, vier maatschappelijk werkers en een administratieve kracht. Er zijn drie doelgroepen waar het JPT hulp aan biedt. Ten eerste treedt het JPT preventief op bij jongeren die al signalen afgeven waaruit blijkt dat zij het criminele pad op zouden kunnen gaan. In de tweede plaats richt het JPT zich op 'first offenders', dit zijn jongeren die voor het eerst in aanmerking zijn gekomen met de politie en ten derde op jongeren die vaker met de politie in aanraking zijn geweest.
De hulp die het JPT biedt is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Wanneer de jongere en zijn of haar ouders toestemming geven, kan de politie doorverwijzen naar het JPT. Nadat de politie de aanleiding tot doorverwijzing en de probleemsituatie in een rapport omschreven heeft, neemt het JPT binnen twee keer vierentwintig uur contact op met de ouders of de jongere zelf. Na een screening, waarin de leefomgeving van de jongere, de gezinssituatie en school aan de orde komen, kan eventueel doorverwezen worden naar een vorm van jeugdhulpverlening of kunnen de activiteiten van het JPT beginnen. Er is geen vast programma, maar men past maatwerk toe. De hulp is gericht op praktische zaken zoals bijvoorbeeld het zoeken van een geschikte baan, school of woonomgeving en duurt maximaal drie maanden. Daarna wordt het contact beëindigd of wordt doorverwezen naar een andere instantie. Er is aandacht voor alle leefgebieden van de jongere; werk en school, gezin, sociale contacten en eerdere hulpverlening. Het doel van het ingrijpen is dat de jongere zelfstandig kan functioneren op elk van deze leefgebieden. De kracht van het JPT is gelegen in een outreachende werkwijze, snelle en vroegtijdige reactie en een makkelijke toegang tot het volledige aanbod van Jeugdzorg.
Jongeren tot 18 jaar komen in aanmerking voor hulp van het JPT en dan alleen diegenen die vanwege probleem- of signaalgedrag of het plegen van strafbare feiten met de politie in aanraking komen. Criteria voor aanmelding bij het JPT zijn dat de jongere niet te zware delicten heeft gepleegd, niet in detentie is geweest en niet te veel met de Raad in aanraking is geweest. Kortom, het gaat om lichte delicten in een vroeg stadium, zoals spijbelen of weglopen (signaalgedrag), first offenders (bijvoorbeeld winkeldiefstal).
Het JPT positioneert zich nadrukkelijk binnen het gemeentelijke jeugdbeleid en buiten het justitiële circuit. Het heeft als toegevoegde doelstelling het voorkomen dat jongeren in aanraking komen met het strafrecht.

In PIONIER in SAMENWERKING werden drie JPT's genoemd, namelijk het JPT Hardinxveldt-Giessendam (JPT HaGi), het JPT Alblasserdam en het JPT Heerjansdam, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht. Een vergelijkbaar team, het JP-3, was werkzaam in Papendrecht.
Het JPT HaGi bestaat nog steeds en functioneert naast het JPT Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Het verschil tussen beide teams is dat het JPT HaGi een bredere kring van deelnemers heeft (onder andere de lokale onderwijsinstellingen) en

niet als eerste doel heeft jongeren op het rechte pad te houden, maar jongeren toe te leiden naar hulpverlening. JPT HaGi kan gezien worden als een bovenschools MDT. JPT Alblasserdam is nu het JPT Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en het JPT in Heerjansdam, Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht is vanaf 2001 werkzaam als het JPT Zwijndrechtse Waard.
Het JP3 is vergelijkbaar met het JPT HaGi. Ook het JP3 heeft een breder scala aan deelnemers en functioneert ook niet vanuit de politie als basis.

Voor jongeren die te zwaar zijn voor het JPT, maar nog te licht voor de jeugdreclassering is er het 'jeugdketenoverleg', dat sinds september 1999 bestaat. Het jeugdketenoverleg is een samenwerkingsverband tussen de Raad voor de Kinderbescherming, de politie Zuid-Holland-Zuid en het Openbaar Ministerie in het arrondissement Dordrecht. In het overleg komt ook de vernieuwde aandacht van het Openbaar Ministerie voor de handhaving van de Leerplichtwet aan de orde.

2.2 Verleden en toekomst

In vergelijking met de situatie ten tijde van het eerste PIONIER-onderzoek lijken de JPT's een sterkere positie verkregen te hebben. De JPT's voegen een belangrijke dimensie toe aan het lokale jeugdbeleid, omdat niet alleen een extra signaleringsplek (de politie) aanwezig is, maar ook binnen 24 uur concrete hulp geboden wordt. Dit is via andere vormen van hulp niet altijd mogelijk. Ook past het JPT binnen de bredere ontwikkeling van samenwerking tussen diverse betrokkenen, waaronder justitionele partners. Er lijkt daarom zeker in de nabije toekomst een plek voor het JPT weggelegd, maar een aandachtspunt daarbij is de afstemming met de schoolgebonden MDT's, die sterk in opkomst zijn (zie hoofdstuk drie). Het JPT heeft een grotere handelingssnelheid dan de MDT's. Met een gemiddelde vergaderfrequentie van één keer per twee tot vier weken kunnen MDT's niet binnen 24 uur reageren, wat het JPT wel kan. Ook heeft het JPT een meer signalerende en direct hulpverlenende functie, terwijl bij de MDT's de nadruk op de verwijzende functie ligt. Zowel JPT's als MDT's zijn echter overlegvormen waarin individuele cases behandeld worden. Onnodige overlap dient voorkomen te worden.

3 Diagnostiek en verwijzing

3.1 Ontwikkelingen

Nadat een signaal is opgemerkt en bij de juiste instantie gemeld is, is het zaak dat vervolgens een goede diagnose gesteld wordt. Op basis van de diagnose wordt eventueel doorverwezen naar een hulpverlener.
In vergelijking met vier jaar geleden lijkt de plaats waar de eerste diagnose en verwijzing plaatsvinden dichter naar de school toe te zijn gekomen. We zien een duidelijke toename van het aantal schoolgebonden multi-disciplinaire teams (MDT's), althans voor het voortgezet onderwijs; aan het basisonderwijs is in het onderzoek toen geen aandacht besteed.
In PIONIER in SAMENWERKING wordt melding gemaakt van de invoering van schoolmaatschappelijk werk in combinatie met MDT's op de (toen nog) vbo-scholen in Dordrecht. Het koppelen van MDT's en schoolmaatschappelijk werk aan de vbo-scholen had het karakter van een pilot, waarbij uiteindelijk structurele inbedding van de MDT's nagestreefd werd. Daarbij werd de vraag gesteld in hoeverre de MDT's aansloten bij, dan wel een overlapping vormden van de regionale teams TOS (Traject Optimale Schoolcarriere) en TPS (Team Preventie Schooluitval) en in hoeverre de rondom deze tijd opkomende JPT's (Jeugd Preventie Teams) van invloed waren. Inmiddels is het TOS ter ziele gegaan en is het TPS in Dordrecht grotendeels vervangen door de Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL), omdat in de praktijk gebleken is dat deze regionaal opererende teams niet in staat waren hun bedoelde preventieve functie uit te oefenen. De MDT's bleken door hun kortere afstand tot de school – en daarmee de jongere – hiertoe beter uitgerust. Dit verklaart de toename van het aantal MDT's in de afgelopen paar jaar. In Gorinchem werken niet alle scholen met een MDT, maar is een bovenschools Zorgloket voor het voortgezet onderwijs opgericht.
Naast een groeiend aantal schoolgebonden MDT's is inmiddels in elke subregio een JPT werkzaam (zie vorig hoofdstuk). In tegenstelling tot TOS en TPS hebben deze teams zich wel kunnen handhaven naast de MDT's, maar zij ontlenen hun bestaansrecht aan een ander uitgangspunt. Daar waar de MDT's vooral een onderwijsinstrument zijn en beogen voortijdige schooluitval te voorkomen, hebben de JPT's een meer juridische basis. Het JPT is een samenwerking tussen jeugdzorg en politie en niet tussen jeugdzorg en het onderwijs, zoals bij de MDT's het geval is. De politie geldt daarom voor het JPT als de belangrijkste vindplaats, terwijl de school dat is voor het MDT.

Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL)
De PCL is een team dat op stedelijk niveau in Dordrecht werkt en tot taak heeft scholen te adviseren over (dreigende) uitvallers. Het bestuurlijk platform van het samenwerkingsverband heeft ingestemd met de inrichting van een PCL met als taken in elk geval het voor de Regionale Verwijzingscommissie (RVC) voorbereiden van aanvragen voor toelating van leerlingen tot het leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs en het doen van aanvullend onderzoek ten behoeve van de indicatiestelling hiervoor. Daarnaast kan de PCL zo snel mogelijk ook taken uitvoeren ten aanzien van het bepalen van de toelaatbaarheid van leerlingen tot het leerwegondersteunend onderwijs, het adviseren van ouders en samenwerkingsverband aangaande respectievelijk zorg en ondersteuning en het zorgaanbod en het begeleiden van de uitvoering van handelingsplannen.

Aan de PCL kunnen, met het oog op landelijke ontwikkelingen, acht mogelijke functies worden toegekend.
- sluis/zeeffunctie: de PCL bereidt voor de RVC aanvragen voor toelating tot leerwegondersteunend- en praktijkonderwijs voor;
- beoordelingsfunctie: de PCL bepaalt de toelaatbaarheid van leerlingen tot het leerwegondersteunend onderwijs;
- onderzoeksfunctie: de PCL voert aanvullend onderzoek uit bij indicatiestelling voor leerwegondersteunend- en praktijkonderwijs;
- consult-/adviesfunctie: de PCL adviseert leerlingen en ouders over zorg, ondersteuning en begeleiding en het samenwerkingsverband over het zorgaanbod;
- begeleidingsfunctie: de PCL begeleidt de uitvoering van handelingsplannen;
- monitorfunctie: de PCL bewaakt de voortgang, zowel op leerlingniveau als op het niveau van het samenwerkingsverband;
- afstemmingsfunctie: de PCL als coördinerende interne instantie inzake de inzet van personeel, middelen en zorgaanbod;
- toewijzingsfunctie: de PCL adviseert over de inzet van middelen en personeel na invoering van het zorgbudget.

In Dordrecht heeft het bestuurlijk platform van het samenwerkingsverband ingestemd met het oprichten van een PCL met in elk geval de eerste en derde functie, de sluis/zeeffunctie en de onderzoeksfunctie. Op zo kort mogelijke termijn wil men het takenpakket van de PCL uitbreiden met functie twee, vier en vijf, respectievelijk de beoordelings-, consult-/advies- en begeleidingsfunctie. De afstemmings- en toewijzingsfunctie worden beschouwd als verantwoordelijkheden van het bestuurlijk platform.

Voor de oprichting van de PCL was het Team Preventie Schooluitval (TPS) belast met een vergelijkbaar takenpakket. Het TPS hield zich bezig met advisering omtrent

verlenen van vrijstellingen van leerplicht en het adviseren van scholen, ouders, jongeren en hulpverleners bij (dreigende) stagnering van de schoolloopbaan. Ook had het TPS de taak toestemming te verlenen voor inschrijving bij het ROC wanneer dit wettelijk gezien niet mag, meestal in verband met leeftijdsgrenzen. Ten slotte verliep de toelating van jongeren tot de leerwerkplaats Halte Patersweg via het TPS. In de overgangssituatie naar de PCL heeft het TPS als taken gekregen het voorbereiden van aanvragen voor toelating naar (met name) de Leerwerkplaats Halte Patersweg en de Stedelijk Dalton – Da Vinci college groep. Verder heeft het TPS een onderzoeks- en consultatiefunctie met betrekking tot het gehele (speciaal) onderwijs, met uitzondering van het toelatingsonderzoek. Ten slotte fungeert het TPS als adviseur voor de Leerwerkplaats Halte Patersweg en externe organisaties zoals WIW en hulpverlening.

Multidisciplinaire teams (MDT's)
Sinds een jaar of drie, vier is in steeds meer scholen een MDT aanwezig. Een MDT is een team dat bestaat uit een aantal vaste vertegenwoordigers van verschillende disciplines en organisaties, zoals bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg en de GGD. Dit team komt op structurele basis bijeen en bespreekt zorgleerlingen, die via de school ingebracht worden. Bij de bespreking brengen de verschillende deelnemers hun eigen expertise in, waardoor het probleem vanuit verschillende optieken belicht wordt. Het MDT stelt op grond van de ingebrachte informatie een diagnose en verwijst door naar één van de deelnemende instanties of een andere hulpverlener.

Uit een uitgebreid onderzoek[2] in de regio Zuid-Holland-Zuid blijkt dat scholen de laatste paar jaar steeds vaker gebruik maken van de inzet van een MDT. Het binnen de schoolmuren halen van externe deskundigheid wordt als zeer positief ervaren en bovendien wordt externe zorg via het MDT beter toegankelijk.
Met name in het voortgezet onderwijs is het MDT inmiddels een bekend verschijnsel, ruim 62% van de schoollocaties werkt met een MDT. In het basisonderwijs geldt dit met een percentage van 41% voor minder dan de helft. Daarbij zien we in het basisonderwijs een duidelijke geografische verdeling van tien gemeenten waar helemaal geen MDT's in het primair onderwijs voorkomen en de overige gemeenten, waar minstens één team aanwezig is. Wat betreft het voortgezet onderwijs is geen duidelijk geografisch verband te zien. Het al of niet werken met een MDT lijkt daardoor meer een keuze van een individuele school, dan van de gemeente. Deze constatering wordt ondersteund door de bevinding dat het initiatief tot oprichting van het MDT in het voortgezet onderwijs vaak werd genomen door de school zelf. De gemeente wordt door de scholen voor voortgezet onderwijs nauwelijks genoemd als initiatiefnemer,

2 Zie voor de uitgebreide uiteenzetting van de resultaten van dit onderzoek het rapport van M. Verhoef en T. Eimers: *Multidisciplinaire teams in de regio's Zuid-Holland-Zuid en Goerree-Overflakkee, een inventarisatie.* Nijmegen, Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

terwijl in het basisonderwijs toch 15% van de scholen dit aangeeft. Slechts een kleine minderheid van de basisscholen (9%) noemt zichzelf als initiatiefnemer. Ook het feit dat in het basisonderwijs MDT's regelmatig voor meerdere scholen en/of locaties werken, terwijl in het voortgezet onderwijs het MDT doorgaans alleen voor een bepaalde locatie of in een enkel geval voor meerdere vestigingen van een school werkt, bevestigt de indruk dat MDT's in het voortgezet onderwijs meer met de school verbonden zijn dan in het basisonderwijs.

Het initiatief tot oprichting van het MDT is zoals gezegd doorgaans afkomstig uit het onderwijs: ofwel de school zelf (in het voortgezet onderwijs), of het samenwerkingsverband (in het basisonderwijs). Gemeenten kunnen echter duidelijk invloed uitoefenen, zo blijkt. In gemeenten die een actief beleid op dit punt voeren, is het aantal MDT's groter dan in gemeenten die dit niet doen. Wel blijkt het belangrijk het MDT aan de scholen zelf te koppelen en geen overkoepelend team beschikbaar te stellen voor alle scholen. Uit het onderzoek blijkt dat niet alle scholen gebruik maken van zo'n team.

Naast de MDT's in het onderwijs bestaan er ook MDT's voor de voorschoolse periode. Deze teams zijn doorgaans verbonden met het consultatiebureau, waardoor het grootste deel van de nul- tot vierjarigen binnen het bereik van het MDT valt. De regio wordt echter nog niet compleet 'gedekt', er is alleen een voorschools MDT in de gemeente Dordrecht, de gemeente Leerdam en sinds kort ook in Zwijndrecht.

Zorgloket VO
In het schooljaar 2000-2001 zijn vanuit het Zorgloket werkzaamheden gestart voor risicoleerlingen in het voortgezet onderwijs. Scholen kunnen het Zorgloket inschakelen als de interne zorgstructuur en het aanbod van jeugdzorg niet voldoen. Het Zorgloket zoekt dan met behulp van de zorgmakelaar naar een passende oplossing voor de betreffende leerling. De functie van zorgmakelaar wordt afwisselend ingevuld door een vertegenwoordiger van Jeugdzorg en een orthopedagoog. Het doel van het Zorgloket is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, door middel van consultatie van de zorgmakelaar en bemiddeling van risicoleerlingen naar hulpverlening of tussen scholen onderling. Het Zorgloket is een vervolgstructuur op het Traject Optimale Schoolcarrière (TOS) en is toegankelijk voor alle leerlingen die in Gorinchem het voortgezet onderwijs bezoeken. Daarmee kunnen ook leerlingen die woonachtig zijn in een gemeente die niet is aangesloten bij het Zorgloket voor hulp in aanmerking komen. Aangesloten gemeenten zijn Leerdam, Hardinxveld-Giessendam, Lingewaal, Giessenlanden, Sliedrecht, Zederik, Liesveld en Graafstroom, plus twee Brabantse gemeenten, namelijk Werkendam en Woudrichem. Per 1 januari 2001 is het schoolmaatschappelijk werk (Rivas) ook toegankelijk via het Zorgloket. Er wordt twee keer per week een spreekuur gehouden, maar ook tussentijds kan er gemeld worden.

Recentelijk is op basis van een evaluatie de werkwijze aangepast. Er is extra schoolmaatschappelijk werk ingekocht bij Rivas, met als doel het aantal aanmeldingen bij het Zorgloket te verminderen. De school kan door de inzet van deze professionele begeleiding sneller en beter hulp bieden binnen de eigen muren en alleen als blijkt dat dit niet voldoende is besluiten het Zorgloket in te schakelen. Er wordt in toenemende mate naar gestreefd goede afspraken met scholen te maken, waarbij scholen hun eigen verantwoordelijkheid voor de leerlingen nemen door een goede zorgstructuur. Ervaringen met het Zorgloket tot nu toe wijzen uit dat de lijnen korter worden. Ook kunnen wachtlijsten wat omzeild worden, doordat de aanmeldingsdatum bij het Zorgloket ook geldt als aanmeldingsdatum bij Bureau Jeugdzorg. Bij daadwerkelijke aanmelding bij Bureau Jeugdzorg hoeft men dan niet opnieuw onderaan de wachtlijst aan te sluiten.

3.2 Verleden en toekomst

Gesteld kan worden dat het MDT een verschijnsel in opkomst is. De meerwaarde lijkt bewezen, maar tegelijkertijd constateren we nog een grote ruimte voor verbetering. Zo wordt de efficiëntie van het MDT vaak geblokkeerd door wachtlijsten bij hulpverlenende instanties, het ontbreken of slecht toegankelijk zijn van bepaalde opvangmogelijkheden en slechte relaties met hulpverleners die geen deel uit maken van het MDT. Ook het functioneren van de MDT's zelf, los van het externe vervolgtraject, laat soms nog te wensen over. De verschillen in samenstelling, vergaderduur en –frequentie, verslaglegging en procedures zijn groot. Het MDT is bovendien erg afhankelijk van de (kwaliteit van de) schoolinterne zorgstructuur, die in het voortgezet onderwijs per school verschillend is. In het voortgezet onderwijs ontbreekt vooralsnog een uniforme zorgstructuur, zoals in het basisonderwijs via de WSNS-samenwerkingsverbanden (zie hoofdstuk 10) is geïmplementeerd. Het is daarom per school verschillend hoe de procedures van toeleiding naar en communicatie met het MDT verlopen. Diezelfde zorgstructuur is echter voor de scholen zonder MDT de belangrijkste reden om geen MDT te willen. Scholen geven aan tevreden zijn met het functioneren van hun eigen zorgstructuur en de meerwaarde van een MDT niet in te zien of, sterker nog, bang zijn voor te veel bureaucratie. Gemeenten die voornemens zijn MDT's (verder) te gaan invoeren, zullen met dit punt rekening moeten houden. Voor de provincie is de verdere verspreiding van MDT's een aandachtspunt voor de nabije toekomst. In sommige delen van de regio is het MDT nog een vrijwel onbekend verschijnsel, maar het doel is dat het MDT een structureel onderdeel van het zorgaanbod zal worden.

4 Casemanagement en trajectbegeleiding

4.1 Ontwikkelingen

Casemanagement en trajectbegeleiding passen bij het idee dat individuen over langere tijd begeleid danwel gevolgd dienen te worden. In het rapport 'Kwetsbare jongeren en hun toekomst' (C. Schuyt) wordt een aantal cruciale schakels in de levensloop van opgroeiende jeugdigen geschetst, gerelateerd aan de leefgebieden van de jeugd. Een vrije vertaling hiervan leidt tot de volgende zes schakels.

- het gezin;
- de opvang;
- de basisschool;
- het voortgezet onderwijs;
- het werk;
- de maatschappij.

Aangenomen wordt dat wanneer het bij één van deze schakels misloopt, de kans groot is dat ook bij andere schakels of de overgang tussen schakels problemen zullen ontstaan. Dit leidt tot de constatering dat een focus op één schakel niet voldoende is, de schakels zullen elk afzonderlijk en in hun onderlinge samenhang aandacht moeten krijgen. Bij de ontwikkeling van gemeentelijk integraal jeugdbeleid zal gestreefd moeten worden naar een sluitende aanpak van deze schakels, waardoor een keten van voorzieningen en zorg zal ontstaan.

De rijksoverheid draagt dit idee actief uit, door de aandacht te vestigen op de totale levensloop van mensen. In het kader van voortijdig schoolverlaten zijn vooral de invoering van het VVE-beleid (Voor- en Vroegschoolse Educatie) en de RMC-regeling (Regionale Meld en Coördinatiefunctie) belangrijke ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Het VVE-beleid richt zich op signalering van ontwikkelingsproblemen in een vroeg stadium (voor het zesde jaar). Het RMC richt zich op niet-leerplichtige uitvallers uit het onderwijs. Bij het streven naar een sluitende aanpak voor nul- tot drieëntwintigjarigen is continuïteit het sleutelwoord. Het besef dat overdracht van informatie tussen diverse instanties en een goede registratie van belang zijn, neemt toe, maar vormt in de praktijk vaak nog een knelpunt.

Het individueel begeleiden van risicojongeren kent verschillende vormen, namelijk in het kader van de RMC-functie, gericht op het (opnieuw) deelnemen aan het onderwijs en twee projecten gericht op criminele jongeren (ITB Harde Kern en ITB-CRIEM).

Vroegsignalering

Problemen in de ontwikkeling, gedrag of leren hebben vaak hun oorsprong in de basisschoolleeftijd. Dergelijke problemen komen vaak bij de overgang naar het voortgezet onderwijs tot uiting, maar zouden wellicht minder heftig zijn als er eerder ingegrepen was. Ook vanuit de rijksoverheid is er aandacht voor het zo vroeg mogelijk oppakken van problemen – vroegsignalering – , waarbij de focus zelfs nog voor de basisschoolleeftijd gelegd wordt, bij de consultatiebureaus.
Het consultatiebureau wordt dan de eerste schakel in de keten en kan een belangrijke rol gaan spelen in de signalering. Een positief kenmerk van de consultatiebureaus is hun grote bereik. Landelijk gezien bezoekt 96% van alle éénjarigen het consultatiebureau. Na het eerste levensjaar is dat nog steeds zo'n 76%. In het kader van vroegsignalering is ook aandacht nodig voor de peuterspeelzaal. Vaak wordt de peuterspeelzaal gezien als een soort opvanghok, maar het gaat hier om een serieuze voorschoolse activiteit, waar ook signalen opgevangen kunnen worden.
De gemeente kan een steentje bijdragen door GOA en VVE gelden te integreren. Dit maakt het makkelijker een sluitend beleid te voeren voor de doelgroep van nul tot zes jaar. Hierop vooruit lopend worden via de Tijdelijke Regeling vroegsignalering extra (structurele) middelen ingezet om een sluitende aanpak voor nul- tot zesjarigen te bereiken. Primair zijn deze middelen bedoeld voor de uitvoering van een aantal extra taken van consultatiebureaus, zoals vergroting van het bereik van deze bureaus, signalering, begeleiding en verwijzing van kinderen met een (taal)achterstand en de deelname in netwerken op het gebied van lokaal jeugdbeleid. De middelen worden aangevraagd door en toegekend aan een coördinerende gemeente. In de regio Zuid-Holland-Zuid is dit Dordrecht.

Informatieoverdracht
Overgangen tussen scholen – maar ook tussen peuterspeelzaal en school – zijn bekende risicomomenten, waarbij voor zowel de 'gevende' als de 'ontvangende' school een taak is weggelegd om een goede overdracht te realiseren. Hiertoe zijn de afgelopen jaren in Dordrecht initiatieven ontplooid in de vorm van de ontwikkeling van een overdrachtsformulier van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs, het zogeheten portfolio. Ook is in Dordrecht een overdrachtsformulier voor de overgang van peuterspeelzaal naar basisschool ontwikkeld.
Informatieoverdracht tussen kinderdagverblijven en peuterspeelzalen gebeurt nog nauwelijks. Overdracht die wel plaats vindt kan alleen via de ouders. Verdere samenwerking is nodig, wat ook geldt voor informatieuitwisseling tussen consultatiebureau en kinderopvang/peuterspeelzalen. Informatieoverdracht is niet altijd makkelijk te realiseren in verband met onder meer de wet op de privacy.

Individuele Trajectbegeleiding RMC
De RMC functie heeft in 1999 voor Dordrecht een éénjarig proefproject ITB toegewezen gekregen. In dit project worden risicojongeren individueel begeleid door een

trajectbegeleider, met als doel in het onderwijs te blijven, opnieuw aan het onderwijs deel te nemen of een duaal traject te volgen. Het project bleek succesvol en is na de pilot voortgezet.

ITB Harde kern

Voor de aanpak van zogeheten 'harde kern' jongeren is een speciale methodiek ontwikkeld die wordt aangeduid met de term individuele trajectbegeleiding (ITB). De doelgroep omvat jeugdige criminelen die veel (en ernstige) delicten plegen en kampen met (een combinatie van) psychosociale problemen, zoals voortijdig afgebroken schoolopleidingen, werkloosheid en slechte familierelaties. Door middel van ITB wordt getracht de sociale integratie van de jongeren te vergroten en daarmee de recidive terug te dringen. ITB omvat een niet-vrijblijvende, intensieve, ambulante begeleiding gedurende een periode variërend van zes tot twaalf maanden, waarbij duidelijk geformuleerde doelen, afspraken, controle en perspectief op onder meer scholing of werk centraal staan. De ITB vindt plaats in een justitieel kader waarbij de begeleiding door de rechter wordt opgelegd in plaats van een vrijheidsstraf of als (onderdeel van de) tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf. De ITB voor de harde kern wordt structureel en landelijk ingevoerd. In 2000 is gestart met de invoering en vanaf 2001 is er een landelijk aanbod van ITB door de jeugdreclassering. Bij de (volwassenen)reclassering zal eind 2002 een dergelijk aanbod voor jongeren van 18 t/m 24 jaar gerealiseerd zijn.

ITB-CRIEM

ITB-CRIEM (Criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden) is in beginsel gericht op het verbeteren van de integratie van jongeren met een Marokkaanse, Turkse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond in de Nederlandse samenleving. Een onvolkomen integratie is namelijk een van de redenen dat zij relatief vaak bij criminaliteit zijn betrokken.

Bij ITB-CRIEM gaat het om vergrijpen die te zwaar zijn om via Halt te worden afgedaan, maar waarvan de daders niet tot de harde kern worden gerekend. ITB-CRIEM wordt daarom in vergelijking met ITB harde kern gekenmerkt door een kortere begeleidingsperiode, minder vergaande controle, maar wel een meer nadrukkelijke betrokkenheid van ouders en school. Met de uitvoering zijn de instellingen van (gezins)voogdij en jeugdreclassering belast. Vanaf 2001 is in elk arrondissement ITB-CRIEM beschikbaar.

4.2 Verleden en toekomst

Er is een toenemende aandacht op te merken voor begeleiding in het kader van continuïteit, het voorkomen van uitval in risicovolle overgangen en het realiseren van een sluitende aanpak voor nul- tot drieëntwintig jarigen. Tegelijkertijd kan geconstateerd

worden dat een dergelijke sluitende aanpak nog niet gerealiseerd is, onder meer door het deels ontbreken en deels nog in de kinderschoenen staan van de informatieoverdracht tussen diverse instituties. Voor de toekomst is dit een belangrijk aandachtspunt.

5 Registratie en monitoring

5.1 Ontwikkelingen

Registratie is belangrijk om op elk moment in het proces van signalering tot aan het ondernemen van acties, de juiste informatie voorhanden te hebben. Daartoe werd lange tijd gestreefd naar een sluitende registratie, een opdracht die onder meer aan de RMC-functie werd gekoppeld. Het blijkt echter nog niet zo makkelijk een dergelijke sluitende registratie te realiseren. Een praktisch knelpunt is bijvoorbeeld de verscheidenheid aan automatiseringssystemen die in gebruik zijn en die niet op elkaar aan te sluiten zijn. Dit probleem vormde bijvoorbeeld een belangrijk obstakel in het proces van regionalisering van de leerplicht (zie paragraaf 3.1). Een andere knelpunt met het oog op een sluitende registratie bleek de diversiteit in doelen die verschillende registratiesystemen kennen. Systemen kunnen zich richten op individuen, bijvoorbeeld met het doel persoonlijke dossiers aan te leggen, maar ook op groepen of instituties als een school of project. Het doel waarmee een registratiesysteem wordt ingericht, maakt vaak dat de opgeslagen data in dat systeem niet meer voor een ander doel toegankelijk te maken zijn. Een voorbeeld van een registratiesysteem dat zich richt op een belangrijk risicomoment is het Preventieplan Drechtsteden.

Preventieplan Drechtsteden
Het Preventieplan wordt uitgevoerd door het AOB[3] Zuid Nederland en richt zich op het overgangsgebied tussen twee scholen, een bekend risicomoment als het gaat om schooluitval. De kerndoelen van het Preventieplan zijn door middel van het ontwikkelen van een samenhangend systeem van voorlichting, oriëntatie en begeleiding het uitvalrisico te verlagen, het fungeren als vangnet voor leerlingen die tussen opleidingen in dreigen uit te vallen en het leveren van informatie aan toeleverende scholen en vervolgopleidingen, gemeenten, RMC en arbeidsvoorziening. De werkwijze omvat het vastleggen van persoonlijke gegevens van leerlingen uit het vierde leerjaar vmbo en het vastleggen van hun toekomstplannen, namelijk de voorgenomen bestemming na het vmbo. De voorgenomen bestemmingen worden teruggekoppeld aan de decaan, evenals de daarop volgende definitieve bestemming en examenuitslag van de leerlingen. In totaal heeft het AOB Zuid-Nederland in 2002 onderzoek gedaan naar de uitstroom en bestemming van 2701 vbo/mavo schoolverlaters. In de zomervakantie zijn 515 leerlingen benaderd voor begeleiding bij de overstap van vmbo naar mbo. Vaak gaat het daarbij om een telefonisch advies, maar in sommige gevallen worden

3 Adviseurs voor Opleiding en Beroep

leerlingen en ouders uitgenodigd voor één of meer gesprekken op het AOB. In september ontvangen de RMC-trajectbegeleiders informatie over de nog 'zoekende' leerlingen, om deze verder te kunnen begeleiden.

5.2 Verleden en toekomst

Men lijkt zich de afgelopen jaren bewuster te zijn geworden van het belang, maar ook de knelpunten van registratie. Er worden verschillende initiatieven ondernomen om ondanks deze knelpunten tot een verdergaandere samenwerking te komen, zoals gezegd bijvoorbeeld in het kader van de regionalisering van de leerplicht.

6 Preventie in school

6.1 Ontwikkelingen

In PIONIER in SAMENWERKING hebben we wat betreft de interne zorgstructuur een onderscheid gemaakt tussen 'basismaatregelen'en 'extra activiteiten' die scholen kunnen treffen. De basismaatregelen omvatten onder meer verzuimregistratie, leerlingbegeleiding, roosteraanpassing en vergroten van de deskundigheid van docenten. Deze werden door vrijwel alle scholen uitgevoerd, maar er waren wel grote onderlinge verschillen. Om problemen te signaleren bij leerlingen, hebben scholen vaak een zorgcommissie, waarin verschillende leden van de school (mentoren, directieleden, leerlingbegeleiders etc.) leerlingen onderling bespreken. In 1998 hadden sommige vbo-scholen een MDT. Vier jaar later heeft ongeveer twee derde van de scholen voor voortgezet onderwijs een MDT (zie ook hoofdstuk drie), nu niet langer beperkt tot vmbo-scholen alleen.

Schoolinterne zorgstructuur
Het grootste deel van de scholen, met of zonder MDT, hebben een Interne Coördinator Leerlingzorg (ICL). Daarnaast hebben scholen vaak nog een systeem van leerlingbegeleiding middels mentoren of leerlingbegeleiders en daarnaast voor een aantal uren per week de beschikking over één of meerdere deskundigen. Scholen zonder MDT hebben vaak een tamelijk uitgebreid intern zorgsysteem. We geven een paar voorbeelden van zorgstructuren van scholen zonder MDT.

- Merewade College, Gorinchem: vakdocenten, team- en locatieleiders pikken signalen op en geven deze door aan de zorgcoördinator. Deze lost de problemen intern op of schakelt het Zorgloket in. Verder heeft de school remedial teachers, worden er faalangsttrainingen gegeven en is er een project 'minder handen voor de klas'. Dit houdt in dat één docent meerdere vakken geeft en dat de leerlingen alle vakken in hetzelfde lokaal volgen. Ook wordt er in het kader van dit project structureel elke twee weken overlegd over leerlingen.
- Willem de Zwijgercollege, Papendrecht: er zijn zes remedial teachers, drie counselors en per klas een mentor. Er zijn docenten die faalangsttrainingen geven. Elk leerjaar heeft een coördinator, die kan doorverwijzen naar een counselor of een externe instantie. Er is regelmatig contact met de schoolarts en incidenteel met jeugdzorg.
- Develstein College, Zwijndrecht: er zijn drie leerlingbegeleiders, die tot acht uur per week ter beschikking hebben. De leerlingbegeleiders geven faalangsttrainingen en coachen oudere leerlingen in het begeleiden van jongere leerlingen in de functie

van vertrouwensleerling. Verder heeft de school een remedial teacher en per klas een mentor, die fungeert als vertrouwenspersoon en als contactpersoon voor ouders.

Ook op vrijwel alle basisscholen is een Interne Coördinator Leerlingzorg aanwezig, die als taak heeft de zorg voor de leerlingen te organiseren. Veel scholen hebben daarnaast vaste deskundigen in huis, zoals een logopedist, remedial teacher of orthopedagoog.

Schoolbegeleidingsdienst

Een belangrijke ondersteunende partner in het basisonderwijs, voor zowel individuele kinderen als de school als geheel, is de onderwijsbegeleidingsdienst (OBD). Bij de Schoolbegeleidingsdienst Zuid-Holland-Zuid in Dordrecht zijn 27 gemeenten aangesloten, van Goedereede tot Leerdam. Per 1 januari 2002 is de OBD Zuid-Holland-Zuid gefuseerd met de onderwijsbegeleidingsdiensten CED in Rotterdam, Nieuwe-Waterweg-Noord in Vlaardingen en Rijnmond Zuid In Portugaal. Deze gefuseerde onderwijsbegeleidingsdienst heet nu Centrum Educatieve Dienstverlening (CED).

De schoolbegeleidingsdienst (of onderwijsbegeleidingsdienst) begeleidt scholen op zowel systeem- als leerlingniveau. Systeembegeleiding heeft betrekking op het introduceren en begeleiden van allerlei vormen van onderwijsvernieuwing en –verbetering en richt zich bovendien op systematische verandering van de schoolorganisatie. Door middel van leerlingbegeleiding worden leerkrachten en interne begeleiders geadviseerd of begeleid met betrekking tot hun omgang met individuele (zorg)leerlingen. Financiering vindt plaats via de gemeente.

Schoolbegeleiding wordt gezien als een essentiële voorziening voor het basisonderwijs en bepaalde vormen van speciaal onderwijs. Op verzoek van het bevoegd gezag van een school ondersteunt de schoolbegeleidingsdienst de school als organisatie door onder andere begeleiding, ontwikkelingswerk, advisering, informatieverstrekking en evaluatie. Ook worden activiteiten verricht die tot doel hebben een optimale schoolloopbaan van individuele leerlingen te bevorderen.

GGD

Een belangrijke externe partner met betrekking tot de zorg voor leerlingen, zowel in het basis- als het voortgezet onderwijs is de GGD. Behalve dat de schoolarts afkomstig is van de GGD, zijn er ook andere activiteiten, zoals voorlichting en preventie. Als voorbeeld van een voorlichtingsactiviteit in de regio Zuid-Holland-Zuid noemen we het geven van voorlichtingsles over drugs voor leerlingen van groep acht in de gemeente Giessenlanden en het voorlichtingsproject voor groep acht over alcohol, drugs en tabak op alle basisscholen in de Hoeksche Waard. In het kader van preventie heeft de GGD ondermeer het Preventieproject Middelengebruik in Giessenlanden en ‘Kom op voor jezelf’, een preventieproject voor leerlingen van groep zeven of acht,

gericht op het vergroten van de sociale weerbaarheid. Het project loopt op alle basisscholen in de Hoeksche Waard. Ten slotte is de GGD vaak vertegenwoordigd in MDT's, soms door de schoolarts, soms door de verpleegkundige.

6.2 Verleden en toekomst

De zorgstructuur binnen scholen lijkt ten opzichte van de situatie ten tijde van het vorige onderzoek verder ontwikkeld en beter verankerd. Met de komst van de ICL-er op (vrijwel) alle scholen is een belangrijke stap gezet in de structurering van het geheel. Met de opkomst van MDT's is de koppeling tussen de interne zorgstructuur en de externe hulpverlening versterkt en zal in de toekomst nog verder versterkt worden. Er wordt naar gestreefd te komen tot een basisniveau in de regio waaraan de zorg minimaal moet voldoen.

7 Terug naar school

7.1 Ontwikkelingen

Voor de opvang van leerlingen die tijdelijk niet meer de gewone lessen kunnen volgen, heeft de rijksoverheid op een bepaald moment besloten te investeren in preventie binnen de school en Spijbelopvangprojecten niet langer te bekostigen. Het voortbestaan van dergelijke projecten werd daarmee afhankelijk van de inzet van lokale middelen en het onderwijs kreeg een zwaardere verantwoordelijkheid wat betreft het intern opvangen van leerlingen. Ten tijde van PIONIER in SAMENWERKING waren er twee scholen die over een interne spijbelopvang beschikten, bij gebrek aan goede (toegang tot) externe voorzieningen.
Er waren daarnaast twee bovenschoolse Spijbelopvangprojecten met een min of meer regionale functie, namelijk De Spoorzoeker in Gorinchem en Leerwerkplaats Halte Patersweg in Dordrecht. Deze spijbelopvangprojecten hadden tot doel leerlingen, na een opvangperiode van enkele maanden, terug te leiden naar het reguliere onderwijs. De Spoorzoeker functioneerde in nauwe samenhang met De Wissel, een voorziening voor daghulp. Zowel de Spoorzoeker als De Wissel waren onderdeel van Stichting Trivium, een jeugdhulpverleningsorganisatie met een gecombineerd aanbod van educatie en daghulp (jeugdhulpverlening). Jongeren werden naar de Spoorzoeker/De Wissel toegeleid via TOS (Traject Optimale Schoolcarrière), een regionaal project voor begeleiding en verwijzing van voortijdig schoolverlaters.

De Spoorzoeker werd als gevolg van de hierboven beschreven verlegging van verantwoordelijkheden opgeheven. Ook TOS hield op te bestaan. Hiermee werd de Leerwerkplaats Halte Patersweg in feite de enige Spijbelopvang in de regio Halte Patersweg heeft in de praktijk echter niet de capaciteit om echt een regionale functie te vervullen en heeft bovendien een beperkte doelgroep. Alleen jongens tussen ongeveer dertien en vijftien jaar met enige belangstelling voor techniek kunnen op de Patersweg terecht. Door middel van beroepsgerichte activiteiten wordt geprobeerd de jongens tot rust te laten komen en in staat te stellen keuzes te kunnen maken. Voor meisjes (of jongens die liever iets anders dan techniek zouden willen doen) is er geen Spijbelopvangvoorziening in de regio.

Een nieuwe maatregel om hardnekkige spijbelaars terug naar school te krijgen, is de invoering van leerstraffen. Op basis van ervaringen elders in het land, is in het arrondissement Dordrecht besloten over te gaan tot toepassing hiervan.

Leerstraffen

Sinds de wijziging van de Leerplichtwet 1994 is het mogelijk om jongeren van twaalf jaar en ouder zelf strafrechtelijk verantwoordelijk te stellen voor schoolverzuim, in plaats van de ouders. Een geldboete is echter in het geval van signaalverzuim, waarbij het verzuim een teken is van achterliggende sociale of psychische problemen, geen goede oplossing. De ervaringen van de afgelopen jaren leren dat een goede bestrijding van voortijdig schoolverlaten niet gezocht moet worden in een alles omvattende aanpak, maar in een combinatie van initiatieven, die elk als het ware een bouwsteen vormen van het grotere geheel. Een initiatief als het invoeren van sancties, zoals leerstraffen, is een bouwsteen die in het geval van signaalverzuim voor een bepaalde doelgroep wellicht een geschikte methode zou zijn. Ervaringen zijn in Rotterdam opgedaan in het project Basta. Basta is een leerstraf voor leerlingen van twaalf tot zeventien jaar, die moedwillig en blijvend verzuimen en voor wie proces verbaal is opgemaakt door de leerplichtambtenaar. Basta bestaat uit een opgelegde leerstraf van 60 uur, met een grote nadruk op sociale vaardigheden, en een vrijwillig natraject van tien weken. De methodiek van Basta vormt het uitgangspunt voor de landelijke invoering van de leerstraf bij alle vestigingen van de Raad voor de Kinderbescherming sinds 1 oktober 2000.

Begin 2002 is een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor invoering van leerstraffen in het arrondissement Dordrecht. Uit de interviews die gehouden werden, bleek dat direct betrokkenen geen eenduidig beeld hadden van wat een leerstraf precies is. Om een goede definitie te maken, zijn allereerst een vijftal uitgangspunten geformuleerd, die de basis vormden van het advies dat opgesteld werd.

- De Leerplichtwet als basis: de methode van leerstraffen staat ten dienste van de handhaving van de Leerplichtwet en is daardoor niet primair gericht op criminaliteitsbestrijding of –preventie.
- Het primaire doel is resocialisatie: de oriëntatie op het onderwijs, die volgt uit het kiezen van de Leerplichtwet als basis, leidt er toe dat het belangrijkste doel van een leerstraf niet het straffen voor ongeoorloofd verzuim is, maar terugkeer naar een maatschappelijk geaccepteerde dagvulling. Met andere woorden, het belangrijkste doel van een leerstraf is resocialisatie, in termen van terugkeer naar het onderwijs of toeleiding naar de arbeidsmarkt.
- Leerstraf vormt onderdeel van de reguliere zorgstructuur: het belangrijkste doel van een leerstraf, resocialisatie, is in feite gelijk aan het doel dat de reguliere zorgstructuur heeft. De maatregelen die genomen worden en de voorzieningen die aangeboden worden in het kader van de zorgstructuur, zijn er op gericht de leerling opnieuw te integreren in het onderwijs of, wanneer dit niet mogelijk is, toe te leiden naar de arbeidsmarkt. De reguliere zorgstructuur wordt daarom als uitgangspunt genomen bij de organisatie en inbedding van leerstraffen.

- Dwang is toegevoegde waarde van leerstraf: de toegevoegde waarde van een leerstraf, als zijnde onderdeel van de zorgstructuur, ligt in de toepassing van dwang. Leerlingen kunnen met de Leerplichtwet als grondslag gedwongen worden deel te nemen aan een bepaald traject.
- Leerstraf is geen jeugdhulpverlening: de onderwijsoriëntatie van een leerstraf in combinatie met het dwangmatige aspect er van, heeft tot gevolg dat leerstraffen niet in alle gevallen een geschikt middel zijn. Als de individuele situatie van de leerling zich kenmerkt door psychiatrische of zeer ernstige sociaal-emotionele problematiek, is de leerstraf niet het geijkte instrument om in te zetten. De expertise van instanties op het gebied van (jeugd)hulpverlening zal dan ingezet moeten worden.

Op grond van deze uitgangspunten wordt een leerstraf gedefinieerd als de met behulp van de Leerplichtwet afgedwongen deelname aan een afgebakend, individueel traject, bedoeld ter resocialisatie van spijbelende jongeren.

Op 17 juni 2002 werd een conferentie gehouden met betrokkenen, waarbij de invoering van leerstraffen werd besproken. De aanbevelingen uit het rapport dat werd opgesteld op grond van het genoemde onderzoek, vormden daarbij de rode draad. De conferentie werd een succes. Na afloop er van bleek het niet nodig om met de begeleidingscommissie van het onderzoek nog eens te bespreken hoe de aanbevelingen in de praktijk gebracht dienden te worden. De Raad voor de Kinderbescherming heeft inmiddels het thema opgepakt en is bezig een Projectplan Schoolverzuim te schrijven. Daarmee wordt het voornemen leerstraffen in te voeren in het arrondissement Dordrecht voortvarend opgepakt.

Bureau Halt
Een bestaande organisatie die taakstraffen (wat ook een leerstraf kan zijn) uitvoert is Bureau Halt. Jongeren worden door de politie naar bureau Halt verwezen wanneer zij tussen de twaalf en achttien jaar zijn en zich schuldig hebben gemaakt aan een licht delict, zoals geweldpleging tegen goederen, vernielingen, brandstichting, diefstal of heling, baldadig gedrag, overtredingen op het gebied van vuurwerk of het zich bevinden op verboden terrein. De jongere dient het gepleegde feit te bekennen, in te stemmen met verwijzing naar Halt en hoogstens één keer eerder (minstens een jaar geleden) bij Halt geweest zijn. Als de jongere niet wil meewerken aan een Halt-afdoening wordt doorverwezen naar het Openbaar Ministerie. De Halt-afdoening bestaat meestal uit een aantal uren werken en het vergoeden en/of herstellen van de eventuele schade die aangericht is. Bij voorkeur staan de werkzaamheden in relatie tot het gepleegde delict. Het werk vindt onder toezicht plaats, buiten schooltijd. Als de Halt-afdoening mislukt, doordat de jongere zich bijvoorbeeld niet aan de gemaakte afspraken houdt, stuurt de politie alsnog een proces verbaal aan de officier van justitie. Een Halt-

afdoening vormt een pedagogisch verantwoord alternatief voor traditionele strafvervolging en het kan snel toegepast worden (lik-op-stuk). Een Halt-afdoening in het kader van verzuim loopt via de leerplichtambtenaar.
Naast taakstraffen voert bureau Halt ook andere activiteiten uit, zoals bijvoorbeeld het verspreiden van een vuurwerkkrant voor groep 7 en 8 in Giessenlanden.

7.2 Verleden en toekomst

Ondanks dat ingezet is op preventie binnen de school, ten koste van bovenschoolse opvangvoorzieningen, is daarmee het probleem niet verdwenen dat er leerlingen zijn die tijdelijk niet meer naar school kunnen of willen. Het gaat om leerlingen met een beperkte problematiek, die het in principe toelaat dat zij na een periode van maximaal drie maanden weer terug naar school gaan. In de regio wordt momenteel nagedacht over het opnieuw, maar dan anders opzetten van dergelijke time-outvoorzieningen. In de huidige preventieve aanpak past het om die opvang binnen het onderwijs zelf, en zoals men in Gorinchem overweegt, letterlijk in de scholen, vorm te geven.

8 Toeleiding naar werk

8.1 Ontwikkelingen

Er is een groep leerlingen die weinig kansen heeft om de basisberoepsgerichte leerweg in het vmbo met succes af te sluiten. Om uitval van deze leerlingen te voorkomen en te zorgen voor een gegarandeerde instroom in het secundair beroepsonderwijs, is men in de regio twee jaar geleden begonnen met de invoering van leer-werktrajecten vmbo. Hiermee krijgen leerlingen alsnog de kans een startkwalificatie te behalen of, als dit toch niet mogelijk blijkt, minimaal een kwalificatie op niveau één. De invoering is van start gegaan met een door PIONIER gesteund project, dat op 13 juni 2002 afgerond werd met de presentatie van de map leer-werktrajecten regio Zuid-Holland-Zuid. Inmiddels zijn een aantal groepen van start gegaan in de bouw, metaal en verzorging. Men is voornemens volgend jaar uit te breiden met zes scholen. In de praktijk blijkt het moeilijk stageplaatsen te regelen voor de leerlingen. De capaciteit van de begeleiding die nodig is, is niet altijd beschikbaar. Met name in de zorgsector blijkt dit een knelpunt. Verder zullen gemaakte afspraken nog verder uitgekristalliseerd moeten worden. Zo is het uitgangspunt bij de leerwerktrajecten dat leerlingen niet betaald worden voor hun stage, omdat dit het vinden van stageplaatsen kan belemmeren. Bovendien wil men voorkomen dat leerlingen bij verschillende bedrijven op verschillende wijze behandeld worden. In de haarverzorgingssector dienen leerlingen volgens de CAO echter wel betaald te worden.
Een organisatie die jongeren helpt aan een baan of opleiding te komen, is de Stichting Intergemeentelijk Werkaanbod (SIW).

Stichting Intergemeentelijk Werkaanbod (SIW)
Jongeren die niet in staat zijn zelfstandig een baan of opleiding te vinden, worden begeleid door de SIW. Per jaar maken gemiddeld 35 jongeren tussen de dertien en drieëntwintig jaar hiervan gebruik. De SIW neemt de jongeren in dienst. Vervolgens werken de jongeren 32 uur per week en volgen ze acht uur per week scholing.
De SIW constateert een toename van het aantal inschrijvingen van jongeren onder de zestien jaar. Dit is een moeilijke doelgroep omdat ze volgens de leerplichtwet nog niet mogen werken, maar ook geen opleiding volgen en dus geen startkwalificatie behalen. Vanuit het SIW worden deze jongeren zoveel mogelijk gestimuleerd om weer een opleiding te gaan volgen. Ook wordt altijd de leerplichtambtenaar ingeschakeld.

8.2 Verleden en toekomst

De invoering van leerwerktrajecten lijkt een veelbelovende aanvulling op het geheel van voorzieningen, maar het is nog te vroeg om te beoordelen hoe de resultaten uiteindelijk zullen zijn.

9 Opvang en jeugdzorg

9.1 Ontwikkelingen

Het adequaat vaststellen wat de problemen en mogelijkheden van een (potentiële) voortijdig schoolverlater zijn, is de sleutel tot een succesvol preventieve en curatieve aanpak. Informatie uit een dossier en aanvullende gesprekken met de leerling, ouders en docenten is echter niet altijd voldoende om direct een goede diagnose te stellen en daarop aansluitend aanbevelingen te doen voor een vervolg (handelingsplan, verwijzing). Soms is de problematiek te complex, of is de situatie van de jongere te onstabiel om een juist beeld te krijgen. In zulke gevallen kan het nodig zijn om de leerling in een langere periode van observatie en diagnostiek te plaatsen. Gedurende maximaal 8-12 weken verblijft de jongere in een opvangsetting, waar hij of zij een zinvolle dagbesteding krijgt aangeboden (bijvoorbeeld een leerwerkplaats), waar deskundigen zich een nader oordeel vormen over de problemen en mogelijkheden van de deelnemer en waar – niet onbelangrijk – als het ware een periode van rust en oriëntatie is ingebouwd om ook de deelnemer zelf en zijn omgeving de kans te geven om een weg te bepalen. Dit type opvang heeft een vergelijkbare functie als de hiervoor beschreven time-out, maar de problematiek van de deelnemers is zwaarder en complexer en de nadruk ligt op diagnostiek. De periode eindigt daarom altijd in een advies voor een vervolgtraject. De functie is niet het geven van onderwijs. De dagbesteding staat ten dienste van de ‘hulpverlening’.

In de regio Zuid-Holland-Zuid is de boven beschreven functie op dit moment niet goed ingevuld. De combinatie Spoorzoeker/De Wissel vervulde in feite deze taak, maar zoals eerder beschreven is de Spoorzoeker inmiddels, als gevolg van de veranderde taakstelling van het onderwijs, opgeheven. Zonder de Spoorzoeker bleek De Wissel niet zelfstandig te kunnen functioneren; het aantal deelnemers nam gestaag af totdat begin 2001 nog slechts één van de tien beschikbare plaatsen ingevuld was. Ontwikkeling van het Zorgloket (Gorinchem/Leerdam) en het OPDC (Dordrecht) voorzien voor een deel in de behoefte aan een zwaardere diagnostiek in de derde lijn (buiten/bovenschools). Vooralsnog ontbreekt het ook daarbij echter aan de mogelijkheid om leerlingen die niet meer in school plaatsbaar zijn elders op te vangen.

De afdeling Daghulp Oudere Jeugd (DOJ, voorheen Daghulp/Educatie) van de Stichting Trivium zou in potentie de bedoelde functie kunnen vervullen, maar door omstandigheden in het verleden is dat aanbod echter relatief los komen te staan van het onderwijs en opereert het slechts in beperkte mate als verlengde van de onderwijs-

zorgstructuur. Op dit moment is de Stichting Trivium bezig het eigen aanbod DOJ te reorganiseren en herpositioneren. DOJ heeft de faciliteiten en organisatorische mogelijkheden om de geschetste functie professioneel in te vullen. Mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden kan het aanbod direct aansluiten op de rol die de MDT's hebben en in het verlengde daarvan functioneren.

Een ontwikkeling van dit moment is dat op meerdere plaatsen in de regio wordt geconstateerd dat er een toenemende behoefte aan opvoedingsondersteuning is. In meerdere gemeenten lijkt er een toename van individuele gedragsproblemen bij kinderen te zijn, maar de oorzaak hiervan is wellicht niet zozeer aan de jeugd zelf toe te schrijven als wel aan een toenemende opvoedingsonbekwaamheid van ouders.
In Dordrecht organiseert de Stichting Opmaat in samenwerking met de GGD opvoedingsondersteuning via twee opvoedbureaus. Een speciaal onderdeel hiervan is het project Homestart, waarbij ouders ondersteund worden in het omgaan met moeilijke situaties en leren (weer) greep op hun eigen leven te krijgen.
Deze Dordrechtse voorziening is echter niet dekkend voor de regio. De gemeenten Gorinchem en Zwijndrecht besteden in hun jeugdbeleid expliciet aandacht aan het belang van opvoedingsondersteuning en de gemeente Alblasserdam geeft aan behoefte te hebben aan een laagdrempelig Opvoedbureau.

Met betrekking tot de toegang naar de hulpverlening waren ten tijde van PIONIER in SAMENWERKING de Bureaus Jeugdzorg landelijk net opgericht. Nu is het Bureau Jeugdzorg een partner geworden in de zorgketen, maar functioneert nog niet optimaal.

Bureau Jeugdzorg
Een aantal instellingen in de regio die zich met ambulante hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bezighouden, vormen samen het Bureau Jeugdzorg, gefinancierd door de provincie Zuid-Holland. De St. Jeugdzorg in Dordrecht functioneert als centraal aanmeldingsadres voor iedereen die jeugdzorg nodig hebt. Bureau Jeugdzorg verzorgt de diagnostiek en indicatiestelling voor aangemelde jongeren. Er wordt een traject uitgezet door middel van een vrij toegankelijk aanbod of geïndiceerde hulpverlening. In het eerste geval gaat het om ambulante trajecten of groepstrainingen, in het tweede geval wordt hulp aangeboden door de zogeheten Multi Functionele Organisaties, zoals St. Trivium. Het Bureau Jeugdzorg verzorgt altijd het casemanagement. Via voorpostfunctionarissen neemt Bureau Jeugdzorg aan allerhande lokale netwerken deel.

Vier jaar na de oprichting van de Bureaus Jeugdzorg komt de vraag op in hoeverre het Bureau Jeugdzorg er daadwerkelijk in geslaagd is het hulpverleningsaanbod te ontsluiten. Er zijn aanwijzingen dat dit nog niet het geval is. Zo blijkt uit een door de gemeente Alblasserdam uitgevoerde quick scan dat de bekendheid met (de werkwijze

en procedures van) Bureau Jeugdzorg laag is. Ouders en jongeren geven de meeste signalen af via het basisonderwijs en de huisartsen. Het basisonderwijs verwijst vaak door naar organisaties waarmee zij langer bekend is, zoals de onderwijsbegeleidingsdienst en de PCL. De toegankelijkheid van en de verwijzing naar het bredere hulpaanbod via Bureau Jeugdzorg is daardoor nog niet optimaal. Een andere indicatie dat de toegankelijkheid van Bureau Jeugdzorg nog te laag is, is dat het aantal verwijzingen niet in verhouding lijkt te staan met de door betrokkenen geconstateerde toename van problemen.

Om het hulpaanbod beter te structureren hebben de stichting Jeugdzorg en andere aanbieders van geïndiceerde zorg zich in een zogenaamde multifunctionele organisatie (MFO Zuid-Holland-Zuid) verbonden om, aansluitend op de zorgtoewijzing door Bureau Jeugdzorg, een op de regionale vraag afgestemd hulpaanbod te garanderen. Het hulpaanbod wordt vormgegeven in zorgprogramma's, wat ertoe moet leiden dat de jeugdzorg gebaseerd wordt op de hulpvraag van doelgroepen in plaats van het bestaand aanbod van instellingen. In de provincie zijn momenteel elf intersectorale zorgprogramma's in de jeugdzorg in ontwikkeling.

Leerwerkplaats Halte Patersweg
In Dordrecht is er een opvang voor leerplichtige jongens (doorgaans tussen dertien en vijftien jaar) die niet terecht kunnen in het regulier onderwijs, opvangprojecten, een werksituatie of jeugdhulpverlening (zie ook hoofdstuk zeven). De jongens volgen een programma dat enerzijds bestaat uit praktische en theoretische (technische) vaardigheden zoals lassen, klussendienst, tekeningen lezen, taal en rekenen en productiegerichte activiteiten voor de leerwerkplaats zelf of voor derden, anderzijds uit meer maatschappelijk gerichte vaardigheden, zoals sport, outdoor-activiteiten en persoonlijke maatschappelijke begeleiding. Het programma is geen beroepsopleiding, maar beoogt jongeren tot rust te laten komen en te leren kiezen. Gemiddeld blijven jongens een jaar op de Halte Patersweg. Aansluiting op assistent-opleidingen is van belang voor een vervolgtraject.

9.2 Verleden en toekomst

Het bovenstaande laat zien dat er wat betreft tijdelijke opvang van bepaalde groepen jongeren nog gaten zijn in het aanbod. Op regionaal niveau dient men beslissingen te nemen over de manier waarop deze gaten ondervangen gaan worden. De toegang tot het hulpaanbod is met de komst van Bureau Jeugdzorg in principe beter gestructureerd, maar behoeft nog verbetering. Ook dit is een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst.

10 Coördinatie, regie en samenwerking

10.1 Ontwikkelingen

WSNS

De basisscholen werken met elkaar samen in samenwerkingsverbanden Weer Samen Naar School (WSNS). In 1991 is hiermee van start gegaan. Basisscholen zijn in staat gesteld meer aandacht en zorg te geven aan kinderen die dat nodig hebben, om daarmee de uitstroom van het basisonderwijs naar het speciaal onderwijs te beperken. De achterliggende gedachte hierbij is dat het zowel uit maatschappelijk, als uit onderwijskundig oogpunt gewenst is dat kinderen zoveel mogelijk samen naar school gaan. Daartoe is een gezamenlijke zorgstructuur ontwikkeld.

In 1992 is een dekkend netwerk van samenwerkingsverbanden opgezet. Vanaf 1998 ontvangen basisscholen rechtstreeks financiering voor kinderen met leerproblemen. Zoveel mogelijk kinderen dienen in het regulier onderwijs opgevangen te worden, alleen wanneer het echt nodig is moet verwezen worden naar het speciaal onderwijs.

Ieder samenwerkingsverband WSNS is verplicht om een onafhankelijke Permanente Commissie Leerlingzorg (PCL) in te stellen. Deze commissie beoordeelt aanvragen om leerlingen te plaatsen in het speciaal onderwijs. Daarnaast vervult de commissie een consultfunctie voor Intern Begeleiders in het basisonderwijs, ter bespreking van dossiers van zorgleerlingen. In principe is de PCL uitsluitend onderwijskundig samengesteld en kan de aanleiding zowel gedragsmatig als cognitief zijn, maar alle vragen komen hier terecht.

VO/SVO samenwerkingsverbanden

In de eerste helft van 1997 zijn in Nederland samenwerkingsverbanden van scholen voor (speciaal) voortgezet onderwijs gevormd. Vanaf 1 januari 1999 is het voor elke school voor speciaal voortgezet onderwijs en vmbo verplicht om lid te zijn van een dergelijk samenwerkingsverband.

De samenwerkingsverbanden hebben drie kerntaken. De eerste taak betreft de ontwikkeling van een samenhangend en afgestemd onderwijsaanbod voor leerlingen die extra aandacht en ondersteuning behoeven bij het halen van hun vmbo-diploma. Activiteiten die in dit kader worden ondernomen, behoren tot het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo).

De tweede kerntaak omvat het vormen van een onderwijsaanbod als onderdeel van de zorgstructuur, dat voorbereidt op deelname aan het arbeidsproces door leerlingen met zodanig beperkte schoolprestaties, dat het halen van een vmbo-diploma niet tot de mogelijkheden behoort. Deze vorm van onderwijs wordt praktijkonderwijs genoemd.

Als derde kerntaak wordt de regulering van leerlingstromen onderscheiden. Dit heeft betrekking op de organisatie van beslissingsprocessen en toeleidingsprocedures naar leerwegondersteunend- en praktijkonderwijs. Deze taken zijn wettelijk vastgelegd in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO).
Specifieke taken die zijn neergelegd bij de samenwerkingsverbanden zijn de volgende. Het samenwerkingsverband dient de speciale zorg binnen het samenwerkingsverband zodanig te organiseren, dat leerlingen toegang hebben tot passend onderwijs. Ook dienen er afspraken gemaakt te worden over de toelating van vmbo leerlingen die zorg nodig hebben. Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor alle leerlingen, met uitzondering van jongeren met te ernstige (gedrags)problematiek, omdat de scholen hiertoe niet voldoende zijn uitgerust.
Verder dient het samenwerkingsverband deskundigheidsuitwisseling en -ondersteuning te bevorderen omtrent speciale leerlingzorg en heeft daartoe een adviserende rol ten opzichte van scholen. Daarnaast is het samenwerkingsverband verantwoordelijk voor de registratie van in-, door- en uitstroomgegevens van doelgroepleerlingen en de evaluatie van activiteiten die ondernomen worden om zorgleerlingen aan een vmbo diploma te helpen of voor te bereiden op een plek op de arbeidsmarkt. Ten slotte dient het samenwerkingsverband het eigen beleid af te stemmen op het gemeentelijke onderwijs- en jeugdbeleid, een permanente commissie leerlingzorg in te stellen en een zorgplan op te stellen.

Regionalisering van de leerplicht
In PIONIER in SAMENWERKING constateerden we een grote diversiteit tussen de gemeenten waar het gaat om de invulling van de leerplichtfunctie. Niet alleen wat betreft formatieomvang, maar ook wat betreft taakopvatting en de positie van de leerplichtambtenaar binnen de gemeente. Deze verschillen waren niet zonder meer toe te schrijven aan de verschillen in omvang van de gemeenten. Er leek een tweedeling te bestaan tussen actieve en reactieve gemeenten. Leerplichtambtenaren van de actieve gemeenten onderhielden structureel contact met scholen, ongeacht of er meldingen waren en hielden zich actief bezig met het in samenwerking met scholen denken over verzuimbestrijding. In de reactieve gemeenten werkte de leerplichtambtenaar, vaak noodgedwongen, alleen in reactie op meldingen van scholen, zonder tot veel meer dan symptoombestrijding te kunnen komen.

Met de invoering van de wet RMC-regeling en veranderingen in en om de zorgstructuur van de scholen werd de positie en taakstelling van de leerplichtambtenaar er niet eenduidiger op. Wel werd duidelijk dat er hogere eisen aan zowel de kwaliteit van het werk van de leerplichtambtenaar als van de leerplichtregistratie gesteld zouden worden. Factoren die het takenpakket van de leerplichtambtenaar vergroten zijn onder meer de volgende.

- *Uitbreiding van de doelgroep*: naar verwachting zullen binnen niet al te lange tijd gemeenten wettelijk verplicht worden ook jongeren in de leeftijd tot 23 jaar zonder startkwalificatie te volgen. Daarbij zal de gemeente een extra aandachtspunt krijgen, aangezien schooluitval niet ook uitval op de arbeidsmarkt mag betekenen. In combinatie met de mogelijke verlaging van de (volledig) leerplichtige leeftijd naar vier jaar, wordt de doelgroep waar de leerplichtambtenaar mee te maken krijgt fors groter.
- *Meer samenwerkingspartners*: verschillende ontwikkelingen leiden er toe dat de leerplichtambtenaar voor steeds meer partijen een gesprekspartner wordt. De invoering van de multidisciplinaire teams in het onderwijs vraagt om – al dan niet structurele – inzet en aanwezigheid van de leerplichtambtenaar. Verder is de toegenomen aandacht voor jeugdcriminaliteit in de samenleving een aanleiding voor het aantrekken van de banden tussen leerplicht en het Openbaar Ministerie (OM). De handhaving van de leerplichtwet staat sinds kort hoger op de agenda van het OM en het overleg tussen leerplicht, OM en de Raad voor Kinderbescherming wordt structureler. De uitbreiding van de doelgroep naar jongeren tot 23 jaar ten slotte, betekent voor de afdeling leerplicht een uitbreiding van samenwerkingscontacten met bijvoorbeeld organisaties die de Wet Inschakeling Werkzoekenden (WIW) uitvoeren.

Deze ontwikkelingen zijn een uitbreiding van het bestaande takenpakket, wat bestaat uit de handhaving van de Leerplichtwet enerzijds en zorgtaken anderzijds. Daarbij heeft de leerplichtambtenaar vaak een groot aantal scholen onder zijn of haar hoede. Als voorbeeld noemen we de gemeente Papendrecht die in het jaarverslag 2000-2001 vermeld contacten te onderhouden met in totaal 101 scholen. Het merendeel daarvan is gelegen buiten de gemeentegrenzen. In Papendrecht wonende leerlingen bezoeken 32 scholen voor (speciaal) basisonderwijs, 47 scholen voor (speciaal) voortgezet onderwijs en elf ROC's buiten de eigen gemeente. Met de scholen die binnen de gemeentegrenzen gevestigd zijn heeft de leerplichtambtenaar te maken met 40 basisscholen, 50 scholen voor voortgezet onderwijs en elf ROC's.

Veel gemeenten blijken niet in staat zelf een goede uitvoering van de leerplichtfunctie te garanderen. De genoemde taakverzwaring in combinatie met in de meeste gevallen een te kleine formatie, maakt dit onmogelijk. Gemeenten zijn daarom samenwerking met buurgemeenten gaan zoeken. Ook een aantal landelijke ontwikkelingen dragen er toe bij dat steeds meer gemeenten regionale samenwerking zoeken op het gebied van leerplicht. Deze ontwikkelingen zijn onder andere
- het OCenW beleid dat zich richt op versterking van de RMC en leerplichtfunctie, zoals verwoord in het Plan van aanpak Voortijdig Schoolverlaten uit 1999;

- het feit dat van gemeenten in toenemende mate verwacht wordt dat ze gegevens kunnen leveren over verzuim en voortijdig schoolverlaten, bijvoorbeeld voor de te ontwikkelen landelijke onderwijsmonitor.

In Zuid-Holland-Zuid zijn in de afgelopen periode aanzetten gedaan tot samenwerking tussen de gemeenten in elk van de drie subregio's. Het eerste initiatief ontstond in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden, maar de beide andere subregio's volgden op de voet.

In alledrie de subregio's zijn inmiddels meer of minder ver gevorderde plannen voor de oprichting van een Regionaal Bureau Leerplicht (RBL). De organisatie, structuur en grootte van de bureau's verschillen enigszins van elkaar, maar in grote lijnen is het idee hetzelfde. Het gaat om een bureau dat voor de betrokken gemeenten alle leerplichttaken uitvoert, evenals (op termijn) de registratie. Daarbij zijn alle gemeenten in gezamenlijkheid verantwoordelijk voor het bureau.

Het draagvlak voor een dergelijk bureau is in alle subregio's groot, maar sommige gemeenten staan wat terughoudender tegenover het idee dan andere. Een vaker gehoord bezwaar, is dat men bang is door een bureau een te grote afstand te creëren ten opzichte van de scholen. Men hecht sterk aan opgebouwde, persoonlijke contacten en heeft er niet altijd vertrouwen in dat een bureau een zelfde invulling aan de contacten kan geven. Voor sommige gemeenten is deze overweging aanleiding om een deel van de uitvoering van de leerplicht in eigen hand te willen houden.
Voordelen die men ziet zijn voor kleinere gemeenten vooral een betere uitgangssituatie voor de uitvoering van de leerplichtfunctie. Nu heeft men vaak te weinig uren beschikbaar om, als er een melding is, adequaat te reageren, laat staan dat men tijd kan besteden aan preventie van uitval op beleidsniveau. Voor grotere gemeenten biedt de samenwerking kansen op het gebied van verdere professionalisering en specialisatie. Verder geldt dat een RBL voor elke gemeente continuïteit kan garanderen, omdat de (telefonische) bereikbaarheid optimaal is en er bijvoorbeeld bij ziekte van een leerplichtambtenaar vervangers voor handen zijn. Ook biedt een RBL mogelijkheden tot deskundigheidsuitwisseling en hoeft bijvoorbeeld niet elke leerplichtambtenaar de BOA[4]-registratie te halen.

Er zijn een aantal obstakels waar men tegenaan loopt bij de oprichting van een bureau. Een lastig knelpunt is van heel praktische aard, namelijk de automatisering. Gemeenten hebben leerplichtadministraties die verschillen qua automatiseringssysteem en in de mate waarin gegevens up-to-date en adequaat zijn ingevoerd. Door personeelsgebrek zijn gegevens vaak niet goed bijgehouden en in sommige gevallen

4 Bijzonder Opsporings Ambtenaar

wordt de registratie nog met de hand gedaan. Ook zijn de cijfers vaak niet compleet, omdat scholen nog niet altijd accuraat melden.
Het is technisch lastig de bestaande systemen met elkaar te verbinden en met het aanvullen en updaten van de gegevens is veel werk (en dus tijd) gemoeid.
Inmiddels heeft men in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden een automatiseringsbedrijf één en ander laten uitzoeken en er blijken qua automatisering wel mogelijkheden te zijn.
Een ander knelpunt wat betreft de administratie, is dat er ook een verbinding nodig is met de verschillende GBA (Gemeentelijke Basis Administratie) systemen. Afgezien van de automatiseringsproblemen die dit met zich meebrengt, komt hier ook de privacywetgeving in het geding. Het is sowieso nog de vraag hoe precies om te gaan hiermee.

Een voorwaarde voor de oprichting van een RBL is dat alle betrokken gemeenten bereid zijn financieel te investeren. De middelen die men gereserveerd heeft voor de huidige uitvoering van de leerplichttaak, zullen niet altijd voldoende zijn. Dit heeft te maken met een aantal aspecten. Ten eerste is voor de start van het bureau een eenmalige, extra investering nodig. Daarbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan kosten voor inventaris, kantoorartikelen, hard-ware en automatisering. Ten tweede zal blijvend geïnvesteerd moeten worden in de exploitatie van het bureau. Dit zijn bijvoorbeeld kosten met betrekking tot onderhoud, reiskosten, huisvesting, verbruik van kantoorartikelen, energie en systeembeheer. Ten derde zal het personeel betaald moeten worden. De formatie van het bureau zal daarbij groter uitvallen dan het totaal van de bestaande formatieruimtes bij de betreffende gemeenten. Vrijwel alle gemeenten in Zuid-Holland-Zuid hebben minder formatieruimte dan de LVLA[5]-norm voorschrijft op basis van het aantal leerlingen. Ook zijn de leerplichtambtenaren niet in elke gemeente gelijk ingeschaald.
Hieronder beschrijven we per subregio welke ontwikkelingen zich in het proces voorgedaan hebben en hoe de stand van zaken op dit moment is.

Regionalisering in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden
In het voorjaar van 2000 is een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor regionalisering van de leerplicht in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Het draagvlak voor een vorm van regionale samenwerking onder de betrokken gemeenten, te weten Giessenlanden, Gorinchem, Graafstroom, Leerdam, Liesveld, Lingewaal, Nieuw-Lekkerland en Zederik, bleek groot. Alleen de gemeente Liesveld gaf aan zich vooralsnog niet aan te willen sluiten. De afweging van de gemeente Liesveld om tot deze keuze te komen, was tweeledig. De eerste factor die hierbij van belang was, was de recente verandering in de organisatie van de gemeente. Men besloot één formatie-

5 Landelijke Vereniging LeerplichtAmbtenaren.

plaats te reserveren voor onderwijs, met als opdracht onder meer het op orde brengen en uitvoeren van de leerplichtfunctie. Ten tweede vroeg de gemeente Liesveld zich af in hoeverre er een meerwaarde besloten is in samenwerking met gemeenten, waar slechts een heel klein deel van de eigen leerlingen naar school gaat. Liesveldse leerlingen bezoeken voornamelijk het voortgezet onderwijs in Schoonhoven, Gouda en Papendrecht. Regionale samenwerking met de eerder genoemde gemeenten lag daarom minder voor de hand. Wel wilde Liesveld de mogelijkheid openhouden om eventueel in de toekomst toe te treden tot het samenwerkingsverband.
De zeven andere gemeenten bleven betrokken bij het proces. De gemeenten Gorinchem en Leerdam namen het voortouw door een plan te schrijven voor de instelling van een Regionaal Bureau Leerplichtzorg (RBL) in januari 2001. Het voornemen was zo snel mogelijk na 1 augustus 2001 met het RBL te starten. Gaandeweg het proces ontstond enige discussie over de vestigingsplaats van het bureau. Hiervoor kwamen alleen Gorinchem en Leerdam in aanmerking, waarbij een aantal kleinere gemeenten vanwege goede ervaringen binnen het FWO[6] een lichte voorkeur hadden voor Leerdam. Tegelijkertijd werd onderkend dat in Gorinchem de grootste concentratie aan voorzieningen en instellingen aanwezig is. Het RBL wordt uiteindelijk gevestigd in Gorinchem.

Op dit moment stagneert de ontwikkeling echter enigszins. De gemeente Lingewaal heeft al definitief afgehaakt en andere gemeenten aarzelen. Alleen Gorinchem, Leerdam en Hardinxveld-Giessendam hebben met zekerheid toegezegd voort te gaan met het RBL.

Regionalisering in de Drechtsteden
Ook de Drechtsteden hebben een onderzoek naar de mogelijkheden tot regionalisering uit laten voeren. Dit onderzoek vond plaats in het voorjaar van 2001. De betrokken gemeenten zijn Alblasserdam, Dordrecht, Heerjansdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht. Ook in deze subregio werd besloten tot oprichting van een RBL, gevestigd in Dordrecht. Alleen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht voelde niet voor participatie in een bureau. Men wilde wel graag samenwerken, maar dan in de minimale vorm van een netwerk, waardoor onderlinge vervanging bij ziekte geregeld is.

Inmiddels is door de overige gemeenten een convenant getekend, waarin de gemeenten hun betrokkenheid hebben vastgelegd.

Regionalisering in de Hoeksche Waard

6 Federatief Werkverband Onderwijs, een samenwerkingsverband van Giessenlanden, Graafstroom, Leerdam, Liesveld, Lingewaal, Nieuw-Lekkerland en Zederik.

De gemeenten van de Hoeksche Waard, te weten Binnenmaas, Cromstrijen, 's-Gravendeel, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen, hebben op 5 juli 2001 de intentie uitgesproken om tot samenwerking op het gebied van leerplicht te komen. Concreet betekende dit de start van een leerplichtbureau in 2002. Voorloper van het bureau was een regionale overeenkomst waarin afspraken gemaakt waren over het opmaken van processen verbaal voor de hele regio, door de buitengewoon opsporingsambtenaren van de gemeente Oud-Beijerland.
Ook het RBL wordt gevestigd in Oud-Beijerland.

Samenwerking met de politie
De politie voert in diverse gemeenten (zie dossiers) het Schooladoptieplan uit. De doelstellingen van het Schooladoptieplan zijn het leveren van een positieve bijdrage aan de opvoeding van jeugdigen, het vroegtijdig signaleren van crimineel gedrag en normvervaging en het positief beïnvloeden van de beeldvorming bij de jeugd over de rol van de politie. Leerlingen worden voorbereid op diverse problemen en worden geconditioneerd in het doen van goede dingen.

Brede Schoolontwikkeling
Bij brede schoolontwikkeling staat het samenbrengen van voorzieningen voor kinderen, ouders en wijkbewoners centraal. Daarbij moet gedacht worden aan activiteiten als voor- en vroegschoolse educatie (VVE), verlengde schooldag, welzijnsvoorzieningen en opvoedingsondersteuning. Een inhoudelijke samenwerking op het gebied van de VVE kan het Brede Schoolconcept stimuleren. Dordrecht kent de Brede School als SiS; School in de Samenleving.

10.2 Verleden en toekomst

Zoals het bovenstaande laat zien, is er veel gewonnen op het gebied van samenwerking. Het besef dat alleen opereren te weinig oplevert, lijkt doorgedrongen te zijn. Zichtbaar zijn zowel samenwerkingstendensen binnen een bepaalde discipline, zoals de samenwerkingsverbanden in het onderwijs (WSNS in het basisonderwijs en VO/SVO in het voortgezet onderwijs) en de regionalisering van de leerplicht, maar daarnaast ook discipline-overstijgende vormen van samenwerkting. Contacten met politie en justitie, maar ook de ontwikkelingen rondom de Brede School zijn hier exemplarisch voor. Voor de toekomst zullen de verschillende samenwerkingsinitiatieven een meer structureel karakter moeten krijgen. Daarbij blijft het belangrijk onnodig overleg en bureaucratie te voorkomen. Hierin is een rol weggelegd voor een bovenregionale actor, zoals PIONIER in het verleden en de RMC in de toekomst. Ook de provincie kan een bijdrage hieraan leveren.

11 Gemeentebeleid en regio

11.1 Ontwikkelingen

De gemeente heeft weliswaar een regierol, maar moet deze rol binnen vanuit de rijksoverheid gestelde kaders uitoefenen. In vergelijking met de periode waarin PIONNIER in SAMENWERKING werd geschreven, kan gesteld worden dat het jaar 1997-1998 wettelijk gezien een omslagpunt voor gemeenten is, omdat sindsdien een aantal nieuwe wetten van start zijn gegaan. Ook staan er voor de nabije toekomst nog een aantal veranderingen op stapel. De belangrijkste veranderingen voor gemeenten, waar het gaat om onderwijs- en jeugdbeleid, zijn de volgende.

- Wet Regeling Schoolbegeleiding (WRS).
- Nieuwe Wet op Primair Onderwijs (WPO).
- Nieuwe fase Weer Samen Naar School (WSNS).
- Invoering Wet Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid (GOA), uitgewerkt in het eerste Landelijk Beleidskader 1998-2002.
- Eind 1999: het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS), met als uitwerking de nota 'Jeugdbeleid in Ba(la)ns'.
- In 2000 invoering van de eerste regeling Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), gevolgd door een aanvullende VVE regeling in juli 2001.
- Tijdelijke Stimuleringsregeling Vroegsignalering.
- Vanaf 2002 Wet Regeling RMC.
- Het Landelijk Beleidskader 2002-2006.
- Naar verwachting per 1 januari 2003 de nieuwe Wet op de Jeugdzorg.
- Vanaf 2003 invoering van de Wet Basisopvang Kinderopvang (WBK).

Hieronder beschrijven we een aantal van deze wetswijzigingen meer in detail. Achtereenvolgens komen aan de orde de wet RMC, schoolbegeleiding, integraal jeugdbeleid, jeugdgezondheidszorg, GOA en VVE.

Nieuwe wet RMC

In december 2001 werd de wet op de RMC-regeling door de eerste kamer aanvaard. De wet trad per 1 januari 2002 in werking. De RMC functie omvat het voeren van de registratie van alle schoolverlaters zonder startkwalificatie tot 23 jaar. Ook worden vanuit de RMC functie trajecten uitgezet om jongeren alsnog naar een startkwalificatie te begeleiden. In Zuid-Holland-Zuid is in 1999 gestart met trajectbegeleiding, aanvankelijk als pilotproject voor een jaar, maar inmiddels structureel. De trajectbegeleiding is opgezet met het doel het aantal voortijdige schoolverlaters te reduceren

en het aantal (her)plaatsingen in beroepsopleidingen te vergroten. Plaatsing in een beroepsopleiding kan gepaard gaan met werk (WIW plaatsen) en/of zorg (Jeugdzorg).

Schoolbegeleiding als instrument in lokaal onderwijsbeleid
Schoolbegeleiding is zo'n vijfentwintig jaar geleden ontstaan uit lokale initiatieven, die zich geleidelijk uitbreiden tot een landelijk net van begeleidingsdiensten voor alle basisscholen. Midden jaren zeventig benutte het rijk de op deze wijze ontstane infrastructuur voor de ondersteuning van het landelijk vernieuwingsbeleid. De gemeentelijke bekostiging van de diensten werd aangevuld met de rijkssubsidieregeling schoolbegeleiding (RSS), waarmee het rijk medefinancierder werd. In 1987 zorgde de Wet op de Onderwijsverzorging (WOV) voor een omkering in de rolverdeling tussen rijk en gemeente. Op rijksniveau werd het niveau van de zogeheten 'sobere dienstverlening' vastgesteld en de gemeenten verloren voor het grootste deel hun sturende rol. Wel werd op hen een beroep gedaan wat betreft (mede)financiering, waarbij vastgelegd was dat gemeenten die ervoor kozen door te betalen minimaal 30% van de sobere dienstverlening moesten bekostigen. Aangezien gemeenten groot belang bleken te hechten aan de schoolbegeleiding, overschreden veel gemeenten in hun nieuwe rol als medefinancierder dit percentage. Door de nieuwe Wet Regeling Schoolbegeleiding krijgen de gemeenten hun sturende rol weer terug en worden zowel in financiëel als kwalitatief opzicht verantwoordelijk voor de schoolbegeleiding. Daardoor kunnen zij het instrument schoolbegeleiding inzetten op doelstellingen in het lokaal onderwijsbeleid.

Integraal jeugdbeleid
Integraal jeugdbeleid heeft doorgaans als doelgroep de jeugd van nul tot drieëntwintig, waarbij gemeenten verantwoordelijk zijn voor de preventieve kant van het jeugdbeleid. Gemeenten hebben vooral een faciliterende rol en zijn onder meer verantwoordelijk voor het opheffen van knelpunten in de voorzieningen en het versterken van de samenhang en afstemming tussen de voorzieningen in de jeugdketen (regiefunctie). Het onderwijs neemt hierin een centrale plaats in, maar ook afstemming met het beleid van politie en justitie is van belang.

Volgens de VNG is jeugdbeleid onder te verdelen in
- algemeen jeugdbeleid;
- algemeen preventief jeugdbeleid;
- gericht preventief jeugdbeleid;
- curatief jeugdbeleid;
- overig.

Deze indeling kan vertaald worden in een driedeling, namelijk algemeen jeugdbeleid en specifiek jeugdbeleid (algemene- en gerichte preventie) en jeugdzorg (curatief jeugdbeleid). Algemeen jeugbeleid verwijst naar voorzieningen waar alle jeugdigen

gebruik van kunnen maken en die voor alle jeugdigen van belang zijn, zoals bijvoorbeeld peuterspeelzalen, scholen, sportverenigingen, speel- en uitgaansgelegenheden en jeugd- en jongerenwerk.
Het specifieke jeugdbeleid omvat alle voorzieningen die tot doel hebben te voorkomen dat jeugdigen te maken krijgen met situaties en problemen die hun maatschappelijke deelname belemmeren. Bij dit onderdeel van het beleid ligt de nadruk op de versterking van de eigen kracht van jongeren en hun ouders, maar als dit niet mogelijk is dient er een goede doorschakeling te zijn naar de jeugdzorg. Behalve op jeugd en ouders richt het specifieke jeugdbeleid zich daarmee ook op betrokken instanties, zoals ondermeer RIAGG, Halt en de GGD.
De jeugdzorg heeft betrekking op het curatieve beleid, dat met provinciale middelen uitgevoerd wordt door instellingen voor jeugdhulpverlening. Om te zorgen dat jongeren zo kort mogelijk aangewezen zijn op gespecialiseerde zorg is een gezamenlijke (regionale) aanpak vereist. Daartoe is in Gorinchem en Dordrecht een Bureau Jeugdzorg van start gegaan, als toegangspoort voor de jeugdhulpverlening. Men hoopt hiermee 'shoppen' langs verschillende hulpverleningsinstellingen te voorkomen.

Als doelen van het (algemene en) preventieve jeugdbeleid kunnen de volgende aangemerkt worden[7]:
- Bevorderen van maatschappelijke participatie en integratie. Hiermee wordt in feite bedoeld de ontwikkeling en instandhouding van een voldoende niveau aan algemene voorzieningen, dat optimaal toegankelijk dient te zijn voor zo veel mogelijk jongeren.
- Voorkomen en bestrijden van achterstands- en probleemsituaties volgens het ZoZoZo-beleid (zo vroeg mogelijk, zo licht mogelijk, zo dicht mogelijk bij huis). Vindplaats- en vraaggericht met als uitgangspunt dat effectieve vangnetten vooral geconstrueerd worden door lokale samenwerking aan de basis.
- Vergroten van de zelfredzaamheid van jeugdigen en/of hun ouders, zodat zij zoveel mogelijk in staat zijn zelf hun problemen te beheersen, aan te pakken en op te lossen.

Wat betreft het derde aandachtsvlak, het curatieve jeugdbeleid ofwel jeugdzorg is de nieuwe Wet op de Jeugdzorg voor gemeenten van belang. In deze wet wordt preventie als kernpunt aangemerkt, waarbij vroegsignalering van groot belang wordt geacht. In de wet staat het perspectief van de jeugdigen en ouders met een hulpvraag centraal. De inhoudelijke visie die daaraan ten grondslag ligt, gaat voort op onder meer het Verdrag inzake de rechten van het kind, Regie in de jeugdzorg, Jeugdbeleid in Ba(l)ans (zie verder) en komt tevens tot uiting in het ZoZoZo-beleid. Vanuit die visie zijn de volgende vier doelstellingen voor het stelsel geformuleerd:

7 Naar beleidsnota van de gemeente Hardinxveldt-Giessendam.

- het versterken van de voorliggende voorzieningen;
- een centrale herkenbare, bekende, laagdrempelige toegang tot de jeugdzorg, zijnde het Bureau Jeugdzorg;
- een passend en samenhangend zorgaanbod;
- het versterken van de positie van de cliënt.

Op 1 januari 2003 zal de wet waarschijnlijk intreden. Er is een implementatieprogramma opgesteld. Eén van de gevolgen zal zijn dat na aanmelding naar schatting zo'n 80% van de binnenkomende jeugdigen doorverwezen wordt naar vrijwillig ambulante hulp. De overigen zal geïndiceerde hulp worden aangeboden, zoals dagtraining, intramurale zorg of andere intensieve vormen van hulp.

Om duidelijkheid te scheppen, verantwoordelijkheden af te bakenen en gezamenlijke verantwoordelijkheden vast te leggen, hebben de rijksoverheid, het IPO namens de provincies en de VNG namens de gemeenten, eind 1999 in het kader van het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) een gezamenlijke visie op integraal jeugdbeleid vastgesteld: Jeugdbeleid in Ba(la)ns.
In dit BANS-akkoord worden vijf criteria genoemd waaraan jeugdbeleid moet voldoen, namelijk:

- Samen met de jeugd: Jeugd betrekken is het uitgangspunt bij het maken van beleid. Beleid maak je samen met jeugd en niet over hun hoofden heen. Kinderen en jongere hebben een actieve inbreng, krijgen de kans om samen met anderen keuzes te maken en verantwoordelijkheid te dragen.
- Balans in jeugdbeleid: Jeugdbeleid richt zich niet alleen op de aanpak van problemen bij jeugdigen, maar ook op het voorkomen van deze problemen. Daarbij is het een uitdaging voortdurend naar een goede balans te zoeken. Niet alleen focussen op de problemen, maar ook inzetten op algemene voorzieningen: zonder de aandacht voor de problemen die jeugdigen veroorzaken te laten verslappen, wordt extra geïnvesteerd in de (versterking van) algemene voorzieningen.
- Extra aandacht voor risico's: Niet wachten tot er problemen ontstaan, maar inspelen op risicovolle situaties. Om problemen op latere leeftijd voor te zijn of te beperken is het belangrijk al op jonge leeftijd en dichtbij huis, adequate zorg en ondersteuning te geven. Vooral kinderen die meer risico lopen verdienen extra aandacht. De algemene voorzieningen voor jeugdigen spelen hierin een centrale rol.
- De vraag centraal: Welke vragen en wensen hebben kinderen en jongeren en welke problemen ervaren zij? Dat is bepalend voor het voorzieningenpatroon en het (jeugd)beleid dat hier het antwoord op moet geven. Daarvoor is betere samenwerking tussen overheden en samenhang in het beleid een voorwaarde. In gezamenlijkheid moet een samenhangend aanbod gerealiseerd worden dat een adequaat en herkenbaar antwoord geeft op vragen van de jeugd en hun ouders.
- Toegevoegde waarde van projecten: Voor elk probleem een nieuw project. Vernieuwingen in het jeugdbeleid krijgen vaak gestalte in tijdelijke projecten. De on-

derlinge afstemming tussen deze projecten maar ook de aansluiting op het bestaande beleid verdient meer aandacht. Nieuwe projecten worden ontwikkeld op het moment dat zij daadwerkelijk iets toevoegen aan het bestaande beleid. Het projectenbeleid dient ingezet te worden ter versterking van het structurele aanbod.

Verder noemen we als aandachtspunt voor gemeenten dat vanaf 2003 de Wet Basisopvang Kinderopvang (WBK) van kracht wordt, waardoor kinderopvang onderdeel wordt van het integraal jeugdbeleid. Momenteel valt kinderopvang nog onder de Stimuleringsmaatregel Kinderopvang en valt als zodanig niet onder het jeugdbeleid. Wel kan in het kader van VVE de kinderopvang een aandachtspunt zijn.

In de periode waarin PIONIER in SAMENWERKING tot stand kwam, stond het jeugdbeleid bij veel gemeenten nog in de kinderschoenen. Sommige gemeenten hadden al wel een uitgewerkt beleid, anderen hadden net een aanzet gegeven om tot een integraal jeugdbeleid te komen. Vier jaar later zijn er meer gemeenten met ver(der) uitgewerkte beleidsnota's. Over het algemeen zien we de BANS-criteria hierin terug. Ook zien we een tendens waarbij steeds meer gemeenten de jeugd actief bij het opstellen van het beleid betrekken (jeugdparticipatie).

Jeugdgezondheidszorg
De gemeenten hebben de verantwoordelijkheid voor de jeugdgezondheidszorg van vier- tot negentienjarigen (Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid – WCPV), maar niet voor de nul- tot vier jarigen. Deze doelgroep valt nu nog onder verantwoordelijkheid van de thuiszorg, maar waarschijnlijk zal dit in de nabije toekomst overgedragen worden aan de gemeente.
De Tijdelijke Stimuleringsregeling Vroegsignalering geeft gemeenten een voorschot op hun toekomstige regietaak ten aanzien van de jeugdgezondheidszorg voor nul- tot vierjarigen. Deze taak zal betrekking hebben op het vaststellen van een maatregelenpakket ter bevordering van de vroegsignalering, in samenspraak met de thuiszorgorganisaties.
De GGD Zuid-Holland-Zuid, stichting Rivas en stichting Opmaat hebben een overeenkomst gesloten over de inhoudelijke afstemming van de zorg voor nul- tot vierjarigen. Het uitgangspunt in deze overeenkomst is dat de thuiszorginstellingen onder regie van de GGD Zuid-Holland-Zuid de zorg voor deze groep blijven uitvoeren. In 2005 wordt na een evaluatie de uitvoering van de hele jeugdgezondheidszorg bezien.

Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOA)
De wet GOA is de opvolger van het Onderwijsvoorrangsbeleid. Het begrip 'onderwijsachterstanden' verwijst naar 'die negatieve effecten op de leer- en ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen, die het gevolg zijn van sociale, economische en culturele omstandigheden'. Deze factoren worden in het GOA beleid geoperationali-

seerd in het opleidingsniveau van de ouders, dat als belangrijke risicofactor voor schoolsucces wordt gezien. Het opleidingsniveau van de ouders is dan ook een belangrijk criterium voor het toekennen van middelen aan scholen.
De Wet GOA is de basis voor het Landelijk Beleidskader. Hierin staan de doelstellingen van het GOA beleid voor de periode van 1 augustus 1997 tot 1 augustus 2002 aangegeven. Deze zijn:
- voor- en vroegschoolse educatie;
- beheersing Nederlandse taal;
- evenredige deelname aan het onderwijs;
- vermindering schooluitval;
- vermindering van de verwijzing naar speciale voorzieningen;
- monitoring (vinger aan de pols) door gemeente.

Het landelijk beleidskader 2002-2006 is een vervolg op het eerste en geldt eveneens als een uitwerking van de wet GOA. De landelijke doelstellingen voor de periode 2002-2006 zijn
- voor- en vroegschoolse educatie;
- ondersteuning schoolloopbaan;
- bestrijding van voortijdig schoolverlaten;
- beheersing Nederlandse taal.

De gemeente kan zelf prioritering bepalen, waarbij het moet gaan om een gemotiveerde keuze die gebaseerd is op de lokale situatie.
GOA is gericht op groepen leerlingen in het onderwijs, in tegenstelling tot bijvoorbeeld WSNS, dat gericht is op hulp aan individuele leerlingen. Ook overschrijdt WSNS de gemeentegrenzen, waar GOA beperkt blijft tot de eigen gemeente.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)
De regeling VVE heeft tot doel om grote (taal) achterstanden bij kinderen in groep drie van het basisonderwijs terug te dringen, door de deelname van kinderen met een grote (taal)achterstand in de leeftijd van twee tot vijf jaar aan voor- en vroegschoolse programma's te vergroten.

De rijksoverheid heeft in het jaar 2000 een eerste regeling Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) vastgesteld. In totaal ontvingen 172 gemeenten een doeluitkering op grond van deze regeling. In juli 2001 is een aanvullende VVE regeling gepubliceerd, waarop nog eens 185 gemeenten een doeluitkering ontvingen. De uitkering is bedoeld om te voorkomen dat kinderen met een achterstand aan de basisschool beginnen. Een achterstand kan voortkomen uit sociale, economische en culturele omstandigheden, maar niet alle achterstanden vallen onder het VVE beleid. Binnen dit beleid gaat het er om door middel van educatieve activiteiten in de voor- en vroegschoolse periode de kansen op een goede schoolloopbaan te vergroten. De deelname van kinderen in de voorschoolse leeftijd met grote (taal)achterstand aan effectieve voor- en vroegschool-

se programma's dient dus gestimuleerd te worden. De doelgroep omvat kinderen in de leeftijd van twee tot en met vijf jaar, met een (risico op een) onderwijsachterstand vanwege sociaal-economische en culturele factoren. De gelden worden toegewezen op het aantal gewichtenkinderen[8] in een gemeente, maar hoeven niet exclusief voor deze kinderen ingezet te worden. Een VVE programma kan dus bijvoorbeeld worden aangeboden aan een hele schoolklas.

Ten aanzien van de programma's die in het kader van VVE worden uitgevoerd heeft het ministerie van OCenW de volgende criteria geformuleerd.

- het programma dient geschikt te zijn voor twee- en driejarigen en door te lopen tot en met groep twee van de basisschool;
- het programma gaat uit van een instelling, is 'centerbased';
- het programma moet voldoende intensief zijn, waarbij dit criterium door de gemeente zelf wordt gedefinieerd;
- het programma heeft een gestructureerde didactische werkwijze;
- het programma wordt verzorgd door daarvoor middels opleiding en VVE programmaspecifieke cursussen voldoende gekwalificeerd personeel van een instelling.
- het programma wordt gegeven in een voorschoolse instelling of een basisschool

VVE is een onderdeel van de BANS-afspraken over de sluitende aanpak van nul tot zesjarigen. Deze doelgroep krijgt prioriteit in het bestuursakkoord en de VVE maakt daarmee onderdeel uit van een totaalaanpak gericht op (jonge) kinderen, waar de gemeente de regie in heeft. In het kader van het GOA moet in de periode 2002-2006 minstens 50% van de doelgroep deelnemen aan effectieve voor- en vroegschoolse programma's. Het Ministerie heeft drie VVE-programma's officieel goedgekeurd, namelijk Piramide, Kaleidoscoop en Startblokken.

11.2 Verleden en toekomst

Het belangrijkste kenmerk van het recentelijk gevoerde beleid, is het preventieve karakter ervan. Steeds minder wordt ingezet op curatief handelen, steeds meer op in een vroeg stadium risico's opsporen. Daarbij wordt het moment van signalering steeds vroeger in de levensloop gelegd, wat afgelezen kan worden aan de aandacht voor onder meer vroegsignalering en kinderopvang. Ook is meer en meer het besef doorgedrongen dat een levensloop ononderbroken is en dat de zorg hier op aan dient

8 Gewichtenkinderen zijn kinderen met laag opgeleide autochtone ouders (1.25), schipperskinderen (1.4), woonwagen- en zigeunerkinderen (1.7) en kinderen met laagopgeleide allochtone ouders (1.9).

te sluiten. Dit leidt tot meer aandacht voor overdrachtsproblematiek, registratie en dergelijke. Voor de nabije toekomst lijkt de trend zich verder door te zetten.

12 Tot besluit

Als het gaat om de bestrijding van voortijdig schoolverlaten, is in de regio Zuid-Holland-Zuid inmiddels vanuit verschillende invalshoeken een versterkte aandacht waar te nemen. Zo is voortijdig schoolverlaten een speerpunt in het Grote Steden beleid van de gemeente Dordrecht. Verder zijn er in alle drie de subregio's plannen om tot regionalisering van de leerplicht te komen, zij het dat de subregio's verschillen in uitwerking en implementatie van de plannen. Er zijn verschillende soorten onderwijs- en jeugdzorgvoorzieningen, er wordt gewerkt aan de invoering van leerwerktrajecten, er is aandacht voor onderwijs aan asielzoekerskinderen en vanuit de provincie is er beleidsmatige aandacht. Kortom, sinds het verschijnen van PIONIER in SAMENWERKING is er veel gebeurd op het vlak van de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Tegelijkertijd valt echter ook te constateren dat veel ontwikkelingen die in gang zijn gezet, nog nadere uitwerking en verbetering behoeven.

De opvallendste bevindingen uit het onderzoek worden hieronder nog eens op een rij gezet. Daarbij onderscheiden we in de eerste plaats een tweetal algemene ontwikkelingen, daarna maken we de balans op per functiegroep uit het model, namelijk allocatie, preventieve en curatieve hulp en beleid. We eindigen met een kort slotwoord.

Algemene ontwikkelingen

Multidisciplinaire samenwerking
Eén van de opvallendste trends, die zich op meerdere gebieden heeft doorgezet, is regionale en multidisciplinaire samenwerking. In verschillende delen van de regio zien we samenwerkingsverbanden ontstaan, die meer dan de oorspronkelijke samenwerking een overstijgend karakter hebben qua discipline van de samenwerkingspartners. Samenwerking wordt niet meer uitsluitend binnen de eigen kring, bijvoorbeeld tussen scholen onderling of een overleg tussen leerplichtambtenaren, maar in toenemende mate ook daarbuiten gezocht. Zo werken onder meer politie en jeugdzorg samen in de JPT's, leerplicht en justitie bij het vormgeven van leerstraffen en verschillende maatschappelijke instanties bij de School in de Samenleving.
De meest opvallende ontwikkeling met betrekking tot samenwerking tussen verschillende instanties betreft echter het multidisciplinair team (MDT). In de afgelopen jaren is het aantal MDT's niet alleen sterk toegenomen, het lijkt ook een belangrijke aanvulling op de binnenschoolse zorgstructuur. Scholen die met een MDT werken constateren een verbeterde relatie met hulpverleners, het begrip over en weer neemt toe.

Tegelijkertijd illustreert het MDT nog eens duidelijk het belang van een goed functionerend netwerk als geheel. Uit ervaringen met MDT's blijkt dat het snelle handelen van de MDT's niet altijd een goed vervolg krijgt, omdat er soms voorzieningen ontbreken of omdat er wachtlijsten zijn bij hulpverlenende instanties. Aan de toeleverende kant zijn MDT's afhankelijk van het functioneren van de zorgstructuur in de school. Leerlingen dienen tijdig en adequaat aangemeld worden, om optimaal gebruik te kunnen maken van de voordelen van een MDT. Kortom, het MDT is een belangrijke versterking van het netwerk, maar is wel duidelijk een schakel die afhankelijk is van de andere schakels – de keten is immers zo sterk als de zwakste schakel.

Regionale samenwerking
Naast multidisciplinaire samenwerking, zijn ook vele vormen van monodisciplinaire samenwerking aanwezig binnen de regio. Een opvallende ontwikkeling op dit vlak betreft de regionalisering van de leerplicht. In PIONIER in SAMENWERKING werd geconstateerd dat lang niet alle gemeenten er in slaagden een adequate invulling van de leerplichtfunctie te realiseren, veel gemeenten zijn daar simpelweg te klein voor. Inmiddels is een groot aantal gemeenten betrokken bij een samenwerkingsproces, waarbij een groep gemeenten tot een gezamenlijke uitoefening van de leerplichtfunctie probeert te komen. In elk van de drie subregio's in Zuid-Holland-Zuid is zo'n proces gaande.

Ontwikkelingen op het gebied van allocatie

Geconcludeerd kan worden dat op het terrein van de allocatiefuncties veel stappen in de richting van verbetering zijn gezet, maar dat het verbeteringsproces nog niet afgerond is.
De signalering van problemen is in zoverre verbeterd dat er meer structuur is gekomen op verschillende plekken om signalen op te pakken. Zo zijn de JPT's nu verder ontwikkeld en verspreid dan een aantal jaren geleden. Deze teams vormen een aanvulling op andere netwerken, omdat zij zich op een andere vindplaats richten, namelijk de politie. Ook kan het JPT heel snel – binnen 24 uur – hulp bieden, wat andere samenwerkingsverbanden niet kunnen.
Verder is de zorgstructuur binnen de scholen, de belangrijkste plaats waar signalering plaatsvindt, verder gestructureerd. Alle scholen hebben een interne coördinator gekregen, wat een belangrijke stap is in het zorgen voor een goede signalerings- en meldingsroute. Wat betreft het verwerken van de melding en het verwijzen naar hulpverlening is de opkomst van de MDT's een verbetering.
Een ander belangrijk punt op het gebied van allocatie is het zorgen voor continuïteit in de keten. Het besef dat dit van belang is neemt langzamerhand toe, wat onder meer af te lezen is aan de toegenomen beleidsaandacht voor vroegsignalering, maar ook aan de activiteiten die ondernomen worden met betrekking tot verbetering van infor-

matieoverdracht. Juist de overstap tussen twee scholen of tussen een hulpverleningssetting en een school is een belangrijk risicomoment voor potentiële uitvallers. Een gebrekkige informatieoverdracht leidt zowel tot overlappende dossiers als lacunes in informatie op verschillende plekken. Een goede overdracht is soms lastig in verband met de privacywet, maar desondanks zijn verschillende initiatieven genomen tot het ontwikkelen van bijvoorbeeld overdrachtsformulieren (portfolio). Ook voor de registratie is een toegenomen aandacht, met name in het kader van RMC en leerplicht.

Ontwikkelingen op het gebied van preventieve en curatieve hulp

Op het gebied van de tweede functiegroep, de preventieve en curatieve hulp, is zowel vooruitgang als stilstand te constateren. Vooruitgang waar het de organisatie van de zorgstructuur in de scholen en de ontwikkeling van leerwerktrajecten betreft, stilstand met betrekking tot opvangmogelijkheden – zowel tijdelijk (time-out) als meer structureel binnen de hulpverlening. In PIONIER in SAMENWERKING werd reeds geconstateerd dat het netwerk in dat opzicht niet dekkend was, nu kan dezelfde constatering gedaan worden, ondanks enkele verschuivingen en veranderingen in het aanbod, bijvoorbeeld de ontwikkelingen bij de Spoorzoeker/Wissel en St. Trivium.

Ontwikkelingen op het gebied van beleid

Beleidsmatig is er veel veranderd de laatste jaren. Niet alleen zijn er op landelijk niveau veel wetsveranderingen doorgevoerd, die op gemeentelijk niveau gevolgen hebben, ook binnen de gemeenten zelf zijn ingrijpende beleidsbeslissingen genomen. Zo is het jeugdbeleid in veel gemeenten verder uitgewerkt dan ten tijde van PIONIER in SAMENWERKING. Ook hebben gemeenten stappen genomen om met andere gemeenten samen te werken op het gebied van leerplicht en heeft een aantal gemeenten een duidelijke beleidskeuze voor het invoeren van MDT's gemaakt.

De toekomst

Het onderzoek wijst er op dat er, in vergelijking met de situatie vier jaar geleden, veel verbeterd is. Tegelijkertijd echter is het verbeteringsproces nog lang niet af en zullen veel ontwikkelingen die de afgelopen jaren zijn ingezet, zich verder uit moeten kristalliseren. De verdergaande samenwerking tussen gemeenten, met de daarmee gepaard gaande veranderingen op automatiseringsgebied, MDT's , Bureau Jeugdzorg: allemaal vragen voor de toekomst.
We hebben verder in het onderzoek gezien dat de aandacht steeds meer uitgaat naar continuïteit in leerloopbanen en overgangen tussen scholen en andere settingen. Daarbij lijkt ook de doelgroep vergroot, de focus verschuift van specifieke doelgroepen naar alle jongeren in de leeftijd van nul tot en met drieëntwintig jaar. Hoewel dit

in preventief opzicht waarschijnlijk een gunstige ontwikkeling is, is het de vraag of het niet wat ver gaat al deze jongeren als 'risicojongeren' te beschouwen.
Ten slotte komt uit het onderzoek naar voren dat de regio wel eens de belangrijkste beleidsmaker van de (nabije) toekomst kan zijn. Gemeenten zijn vaak te klein om zelf alles te regelen, grote gemeenten voelen er niet altijd voor om ook voor de kleinere gemeenten waar te nemen. De provincie en rijksoverheid hebben meer en meer een rol op afstand gekregen, waardoor de regio – in de vorm van samenwerkende gemeenten – de aangewezen speler lijkt.

Bijlage 1 – Publicaties in het kader van PIONIER

2003

Den Boer, P., & Eimers, T. (2003). *Een kwestie van vertrouwen.* Onderzoek naar de rol van mentoring bij het begeleiden van leerlingen in leerwerktrajecten. Nijmegen, Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Verhoef, M., & Eimers, T. (2003). *Velen weten meer dan één.* Multidisciplinaire teams in Zuid-Holland-Zuid en Goerree Overflakkee. Nijmegen, Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Verhoef, M. & Eimers, T. (2003). *PIONIER in ONTWIKKELING.* Nijmegen, Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

2002

Eimers, T., Pijpe, M., & Verhoef, M. (2002). *De brede school en de wijk.* Nijmegen, Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Eimers, T., & Verhoef, M. (2002). *Leerstraf bij schoolverzuim.* Onderzoek naar de haalbaarheid van leerstraffen in het arrondissement Dordrecht. Nijmegen, Kenniscentum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Verhoef, M. & Eimers, T. (2002). *Preventief jeugdbeleid in het vmbo.* Eindevaluatie. Nijmegen, ITS/Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

2001

Verhoef, M., & Eimers, T. m.m.v. S. van Broekhoven (2001). *Regionalisering van de leerplicht.* Een advies aan de Drechtsteden. Nijmegen, ITS.

Verhoef, M., & Eimers, T. (2001). *Multidisciplinaire teams in het Dordtse basisonderwijs.* Een advies aan de gemeente Dordrecht met betrekking tot de aansturing van de MDTeams. Nijmegen, ITS.

Verhoef, M., & Eimers, T. (2001). *Onderwijs aan asielzoekerskinderen en AMA's.* Een advies voor het oprichten van een regionale onderwijsvoorziening. Nijmegen, ITS.

Verhoef, M., & Eimers, T. (2001). *De toekomst van de afdeling Daghulp/Educatie.* Een advies aan Stichting Trivium in Dordrecht met betrekking tot de toekomstige positie van de afdeling Daghulp/Educatie. Nijmegen, ITS.

2000
Eimers, T., & Verhoef, M. (2000). *Pionier in cijfers.* Beleidsstudie naar knelpunten in de kwantitatieve monitoring van het voortijdig schoolverlaten. Nijmegen, ITS.

Eimers, T., & Verhoef, M. (2000). *Regionalisering van de leerplicht.* Advies aan acht gemeenten voor het opzetten van een gezamenlijk regionaal bureau leerplicht. Nijmegen, ITS.

1999
Eimers, T., J van Kuyk, M. Olde Monnikhof & M.Verhoef. (1999). *Pionier in samenwerking.* Een verkennende studie in Alblasserwaard/Vijfherenlanden en Drechtsteden naar de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Nijmegen, ITS.

Dossiergedeelte

In deze rapportage is per gemeente een dossier opgenomen, waarin gegevens zijn opgenomen over het beleid dat de betreffende gemeente voert op het gebied van onderwijsachterstanden, de bestrijding van schooluitval en zorg voor risicojongeren. Het geheel vormt de benodigde achtergrondinformatie voor en een bijlage bij het hoofdgedeelte van PIONIER in ONTWIKKELING.

Waarom een dossier per gemeente?
De gemeenten hebben in de loop der jaren een steeds belangrijkere rol gekregen. De rijksoverheid heeft langzamerhand de gemeente op veel gebieden een eigen verantwoordelijkheid gegeven. Tegelijkertijd zien we recentelijk een trend in (sub)-regionalisering, waarbij gemeenten op een bepaald beleidsterrein onderlinge samenwerking en afstemming zoeken. Het kunnen participeren in deze ontwikkeling doet een nog groter beroep op de eigen inbreng van de afzonderlijke gemeenten. Als een gemeente, ongeacht grootte, op een gelijkwaardige manier wil meedelen in gezamenlijke initiatieven, zal de basis in de eigen gemeente goed moeten zijn. Een goed voorbeeld hiervan betreft de regionalisering van de leerplicht, waarbij uiteindelijk een gezamenlijke administratie gevoerd zal moeten worden. Gemeenten die hun eigen administratie niet op orde hebben, belemmeren daarmee de voortgang van de samenwerking.

Welk doel dienen de dossiers?
De dossiers bieden de lezer een kijkje in de keuken van elk van de gemeenten op het gebied van jeugdbeleid, onderwijsachterstandenbeleid, de uitvoering van de leerplicht en het voorzieningenaanbod voor de jeugd. Alle gemeenten hebben primair onderwijs binnen hun grenzen, voeren een leerplichtbeleid en hebben (een aanzet tot) jeugdbeleid. Een deel van de gemeenten voert daarnaast ook een GOA[9]-beleid en heeft scholen voor voortgezet- en/of middelbaar beroepsonderwijs binnen de gemeente. Ook zijn er gemeenten die door de aanwezigheid van asielzoekerscentra de verantwoordelijkheid hebben om onderwijs voor deze doelgroep te verzorgen. Ten slotte heeft Dordrecht als enige gemeente in de regio Zuid-Holland Zuid ook Grotestedenbeleid (GSB), waarin ook aandacht is voor schooluitval. Tesamen geven de dossiers een beeld van de stand van zaken in de hele regio, dat in het hoofdrapport uiteengezet is. Voor individuele gemeenten kunnen de dossiers een referentiekader vormen.

9 Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid.

Hoe zien de dossiers er uit?

In elk van de dossiers wordt van start gegaan met een beschrijving van de *rol van de gemeente*. Hieronder valt het jeugdbeleid en – indien aanwezig – het GOA-beleid en GSB. Het beleid wordt op hoofdlijnen weergegeven. Aanpalende beleidsterreinen, die direct of indirect invloed kunnen hebben op de leefomstandigheden van jongeren, zoals huisvestingsbeleid worden buiten beschouwing gelaten. De focus ligt op beleidsterreinen die direct relevant zijn voor het thema van deze rapportage, het bestrijden van schooluitval.

Als tweede punt in het dossier komt het *onderwijs*aanbod in de gemeente aan de orde. Er wordt kort aangegeven welke onderwijsinstellingen er binnen de gemeentegrenzen aanwezig zijn. Vervolgens komt het *voorzieningenaanbod* aan de orde. Hier wordt gedoeld op allerhande activiteiten en instellingen die zich richten op de jeugd. Opgemerkt moet worden dat er wat betreft voorzieningen voor de jeugd in alle gemeenten algemene voorzieningen zoals clubhuizen, kerkelijke verenigingen, scouting, sportverenigingen, jongerenontmoetingscentra en dergelijke zijn. Deze zijn over het algemeen niet opgenomen in de dossiers. Uitgangspunt bij het samenstellen van de dossiers is namelijk de zorgstructuur en het bestrijden van schooluitval. Hoewel het lid zijn van bijvoorbeeld een scoutingsgroep in deze een positieve invloed op individuele jongeren kan hebben, is dit niet de insteek van dergelijke activiteiten. Het jeugd- en jongerenwerk wordt wel een rol toegekend in de signalering en het bereik van de doelgroep, door activiteiten als het JIP. Wat betreft de voorschoolse doelgroep besteden gemeenten allen aandacht aan kinderopvang, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang. Ook hier wordt in de dossiers niet op ingegaan.

Daarna komt het thema *leerplicht* aan bod. Achtereenvolgens worden aantallen leerlingen in de gemeente, het aantal meldingen per jaar en de uitvoering van de leerplicht besproken. Wat betreft het aantal meldingen is het aantal gevallen buitengewoon verlof niet opgenomen, omdat het daarbij gaat om verzuim met toestemming van de school en leerplicht. Wij richten ons op het ongeoorloofde verzuim. Het laatste inhoudelijke item in de dossiers beschrijft de initiatieven binnen de gemeente tot *samenwerking*.

Elk dossier sluit af met een overzicht van de *bronnen* die geraadpleegd zijn om het dossier samen te stellen. Dit zijn meestal documenten zoals beleidsnota's en onderzoeksrapporten en telefonische interviews met medewerkers van de gemeente.

Inhoudsopgave

De dossiers van de 21 gemeenten zijn op alfabetische volgorde weergegeven.

In het rapport PIONIER in SAMENWERKING was de Hoeksche Waard nog niet opgenomen. Een ander verschil ten opzichte van dit rapport is dat Heerjansdam in die tijd nog een zelfstandige gemeente vormde en nu opgenomen is binnen de gemeente Zwijndrecht. Gegevens over Heerjansdam zijn dan ook terug te vinden in het dossier over Zwijndrecht. Ter informatie is in onderstaande tabel opgenomen welke gemeenten er zijn in Zuid-Holland-Zuid en hoeveel inwoners elke gemeente telt. De gemeenten zijn in de tabel ingedeeld per subregio.

Gemeenten in Zuid-Holland-Zuid

Alblasserwaard/ Vijfheerenlanden	**Aantal inwoners**	**Drechtsteden**	**Aantal inwoners**	**Hoeksche Waard**	**Aantal inwoners**
Giessenlanden	14.127	Alblasserdam	18.426	Binnenmaas	19.080
Gorinchem	33.974	Dordrecht	120.051	Cromstrijen	12.795
Graafstroom	9.597	Heerjansdam	3.540	's-Gravendeel	8.741
Hardinxveld-Giessendam	17.812	Hendrik-Ido-Ambacht	21.147	Korendijk	10.756
Leerdam	20.872	Papendrecht	30.061	Oud Beijerland	22.481
Liesveld	9.578	Sliedrecht	23.666	Strijen	9.525
Nieuw-Lekkerland	9.361	Zwijndrecht	41.410		
Zederik	13.750				
TOTAAL	129.071		258.301		83.378

Hieronder wordt weergegeven op welke bladzijde u het dossier van elke gemeente kunt vinden.

Alblasserdam	61
Binnenmaas	67
Cromstrijen	69
Dordrecht	73
Giessenlanden	89
Gorinchem	93
Graafstroom	99
’s-Gravendeel	103
Hardinxveld-Giessendam	107
Hendrik-Ido-Ambacht	113
Korendijk	117
Leerdam	119
Liesveld	125
Nieuw-Lekkerland	129
Oud-Beijerland	131
Papendrecht	135
Sliedrecht	141
Strijen	145
Zederik	149
Zwijndrecht	151

Dossier Alblasserdam

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Momenteel is men bezig een nieuw plan op te stellen voor de komende vier jaar. Het vorige plan, daterend uit 1999, kende de volgende speerpunten: taalstimulering, opbouw multi-disciplinaire teams, onderwijs aan woonwagen- en zigeunerkinderen, onderwijs in allochtone levende talen en NT2beleid, onderwijsprogramma sociaal emotionele vorming en voor- en vroegschoolse educatie (VVE). In het project Vroeg- en Voorschoolse Educatie krijgen kinderen met achterstanden (op het gebied van taal en ontwikkeling) vier jaar lang extra begeleiding gedurende vier dagdelen per week via het programma 'Piramide'.

Jeugdbeleid
Binnen het jeugdbeleid heeft een accentverschuiving plaatsgevonden die men probeert uit te drukken via een motto: de Alblasserdamse AAA benadering. Dit verwijst naar het in de eerste plaats willen Aanbieden van Alternatieven, maar als het nodig is ook Aanpakken.
In het werkplan 2002 staat voorop dat Alblasserdam actief wil uitdragen dat het goed gaat met het jeugdbeleid, onder meer omdat negatieve geluiden een zichzelf vervullende voorspelling teweeg kunnen brengen, waardoor nieuwe aanpakken minder vat zullen hebben op de jeugd. Jeugdparticipatie heeft geen prioriteit in de komende periode, omdat de gemeente van mening is dat dit reeds goed ontwikkeld is.
Verder wil men profileren dat het jeugdbeleid breed is en het idee wegnemen dat het jeugdbeleid in Alblasserdam synoniem is met Schakels (zie onder zorgstructuur). Ook zal de gemeente meer dan voorheen gaan werken met prestatieafspraken, maar tegelijkertijd een niet geoormerkt bedrag reserveren om actief en alert in te kunnen spelen op voorkomende ontwikkelingen. Dit ook omdat de spanningsboog van de jeugd vaak veel korter is dan de tijd die gemeentelijke procedures in beslag nemen.
Met de op handen zijnde komst van de nieuwe wet op de Jeugdzorg zal de gemeente Alblasserdam nog aan de slag moeten met het jeugdbeleid. Zo zal onder meer de afstand naar vrijwillige ambulante zorg (veelal maatschappelijk werk) zo kort mogelijk moeten worden. Ook zal men wat betreft de keuze tussen preventief of curatief jeugdbeleid meer gaan inzetten op preventie, waarbij vroegsignalering een centraal punt is.

De gemeente Alblasserdam zal de komende tijd haar regierol sterker moeten invullen. De zorgstructuur in Alblasserdam lijkt voor betrokken partijen niet altijd even doorzichtig en toegankelijk en er is onvoldoende samenhang. De bereidheid tot samenwerking bij verschillende instellingen is echter groot. De gemeente wil vanuit haar regierol (lokale) partners bij elkaar brengen om hun activiteiten op elkaar af te stemmen. De gemeente wil betrokkenen stimuleren bij te dragen aan een doorgaande ontwikkeling en het zorgen voor een kwalitatief voldoende en toegankelijk voorzieningenaanbod voor de jeugd. Ook wil de gemeente het nemen van preventieve maatregelen voor ongewenst gedrag stimuleren, evenals het stellen van duidelijke regels. Naast de regierol heeft de gemeente ook een faciliterende en voorwaardenscheppende rol. De gemeente wil de betrokkenen bij het jeugdbeleid waar nodig en mogelijk faciliteren om binnen duidelijk gestelde randvoorwaarden activiteiten uit te voeren en te ontwikkelen.

Onderwijs

In Alblasserdam zijn zeven basisscholen. Op het gebied van voortgezet onderwijs is in Alblasserdam alleen een nevenlocatie van het Willem de Zwijger College gevestigd. Op deze locatie zijn de eerste twee jaren voortgezet onderwijs (van vmbo tot vwo) aanwezig en de bovenbouw van het vmbo. Leerlingen uit de gemeente gaan daarnaast vooral naar Papendrecht, met name De Lage Waard. Wat betreft volwassenenonderwijs is er alleen een Technische Avondschool voor Alblasserdam e.o. Verder vervult het Da Vinci College in Dordrecht de behoefte aan secundair beroepsonderwijs van Alblasserdamse leerlingen.

Voorzieningenaanbod

Schakels
: Een organisatie voor jeugd- en jongerenwerk met een functie in de signalering van problemen. Schakels neemt deel aan het Netwerk Jeugdhulpverlening Alblasserdam.

Rivas
: Organisatie voor maatschappelijk werk, waaronder tien uur per week schoolmaatschappelijk werk, gefinancierd door de gemeente.

Taakaccent politie

Van de vijf gebiedsgebonden agenten die in Alblasserdam werkzaam zijn, heeft er één jeugd als specifiek aandachtsgebied. De politie neemt deel aan het Netwerk Jeugdhulpverlening en het Sociaal Platform.

Schooladoptieplan

Eén basisschool in Alblasserdam is door de politie geadopteerd in het kader van het Schooladoptieplan.

Leerplicht

Aantallen leerlingen

Ongeveer 1975 leerlingen volgen het basisonderwijs in Alblasserdam, 100 kinderen volgen buiten de gemeente speciaal onderwijs. Er zijn 1085 Alblasserdamse leerlingen die voortgezet onderwijs (inclusief speciaal voortgezet onderwijs) volgen.
Er zijn ongeveer 2880 leerplichtigen en 940 RMC leerlingen.

Meldingen

In 2001 zijn er 45 meldingen aan leerplicht geweest, waarvan er 23 schoolverzuim betroffen.

Uitvoering van de leerplicht

Alblasserdam is één van de zeven Drechtsteden die de intentie hebben samen te gaan werken in het kader van de leerplicht. Het voornemen is een gezamenlijk bureau voor de leerplicht op te richten. Albasserdam heeft in 2001 vier uur per week voor de leerplichtadministratie en twaalf uur voor de overige leerplichttaken beschikbaar, in totaal dus zestien uur.

Samenwerking

WSNS

Er zijn voor het basisonderwijs twee samenwerkingsverbanden WSNS (Weer Samen Naar School), namelijk WSNS Zuid-Holland-Zuid voor het openbaar onderwijs en WSNS Oost IJsselmonde voor het protestant christelijke onderwijs. Binnen het WSNS verband voeren de Interne Leerling Coördinatoren regelmatig onderling overleg.

Op alle basisscholen is in het kader van WSNS een vorm van leerlingbegeleiding opgezet. Elke school heeft Interne Begeleiders, die ondersteuning geven aan zowel leerlingen als leerkrachten. Er zijn ook Interne Leerling Coördinatoren die lei-

dinggeven aan meerdere Interne Begeleiders. Een aantal scholen heeft verder een Remedial Teacher tot hun beschikking. Alle scholen hanteren een leerlingvolgsysteem. Er worden verder op alle basisscholen projecten met betrekking tot drugspreventie uitgevoerd, die door de gemeente gefinancierd worden.

Netwerk Jeugdhulpverlening Alblasserdam

Het Netwerk Jeugdhulpverlening Alblasserdam is een overlegvorm waarin door vertegenwoordigers van verschillende disciplines jeugdigen worden besproken. Deelnemers zijn schoolmaatschappelijk werk, de politie, Bureau Jeugdzorg, de leerplichtambtenaar, het jeugd- en jongerenwerk, de schoolarts en de zorgcoördinator van de locatie Alblasserdam van het Willem de Zwijgercollege. Het netwerk staat onder regie van de gemeente en wordt voorgezeten door de beleidsmedewerker Welzijn. In het verleden richtte het netwerk zich op de leeftijdsgroep van 12 tot 23, nu is de leeftijd verlegd naar 0 tot 18 jaar, conform de Wet op de Jeugdzorg. Overwogen wordt de mogelijkheid andere partners zoals het basisonderwijs en Wasko (stichting voor kinderopvang) bij het netwerk uit te nodigen.

Sociaal Platform

Dit overleg is niet specifiek gericht op jeugdigen, maar in het algemeen op individuen of gezinnen die overlast veroorzaken of op een andere manier in de problemen zijn geraakt. Kinderen kunnen hierbij dus wel betrokken zijn. Aan dit overleg nemen het algemeen maatschappelijk werk, de geestelijke gezondheidszorg, gemeente en politie deel. De voorzitter van het platform is een woningstichting (WSA).

Jeugd Preventie Team (JPT) Alblasserwaard/Vijfheerenlanden

Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren ‘op het rechte pad te houden’. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject. Behalve Alblasserdam nemen meerdere gemeenten deel aan het JPT. Tussen 1 april en 15 september 2001 hebben zes jongeren uit Alblasserdam hulpverlening ontvangen van het JPT. Zeven jongeren hadden in die periode een eenmalig contact. Voor Alblasserdam is deelname aan het JPT in de toekomst geen vanzelfsprekendheid. Men vindt de prijs-kwaliteitverhouding tot nu toe niet goed genoeg en wacht de momenteel uitgevoerde evaluatie van het JPT Alblasserdam af.

Multi-Disciplinair Team

Er is één MDT in Alblasserdam voor het openbaar basisonderwijs, dat gemiddeld vier keer per jaar bijeen komt. Per vergadering worden ongeveer vijf kinderen be-

sproken. Teamleden zijn de Intern Begeleider van de school, de orthopedagoog namens WSNS en de onderwijsbegeleidingsdienst, de schoolarts en de schoolmaatschappelijk werker. Op afroep kunnen een leerkracht of logopedist aanwezig zijn.

IB netwerk

De Intern Begeleiders van de CNS scholen in Alblasserdam hebben een eigen overlegverband.

Het Drechtsteden-leerplichtoverleg

Sinds mei 1999 overleggen de leerplichtambtenaren uit Alblasserdam, Sliedrecht, Papendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht en Dordrecht eens per zes weken. Regelmatig is daarbij het RMC vertegenwoordigd.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Quick scan naar het voorzieningen netwerk en vroegtijdige signalering, uitgevoerd door de afdeling Welzijn van de gemeente Alblasserdam.
- *Op zoek naar Balans.* Nota over jeugdbeleid in Alblasserdam, door Ben Kraal en René Polderman.
- Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. M. Verhoef & T. Eimers, ITS Nijmegen.

Dossier Binnenmaas

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Uit de vier prioriteiten van het Landelijk Beleidskader 2002-2006 heeft de gemeente Binnenmaas gekozen om twee van die prioriteiten de komende tijd nader uit te werken. Gelet op de lokale situatie en de activiteiten die al zijn ingezet, zal het accent gelegd worden op de versterking van de voor- en vroegschoolse educatie en op de taalontwikkeling van de peuterspeelzaal en de onderbouw van het basisonderwijs.
Recentelijk is een VVE-pilot gestart, waarbij de aansluiting tussen de voorschoolse periode en het basisonderwijs centraal staat. De doelstelling van deze pilot omvat drie aspecten, namelijk het kennismaken en samenwerken van peuterspeelzaal en basisschool, overdracht van peuterspeelzaal naar basisonderwijs middels een overdrachtsformulier en taalstimulering in de voor- en vroegschoolse periode en het aanbrengen van een doorgaande lijn hierin. Het budget is beperkt, waardoor ervoor gekozen is geen complete VVE-programma's zoals Piramide te introduceren.

Jeugdbeleid
Er is op dit moment geen actief jeugdbeleid binnen de gemeente Binnenmaas. Graag zou men in regionaal verband op dit terrein iets regelen, maar daar zijn nog geen concrete stappen in gezet.

Onderwijs

In de gemeente Binnenmaas zijn twaalf basisscholen en geen scholen voor voortgezet- en speciaal onderwijs gevestigd. Leerlingen zijn voornamelijk aangewezen op scholen in Dordrecht, Oud-Beijerland en Rotterdam. Ook is er geen vestiging voor beroepsonderwijs en educatie. De dichtstbijzijnde locatie voor leerlingen uit Binnenmaas zijn de vestigingen van het Albeda College en het Da Vinci College Hoeksche Waard in Oud-Beijerland.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
In 2002 waren er in totaal 2532 leerplichtigen en 453 partieel leerplichtigen.
Meldingen
Er waren geen voortijdig schoolverlaters in 2002.

Uitvoering van de leerplicht
Binnenmaas is één van de zes gemeenten van de Hoeksche Waard die op 5 juli 2001 de intentie hebben uitgesproken om tot een samenwerking in het kader van de leerplicht te komen. Inmiddels is een gezamenlijk leerplichtbureau opgericht.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Conceptnotitie regionalisering van de Leerplichtfunctie in de Hoeksche Waard.
- Dhr. Korstanje, gemeente Binnenmaas.
- Notitie Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) in de gemeente Binnenmaas voor de periode 2002-2006, oktober 2002.

Dossier Cromstrijen

De gemeente Cromstrijen bestaat sinds 1984 en is een samenvoeging van de gemeenten Klaaswaal en Numansdorp.

Rol van de gemeente

Voor- en vroegschoolse educatie
In het kader van het lokale onderwijsbeleid hebben de in de gemeente Cromstrijen gevestigde scholen aangegeven prioriteit te willen geven aan jonge kinderen, met name waar het gaat om de aansluiting tussen de peuterspeelzaal en het basisonderwijs. Naar dit thema wordt een oriënterend onderzoek gedaan met behulp van de onderwijsbegeleidingsdienst Zuid-Holland Zuid.

Jeugdbeleid
De gemeente Cromstrijen is voornemens de BANS criteria in het beleid toepasbaar te maken, waarbij prioriteit gegeven wordt aan het eerste criterium, namelijk het betrekken van de jeugd bij het maken van beleid. Het voornemen is een jeugdraad in te stellen.
Om beter in contact te staan met de diverse partijen die betrokken zijn bij het integraal jeugdbeleid, wil men het Platform jongerenwerk herstarten.

Onderwijs

Er zijn acht scholen voor primair onderwijs aanwezig. De enige school voor voortgezet onderwijs die binnen de gemeentegrenzen gevestigd is, is het Wellant College (tot 1 augustus 2001 Groene Delta College geheten) in Klaaswaal. Daarnaast gaan leerlingen naar twee scholen in Oud-Beijerland, namelijk de Christelijke Scholengemeenschap Willem van Oranje voor mavo, havo en atheneum en de RSG Hoeksche Waard voor gymnasium, atheneum, havo en vmbo. Sinds enige tijd is er een social team aanwezig op het Wellant College.

Voorzieningenaanbod

Stichting Sociaal Cultureel Werk Cromstrijen.

Er is 40 uur gesubsidieerde formatie beschikbaar voor deze stichting, die het jongerenwerk verzorgt. Het jongerenwerk organiseert activiteiten voor de jeugd, ondersteunt vrijwilligers bij de uitvoering van deze activiteiten en inventariseert wensen en behoeften van jongeren.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Er zijn op dit moment 2146 leerplichtige leerlingen in Cromstrijen.

Meldingen
In het schooljaar 2001/2002 is sprake geweest van één melding van relatief verzuim, waarvoor proces verbaal is opgemaakt.

Uitvoering van de leerplicht
Cromstrijen is één van de zes gemeenten van de Hoeksche Waard die op 5 juli 2001 de intentie hebben uitgesproken om tot een samenwerking in het kader van de leerplicht te komen. Het voornemen was een gezamenlijk leerplichtbureau op te richten, dat inmiddels sinds begin van het schooljaar 2002-2003 operationeel is. Voor Cromstrijen was participatie in dit leerplichtbureau in eerste instantie geen uitgemaakte zaak, maar uiteindelijk is besloten toch deel te nemen. Overwegingen die bij deze keuze een rol speelden, waren enerzijds de interne kwetsbaarheid door de weinige uren die er zijn (er is in totaal 0,05 fte beschikbaar voor de consultfunctie van leerplicht), anderzijds het ontbreken van opsporingsbevoegdheid binnen de gemeente. Voor het voeren van de administratie is door de gemeente Cromstrijen een nieuw pakket aangeschaft.

Samenwerking

Jeugd Preventie Team

Het JPT is in het voorjaar 2001 gestart in de Hoeksche Waard. In 2002 wordt het JPT geëvalueerd en dan zal op regionaal niveau besloten worden of doorgegaan wordt met dit project. Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren ‘op het rechte pad te houden’.

Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject.

Platform Jongerenwerk

Dit platform bestaat uit de gemeente, jongerenwerkers en vertegenwoordigers van politie, onderwijs, de jongeren zelf, vrijwilligersorganisaties en hulpverleningsinstellingen. Het doel is problemen op zowel uitvoerend- als beleidsniveau met elkaar te bespreken en elkaar op de hoogte te houden van activiteiten en maatregelen, waardoor een betere afstemming van het aanbod gerealiseerd kan worden.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Conceptnotitie regionalisering van de Leerplichtfunctie in de Hoeksche Waard.
- Dhr. L. A. M. Horssels, coördinator welzijn en onderwijs, gemeente Cromstrijen.
- Verslag Leerplichtwet, studiejaar 2001-2002.
- 'Een nog jonge gemeente', Notitie jeugdbeleid gemeente Cromstrijen.

Dossier Dordrecht

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Het GOA beleid ging in Dordrecht van start met de formulering van een eerste vierjaren plan voor de periode 1998-2002. Er werd ondermeer fors ingezet op taalbeleid, bijvoorbeeld via het project 'Elke les is taalles' in het basisonderwijs.
De hoofddoelstellingen uit het GOA-beleid zijn vertalingen van de vierde en vijfde doelstelling uit het landelijk beleidskader voor de Dordtse situatie. Doelstelling één is dat het niveau van de startkwalificaties die achterstandsleerlingen behalen meer overeenkomt met het niveau dat andere leerlingen bereiken. De tweede doelstelling is dat iedere leerling in het Dordtse onderwijs tenminste een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt behaalt. De overige doelen in het landelijk beleidskader zijn in het GOA beleid verwerkt als maatregelen om deze twee hoofddoelstellingen te kunnen realiseren. Daarnaast is er aandacht voor prioriteiten als het uitbreiden van het achterstandenbeleid naar de voorschoolse periode, het vergroten van de betrokkenheid van ouders en het verbeteren van de aansluiting tussen de verschillende onderwijssituaties, namelijk de voorschoolse periode, het basisonderwijs, het voortgezet- en het beroepsonderwijs. Verder zet men in op het versterken van de samenhang tussen GOA, WSNS en VO-SVO, onder andere op het gebied van de zorgstructuur. Ook het verder ontwikkelen van MDT's en schoolmaatschappelijk werk in het voortgezet onderwijs is een belangrijk punt van aandacht.
Bij de realisatie van VVE heeft de gemeente een aantal uitgangspunten, die de effectiviteit van aangeboden programma's moeten garanderen. Deze uitgangspunten, die kenmerkend zijn voor effectieve programma's zijn de volgende. Programma's die uitgaan van instellingen (centerbased) blijken effectiever dan programma's die zich op ouders richten (homebased). De beste aanpak lijkt een integrale samenwerking tussen instelling en ouders. Om een programma voldoende intensief te laten zijn, lijkt vier dagdelen per week gedurende dertig weken per jaar het minimum. Verder gaat de voorkeur uit naar programma's van minimaal twee jaar, waarmee zo vroeg mogelijk – liefst vanaf een leeftijd van twee à drie jaar – mee begonnen dient te worden. Contact met leidster of leerkracht is daarbij cruciaal voor het leerproces, waardoor voor heel jonge kinderen één leidster op acht kinderen een ideale verhouding zou zijn. Oudere kinderen kunnen in grotere groepen. Ten slotte dient het curriculum en de didactiek van een programma van hoge kwaliteit te zijn. Van groot belang daarbij zijn de ge-

stelde doelen, aandacht voor basisvaardigheden, een stimulerende houding van de leidster en een goed observatie- of toetssysteem.
VVE wordt in Dordrecht gerealiseerd in samenwerkingsverbanden tussen een voorschoolse voorziening (peuterspeelzaal of kinderopvangorganisatie) en een basisschool. Dit betekent dat een basisschool met meer dan 70% gewichtenleerlingen een samenwerking aangaat met een nabijgelegen peuterspeelzaal. Men stelt samen een plan op, kiest voor een programma en maakt afspraken over taakverdeling en coördinatie. Voor de coördinatie worden vanuit de VVE-regeling middelen toegekend. Toeleiding naar de VVE-groepen verloopt via de MDT's. Betrokkenheid van de ouders wordt gestimuleerd via activiteiten in de SiS-samenwerkingsverbanden.

Jeugdbeleid
In 1996 werd de hoofdlijnennotitie samenhangend jeugdbeleid 'Jeugd in Beeld' vastgesteld. In deze notitie is een tienpuntenplan opgenomen, dat aangeeft welke doelstelling men wilde realiseren. Voor elk punt is een werkgroep samengesteld om het betreffende punt verder uit te werken. We beschrijven hier kort de punten.
Punt één heeft betrekking op jeugdparticipatie. De maatschappelijke en bestuurlijke participatie van jongeren dient vergroot te worden. Dit punt wordt onder andere uitgewerkt door middel van een onderzoek door het SGB onder een representatieve steekproef van jongeren. Punt twee, jeugd in wijken, heeft tot doel de maatschappelijke participatie van de jeugd te vergroten door een uitgebreid activiteitenaanbod te realiseren. Het derde punt omvat opvoedingsondersteuning en vroegtijdige signalering in een voorschools MDT. Er dient een samenhangend aanbod van opvoedingsondersteunde activiteiten te zijn, waartoe zowel professionele als niet-professionele activiteiten behoren. Vroegtijdige signalering krijgt gestalte door het werken met MDT's in de voorschoolse periode. Het vierde punt richt zich op de verbetering van de kwaliteit van het peuterwerk en kinderopvang en op het integreren van voorschoolse educatie-activiteiten. Punt vijf omvat de realisatie van MDT's in het basis- en voortgezet onderwijs en een goede samenwerking tussen MDT's en Jeugdzorg. Het zesde aandachtspunt betreft het realiseren of uitbreiden van activiteiten na schooltijd in het kader van de Verlengde schooldag en punt zeven is gericht op veilig spelen in de buurt. Met punt acht beoogt men risicojongeren in beeld te brengen en te houden, door middel van een adequaat registratiesysteem. Het negende punt houdt zich bezig met de bestrijding van jeugdwerkloosheid, preventief en curatief. Het laatste punt ten slotte heeft tot doel criminaliteit en overlast door jongeren te voorkomen, beheersen en bestrijden.
In 2001 is het jeugdbeleid aan de hand van de BANS-criteria geëvalueerd. Enkele bevindingen uit deze evaluatie noemen we hierna.

Wat betreft jeugdparticipatie wordt geconstateerd dat meerdere initiatieven zijn ontplooid, zoals een monitor en een spreekuur van de Wethouder jeugdbeleid in het JIP, maar dat dit punt nog voor verbetering vatbaar is.
Met betrekking tot het tweede BANS-criterium, balans in het jeugdbeleid, wordt geconcludeerd dat de algemene voorzieningen, zoals peuterwerk, sociaal cultureel werk en onderwijs veel aandacht hebben gekregen, maar niet in gelijke mate. Zo verdient het speeltuinwerk meer aandacht, evenals de afstemming en samenhang tussen diverse wijkactiviteiten. Wel is bijvoorbeeld het schoolmaatschappelijk werk versterkt om uitvoering te kunnen geven aan de MDT's.
Het derde criterium verwijst naar extra aandacht voor risico's voor de jeugd. In Dordrecht zorgen de maatregelen die ontwikkeld zijn voor de voorschoolse periode en de MDT's in het basisonderwijs er voor dat een groot deel van de jeugd bereikt wordt. Wel wordt geconstateerd dat niet duidelijk is in hoeverre de risicokinderen onder de vier jaar bereikt worden. De signalering en registratie van risico-kinderen zal eerst verbeterd moeten worden. Hiertoe worden diverse maatregelen genomen door St. Opmaat.
Wat betreft het vierde criterium, vraaggericht werken en de ketenbenadering, blijkt uit de evaluatie dat de vraaggerichte werkwijze nog versterkt kan worden. Het activiteitenaanbod zal meer dan voorheen aan moeten sluiten bij de vraag en behoefte van ouders en jeugd. Wat betreft de ketenbenadering wordt de conclusie getrokken dat er meer aandacht nodig is voor de overstap tussen primair onderwijs en vmbo en de overstap van school naar werk. Wel is er een overdrachtsformulier tussen peuterspeelzaal en basisschool ontwikkeld. De banden tussen beide voorzieningen zijn versterkt door de VVE-regeling en de samenwerkingsverbanden binnen School in de Samenleving (SiS). Er is ook een overdrachtsmedium tussen basis- en voortgezet onderwijs ontwikkeld, namelijk het portfolio, maar daarbij verdient de overstap naar het vmbo nog extra aandacht. In het portfolio wordt ondermeer opgenomen of een kind in het MDT is besproken.
In het vijfde BANS-criterium wordt gesteld dat projecten alleen zinvol zijn als ze zijn opgezet ter versterking van het structurele beleid. Wat betreft het Dordtse jeugdbeleid wordt in de evaluatie geconstateerd dat uitgevoerde projecten over het algemeen zijn gaan behoren tot het basisaanbod van het jeugdbeleid. Wel kan hier en daar de samenhang tussen verschillende organisaties verbeteren.

Voortijdig schoolverlaten
In onderstaande tabel is te zien dat het aantal voortijdig schoolverlaters in het mbo de laatste drie jaren onveranderd hoog is, maar in de BBL (Beroeps Begeleidende Leerweg) behoorlijk afgenomen is. Het percentage schoolverlaters vmbo dat niet doorstroomt naar het mbo vertoont een stijgende lijn in de afgelopen drie jaar.

Tabel – Percentage voortijdig schoolverlaters uit vmbo, BOL (Beroeps Opleidende Leerweg) en BBL (Beroeps Begeleidende Leerweg), (SK=startkwalificatie)

	1998/1999	1999/2000	2000/2001
% leerplichtige tussentijdse schoolverlaters (definitief)	2,2	2,6	2,2
% vmbo uitstromers die niet doorstromen naar vmbo	6,0	6,7	8,3
% schoolverlaters zonder SK BOL	31,9	36,9	37,5
% schoolverlaters zonder SK BBL	42,3	41,5	33,4
% totaal aantal deelnemers zonder SK	36,7	39	36,6

De gemeente heeft de bestrijding van het voortijdig schoolverlaten hoog op de agenda staan. Activiteiten die op dit terrein ontplooid worden zijn onder meer de totstandkoming van een leerpark. In het leerpark zullen vmbo-scholen en het ROC samenwerken om een doorgaande leerlijn te realiseren. Naar verwachting zal dit een positieve bijdrage leveren aan de preventie van schooluitval. Verder is het samenwerkingsverband VO/SVO, waarin scholen voor vmbo en speciaal voortgezet onderwijs samenwerken, bezig met de opzet van een stedelijk Orthopedagogisch-Orthodidactisch Centrum (OPDC).
Een belangrijk risicomoment met het oog op uitval is de overgang van vmbo naar mbo, zoals ook uit de cijfers in de tabel blijkt. Om de doorstroom naar het mbo te verbeteren is een convenant afgesloten om doorstroomprogramma's te realiseren. Men beoogt daarmee in 2004 de uitval met 25% verminderd te hebben.

Asielzoekers
In Dordrecht woont een groeiende groep alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's). Deze jongeren vallen onder de Nederlandse leerplichtwet en zijn dus verplicht aan het Nederlandse onderwijs deel te nemen. Deze groep heeft echter vanwege het ontbreken van ouderlijk toezicht extra begeleiding nodig. Vaak begrijpen AMA's het Nederlandse onderwijssysteem niet, presteren zij onder hun niveau en vallen vaak voortijdig uit. De aanstelling van een aandachtsfunctionaris voor deze groep zal de situatie moeten verbeteren. Door individuele begeleiding en aandacht hoopt men de binding aan school te vergroten, waardoor een groter deel van de groep een passend onderwijs- (of werk)traject kan volgen.

Sinds 1997 is een afzonderlijk onderwijsproject voor AMA's aanwezig, omdat opvang van AMA's niet in de ISK kan plaatsvinden. Door de onzekere verblijfsstatus van AMA's is de inzet op inburgering en integratie, zoals de doelstellingen van de ISK voorschrijven, niet van toepassing op deze groep.

Grotestedenbeleid (GSB)
Medio 1997 tekende Dordrecht het eerste convenant Grotestedenbeleid met het rijk. Dit vormde de basis voor een aantal actieplannen, gericht op een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van de stad en omgeving. Eind 1998 werd een doorstartconvenant getekend, wat leidde tot het uitbrengen van de stadsvisie 2010 en het Meerjaren Ontwikkelings Programma, waarin plannen tot 2004 zijn uitgewerkt. Veel (sub)doelstellingen in het Grotestedenbeleid hebben betrekking op de jeugd en hebben raakvlakken met onderwijs-, jeugd- en onderwijsachterstandenbeleid. We noemen hier een aantal doelstellingen uit het meerjaren programma. Op het gebied van sociale integratie en veiligheid wordt onder meer gestreefd naar vermindering van de jeugdcriminaliteit en het verminderen en tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Wat dit laatste betreft is het de bedoeling dat het aantal leerlingen dat het onderwijs zonder startkwalificatie verlaat, in 2010 gehalveerd is. Onder het thema 'opgroeien in de stad' vallen doelstellingen als de verkleining van de onderwijsachterstand bij de aanvang van het basisonderwijs en het vergroten van deelname aan activiteiten voor de jeugd door verrijking en versterking van het aanbod op wijkniveau. Ontwikkelingen als SiS en de Verlengde Schooldag sluiten hierbij aan. Een punt waarop de ambitie hoog ligt, is de signalering van problemen. Men beoogt 100% van de problemen bij jongeren tussen de nul en zestien jaar te signaleren en indiceren en er een passend hulpaanbod op in te zetten. De MDT's worden als een belangrijk instrument bij deze doelstelling beschouwd.

Onderwijs

Er zijn drie grote scholengemeenschappen voor voortgezet onderwijs. Het Insula College is een christelijke scholengemeenschap voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium met drie locaties. Het Stedelijk Dalton College heeft vier locaties en biedt vmbo, havo en vwo aan. Ook heeft het Stedelijk Dalton College de ISK (Internationale Schakelklas). De derde scholengemeenschap is het Titus Brandsmacollege, voor mavo, havo en vwo. Verder is er nog het Wartburgcollege met twee locaties en het Johan de Wittgymnasium.
Het speciaal voortgezet onderwijs wordt vertegenwoordigd door één ZMLK school, een LOM school, een school voor MLK en ZMOK, een school voor schakelonderwijs

en een praktijkschool. Verder is er een drietal voorzieningen in Dordrecht voor specifieke doelgroepen, namelijk de Dordtse buitenschool voor langdurig zieke kinderen, de Mytylschool 'de Vlij' voor lichamelijk en meervoudig gehandicapte kinderen en de Koninklijke Ammanstichting voor dove en slechthorende kinderen en kinderen met ernstige spraak- en/of taalmoeilijkheden.
Op het gebied van secundair beroepsonderwijs is Dordrecht de vestigingsplaats van het Da Vinci college.

Voorzieningenaanbod

Leerwerkplaats Halte Patersweg

Opvang voor leerplichtige jongens (doorgaans tussen dertien en vijftien jaar) die niet terecht kunnen in het regulier onderwijs, opvangprojecten, een werksituatie of jeugdhulpverlening. De jongens volgen een programma dat enerzijds bestaat uit praktische en theoretische (technische) vaardigheden zoals lassen, klussendienst, tekeningen lezen, taal en rekenen en productiegerichte activiteiten voor de leerwerkplaats zelf of voor derden, anderzijds uit meer maatschappelijk gerichte vaardigheden, zoals sport, outdoor-activiteiten en persoonlijke maatschappelijke begeleiding. Het programma is geen beroepsopleiding, maar beoogt jongeren tot rust te laten komen en te leren kiezen. Gemiddeld blijven jongens een jaar op de Halte Patersweg. Aansluiting op assistent-opleidingen is van belang voor een vervolgtraject.

Instroomgroep risicoleerlingen

Het Stedelijk Dalton Lyceum heeft een voorziening waarbij jongeren tijdelijk opgevangen kunnen worden. Na een korte periode worden jongeren herplaatst in een geschikte, reguliere klas. De voorziening is toegankelijk voor jongeren van alle scholen voor voortgezet onderwijs in Dordrecht.

Time-out klas

De Time-Out klas is een voorziening van het Stedelijk Dalton Lyceum, die bedoeld is om jongeren die in een gewone klas niet meer te handhaven zijn, tijdelijk op te vangen. Het doel is escalatie van problemen en voortijdige uitval te voorkomen.

Internationale Schakelklas (ISK)

De ISK is een voorziening van het Stedelijk Dalton Lyceum voor neveninstromers van twaalf tot zestien jaar, die de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen.

Verblijf in de ISK moet er toe leiden dat nieuwkomers binnen twee jaar in staat zijn hun schoolloopbaan voort te zetten in het reguliere onderwijs. Het onderwijs is daarom vooral gericht op het aanleren van de Nederlandse taal, oriëntatie op de Nederlandse samenleving en het bieden van mogelijkheden om vaardigheden aan te leren, die van belang zijn voor een goede integratie in onze samenleving. Met betrekking tot toelating tot de ISK van leerlingen die ouder zijn dan zestien jaar, is een overeenkomst gesloten met het Da Vinci College (de Taalschool).

Preventieplan Drechtsteden

Het Preventieplan wordt uitgevoerd door het AOB[10] Zuid Nederland en richt zich op het overgangsgebied tussen twee scholen, een bekend risicomoment als het gaat om schooluitval. De kerndoelen van het Preventieplan zijn door middel van het ontwikkelen van een samenhangend systeem van voorlichting, oriëntatie en begeleiding het uitvalrisico te verlagen, het fungeren als vangnet voor leerlingen die tussen opleidingen in dreigen uit te vallen en het leveren van informatie aan toeleverende scholen en vervolgopleidingen, gemeenten, RMC en arbeidsvoorziening. De werkwijze omvat het vastleggen van persoonlijke gegevens van leerlingen uit het vierde leerjaar vmbo en het vastleggen van hun toekomstplannen, namelijk de voorgenomen bestemming na het vmbo. De voorgenomen bestemmingen worden teruggekoppeld aan de decaan, evenals de daarop volgende definitieve bestemming en examenuitslag van de leerlingen. In totaal heeft het AOB Zuid-Nederland in 2002 onderzoek gedaan naar de uitstroom en bestemming van 2701 vbo/mavo schoolverlaters. In de zomervakantie zijn 515 leerlingen benaderd voor begeleiding bij de overstap van vmbo naar mbo. Vaak gaat het daarbij om een telefonisch advies, maar in sommige gevallen worden leerlingen en ouders uitgenodigd voor één of meer gesprekken op het AOB. In september ontvangen de RMC-trajectbegeleiders informatie over de nog 'zoekende' leerlingen, om deze verder te kunnen begeleiden.

Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) en Team Preventie Schooluitval (TPS)

De PCL is een team dat op stedelijk niveau werkt en tot taak heeft scholen te adviseren over (dreigende) uitvallers. Het bestuurlijk platform van het samenwerkingsverband heeft ingestemd met de inrichting van een PCL met als taken in elk geval het voor de Regionale Verwijzingscommissie (RVC) voorbereiden van aanvragen voor toelating van leerlingen tot het leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs en het doen van aanvullend onderzoek ten behoeve van de indicatiestelling hiervoor. Daarnaast kan de PCL zo snel mogelijk ook taken uit-

10 Adviseurs voor Opleiding en Beroep

voeren ten aanzien van het bepalen van de toelaatbaarheid van leerlingen tot het leerwegondersteunend onderwijs, het adviseren van ouders en samenwerkingsverband aangaande respectievelijk zorg en ondersteuning en het zorgaanbod en het begeleiden van de uitvoering van handelingsplannen.
Voor de oprichting van de PCL was het Team Preventie Schooluitval (TPS) belast met een vergelijkbaar takenpakket. Het TPS hield zich bezig met advisering omtrent verlenen van vrijstellingen van leerplicht en het adviseren van scholen, ouders, jongeren en hulpverleners bij (dreigende) stagnering van de schoolloopbaan. Ook had het TPS de taak toestemming te verlenen voor inschrijving bij het ROC wanneer dit wettelijk gezien niet mag, meestal in verband met leeftijdsgrenzen. Ten slotte verliep de toelating van jongeren tot de leerwerkplaats Halte Patersweg via het TPS. In de overgangssituatie naar de PCL heeft het TPS als taken gekregen het voorbereiden van aanvragen voor toelating naar (met name) de Leerwerkplaats Halte Patersweg en de Stedelijk Dalton – Da Vinci college groep. Verder heeft het TPS een onderzoeks- en consultatiefunctie met betrekking tot het gehele (speciaal) onderwijs, met uitzondering van het toelatingsonderzoek. Ten slotte fungeert het TPS als adviseur voor de Leerwerkplaats Halte Patersweg en externe organisaties zoals WIW en hulpverlening.

Individuele Trajectbegeleiding RMC

De RMC functie heeft in 1999 voor Dordrecht een éénjarig proefproject ITB toegewezen gekregen. In dit project worden risicojongeren individueel begeleid door een trajectbegeleider, met als doel in het onderwijs te blijven, opnieuw aan het onderwijs deel te nemen of een duaal traject te volgen. Het project bleek succesvol en is na de pilot voortgezet.

ITB Harde kern

Voor de aanpak van zogeheten ‘harde kern’ jongeren is een speciale methodiek ontwikkeld die wordt aangeduid met de term individuele trajectbegeleiding (ITB). De doelgroep omvat jeugdige criminelen die veel (en ernstige) delicten plegen en kampen met (een combinatie van) psychosociale problemen, zoals voortijdig afgebroken schoolopleidingen, werkloosheid en slechte familierelaties. Door middel van ITB wordt getracht de sociale integratie van de jongeren te vergroten en daarmee de recidive terug te dringen. ITB omvat een niet-vrijblijvende, intensieve, ambulante begeleiding gedurende een periode variërend van zes tot twaalf maanden, waarbij duidelijk geformuleerde doelen, afspraken, controle en perspectief op onder meer scholing of werk centraal staan. De ITB vindt plaats in een justitieel kader waarbij de begeleiding door de rechter wordt opgelegd in plaats van een vrijheidsstraf of als (onderdeel van de) tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf.

De ITB voor de harde kern wordt structureel en landelijk ingevoerd. In 2000 is gestart met de invoering en vanaf 2001 is er een landelijk aanbod van ITB door de jeugdreclassering. Bij de (volwassenen)reclassering zal eind 2002 een dergelijk aanbod voor jongeren van 18 t/m 24 jaar gerealiseerd zijn. ITB heeft in Dordrecht in 2001 het project Stelselmatig Minderjarige Daders (SMD) opgevolgd.

ITB-CRIEM

Een variant op ITB Harde kern die zich richt op allochtone jongeren, is ITB-CRIEM (Criminaliteit in relatie tot de integratie van etnische minderheden). ITB-CRIEM is in beginsel gericht op het verbeteren van de integratie van jongeren met een Marokkaanse, Turkse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond in de Nederlandse samenleving. Een onvolkomen integratie is namelijk een van de redenen dat zij relatief vaak bij criminaliteit zijn betrokken. Het gaat hierbij om vergrijpen die te zwaar zijn om via Halt te worden afgedaan, maar waarvan de daders niet tot de harde kern worden gerekend. ITB-CRIEM wordt daarom in vergelijking met ITB Harde kern gekenmerkt door een kortere begeleidingsperiode, minder vergaande controle, maar wel een meer nadrukkelijke betrokkenheid van ouders en school. Met de uitvoering zijn de instellingen van (gezins)voogdij en jeugdreclassering belast. Vanaf 2001 is in elk arrondissement ITB-CRIEM beschikbaar.

Bureau Halt

Jongeren worden door de politie naar bureau Halt verwezen wanneer zij tussen de twaalf en achttien jaar zijn en zich schuldig hebben gemaakt aan een licht delict, zoals geweldpleging tegen goederen, vernielingen, brandstichting, diefstal of heling, baldadig gedrag, overtredingen op het gebied van vuurwerk of het zich bevinden op verboden terrein. De jongere dient het gepleegde feit te bekennen, in te stemmen met verwijzing naar Halt en hoogstens één keer eerder (minstens een jaar geleden) bij Halt geweest zijn. Als de jongere niet wil meewerken aan een Halt-afdoening wordt doorverwezen naar het Openbaar Ministerie. De Halt-afdoening bestaat meestal uit een aantal uren werken en het vergoeden en/of herstellen van de eventuele schade die aangericht is. Bij voorkeur staan de werkzaamheden in relatie tot het gepleegde delict. Het werk vindt onder toezicht plaats, buiten schooltijd. Als de Halt-afdoening mislukt, doordat de jongere zich bijvoorbeeld niet aan de gemaakte afspraken houdt, stuurt de politie alsnog een proces verbaal aan de officier van justitie. Een Halt-afdoening vormt een pedagogisch verantwoord alternatief voor traditionele strafvervolging en het kan snel toegepast worden (lik-op-stuk). Een Halt-afdoening in het kader van verzuim loopt via de leerplichtambtenaar.

Stichting Opmaat

Een thuiszorgorganisatie die diverse projecten uitvoert, zoals de consultatiebureaus en gerichte projecten voor de voorschoolse doelgroep, zoals Stap-in, de Vliegende Brigade en Dubbel Spelen. Stap-in richt zich op het door huisbezoek stimuleren van allochtone ouders om hun kinderen bij de peuterspeelzaal aan te melden, de Vliegende Brigade betreft het op indicatie uitvoeren van verschillende

werkvormen, gericht op het voorkomen of verminderen van ontwikkelingsachterstanden en het Dubbel Spelen stelt peuters in de gelegenheid om de dubbele hoeveelheid tijd op de peuterspeelzaal door te brengen, met de bedoeling de sociale ontwikkeling te versterken. Peuters worden voor Dubbel Spelen geïndiceerd door het MDT.

Verder verzorgt Stichting Opmaat in samenwerking met de GGD via twee opvoedbureaus opvoedingsondersteuning. Een speciaal onderdeel van de opvoedingsondersteuning is het project Homestart, waarbij ouders ondersteund worden in het omgaan met moeilijke situaties en leren (weer) greep op hun eigen leven te krijgen. Gezinnen met ten minste één kind onder de zes, dat behoefte heeft aan ondersteuning, behoren tot de doelgroep. Per april 1999 waren er intakes in 39 gezinnen met in totaal 87 kinderen.

VIS en Goudvis

VIS is een project waarin jongeren in het kader van de JWG/WIW toegeleid worden naar werk. In het project Goudvis krijgt een klein aantal jongeren een opleiding tot assistent-jongerenwerker. De doelgroep omvat jongeren die extra aandacht nodig hebben omdat zij tijdelijk problemen hebben of veroorzaken (overlast). VIS en Goudvis is een samenwerking van verschillende partijen, waaronder de politie en het jongerenwerk.

Bouman Verslavingszorg

Bouman Verslavingszorg houdt zich bezig met preventie en behandeling van verslaafden. Bouman Verslavingszorg is betrokken bij een aantal projecten en voorlichtende activiteiten die zich op jongeren richten (zie ook andere dossiers).

Centrale NT2 opvang

Sinds 1990 bestaat in Dordrecht een voorziening voor zogeheten neveninstromers. Dit zijn anderstalige kinderen die niet als kleuter de basisschool binnenkomen en die de Nederlandse taal niet voldoende beheersen om in een reguliere groep het onderwijs binnen te stromen. Anders dan elders in het land worden ook kinderen met de Nederlandse- of een dubbele nationaliteit toegelaten, als zij dit nodig hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor Antillianen. Ook in tegenstelling met het landelijk beleid kunnen kinderen die al langer dan een jaar in Nederland verblijven toegelaten worden of kunnen leerlingen na een jaar verlenging krijgen van de opvangperiode.

Leerlingen crisisopvang

Sinds 1997 vangt het Leger des Heils gezinnen op in crisissituaties. Kinderen uit deze gezinnen in de basisschoolleeftijd bezoeken de Dr. H. Bavinckschool, omdat uit ervaring is gebleken dat de sociaal-emotionele problematiek van deze leerlingen te ernstig is om in een gewone groep naar school te gaan. Hoofddoel van de opvang van deze leerling is resocialisatie. Het wegnemen van de over het algemeen grote leerachterstand lukt vaak niet, waardoor de uitstroom naar het reguliere onderwijs problematisch verloopt.

WIW

Bij het bureau WIW melden zich jongeren aan die niet zelfstandig binnen een jaar een reguliere baan hebben gevonden. Het bureau WIW kan jongeren doorverwijzen naar hulpverleningstrajecten.

Schooladoptieplan

De politie adopteert basisscholen met de bedoeling een positieve binding tussen jeugd en politie tot stand te brengen. In 1999 namen 22 Dordtse basisscholen en vier scholen voor speciaal basisonderwijs deel.

APZ De Grote Rivieren (voormalige Riagg)

Psychiatrisch ziekenhuis.

Thuislozen team (T-team)

Opvang voor jongeren die drie maanden dak- of thuisloos zijn. Het team zorgt er voor dat jongeren weer een sociaal netwerk krijgen, huisvesting en toegeleid worden naar school of werk. Jaarlijks krijgt een groep van zo'n 75 jongeren hulp van het T-team. In 1999 is aan 73 jongeren hulp geboden, waarvan in driekwart van de gevallen met succes.

Krisis Interventie Team (KIT)

Het JAC in Dordrecht besloot in 1994 tot de oprichting van een KIT omdat er op dat moment geen goede crisisopvang voor jeugdigen bestond. Met name de ambulante functie van het team voegde een dimensie toe aan het bestaande aanbod. Doel van het regionale KIT – waarin pleegzorg, Raad voor de Kinderbescherming, Boddaertcentrum, jeugdzorg en ggz samenwerken – is het voorkomen van uithuisplaatsing. Een crisis wordt bij voorkeur tot rust gebracht door problemen aan te pakken in een dialoog met ouders en kind.

GGD Zuid-Holland-Zuid

Met betrekking tot de jeugd biedt de GGD ondersteuning aan ouders, leerkrachten, kinderen en jongeren (van vier tot negentien jaar) bij gezondheidsvragen en problemen met de opvoeding. Dit doet de GGD onder meer door het uitvoeren van ontwikkelingsonderzoek, ondersteuning van scholen, inspectie van kinderopvang, opvoedingscursussen en (alleen voor de gemeente Dordrecht) logopedie.

Sociaal Pedagogische Dienst (SPD)

Deze voorziening richt zich op mensen met een beperking, ontwikkelingsachterstand en/of een chronische aandoening. Men kan bij de SPD terecht voor informatie, bemiddeling, begeleiding, advies, pedagogische ondersteuning, groepswerk en ondersteuning bij zelfstandig wonen.

Leerplicht

Aantallen leerlingen

Per 1 oktober 2000 volgden van de in Dordrecht wonende jongeren 10890 kinderen het basisonderwijs, 5773 het voortgezet onderwijs en 453 het mbo.

Meldingen

In het schooljaar 2000-2001 waren er 375 meldingen van scholen of ouders van basisschoolleerlingen. Verder waren er 43 meldingen uit het speciaal (basis)onderwijs, 14 van het ZMOK onderwijs en twee van het ZMLK onderwijs. Wat betreft volledig leerplichtigen in het voortgezet onderwijs waren er 74 meldingen vanuit het speciaal voortgezet onderwijs, 95 uit het LWOO en 189 uit het vbo. Verder in totaal 105 meldingen uit mavo, havo en vwo, 30 van de ISK en 21 van het Da Vinci college. Ten slotte werden er 33 volledig leerplichtigen gemeld die niet nader gespecificeerd zijn. In totaal zijn er 981 meldingen geweest van volledig leerplichtige leerlingen.

Er waren in totaal 225 meldingen van partieel leerplichtigen, waarvan er 20 afkomstig waren uit het speciaal voortgezet onderwijs, veertien uit het LWOO, 60 van het vbo, 54 van mavo, havo en vwo, twee uit de ISK, 60 van het Da Vinci College en elf overigen.

Er zijn tien processen verbaal opgemaakt.

Uitvoering van de leerplicht

Dordrecht is één van de zeven Drechtsteden die de intentie hebben samen te gaan werken in het kader van de leerplicht. Het voornemen is een gezamenlijk bureau voor de leerplicht op te richten. De meningen onder de Drechtsteden over de precieze inkleding van de samenwerking verschilt enigszins, maar Dordrecht is duidelijk

voorstander van een gemeenschappelijk bureau, dat bij voorkeur binnen de eigen gemeentegrenzen wordt gevestigd. Alleen een samenwerkingsverband vindt men te vrijblijvend en te weinig verschillend van de huidige situatie, waarin reeds structureel overleg tussen leerplichtambtenaren van verschillende gemeenten plaatsvindt.
Dordrecht heeft in 2001 57 uur per week voor de leerplichtadministratie (inclusief registratie van voorschoolse leerlingen) en 95 uur voor de overige leerplichttaken beschikbaar, in totaal dus 152 uur. Op basis van een 38 urige werkweek is dit 4 fte. Gebaseerd op het aantal leerlingen voldoet dit ongeveer aan de LVLA[11]-norm. Toch ervaart men in de praktijk tijdgebrek.

Samenwerking

Het Drechtsteden-leerplichtoverleg

Sinds mei 1999 overleggen de leerplichtambtenaren uit Dordrecht, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam en Papendrecht eens per zes weken. De gemeente Dordrecht coördineert het overleg en wordt daarvoor bekostigd vanuit RMC-gelden. Regelmatig is het RMC bij het overleg vertegenwoordigd.

Veilig in en om de school

Alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben een convenant getekend om een gezamenlijk veiligheidsbeleid te realiseren.

Jeugd Preventie Team (JPT)

Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren ‘op het rechte pad te houden’. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject. In het eerste jaar werden 208 jongeren uit Dordrecht door het JPT begeleid, in het tweede jaar 164. Deze terugval wordt gezien als een gevolg van een strakkere definitie van de taken en doelen van het JPT en personeelstekort.

MDT’s

Er zijn MDT’s voor nul tot vierjarigen, voor het basisonderwijs en in het VMBO. Wat betreft de eerstgenoemde doelgroep zijn in 1998 zeven MDT’s, gekoppeld aan consultatiebureaus, van start gegaan. In de eerste negen maanden waren er 49 aanmeldingen. Het doel van de MDT’s is het vroegtijdig signaleren en diagnosti-

11 Landelijke Vereniging Leerplicht Ambtenaren.

ceren van ontwikkelingsachterstanden of opvoedingsproblemen en adequaat adviseren over de juiste aanpak of verwijzing. Indicatie voor onder meer Dubbel Spelen en de Vliegende Brigade verloopt via de MDT's.
Verder zijn er MDT's voor het basisonderwijs, die alle Dordtse basisscholen bereiken. Knelpunt daarbij is dat er een tekort aan mogelijkheden en uren voor het schoolmaatschappelijk werk is. Ten slotte zijn op drie vmbo scholen (vijf locaties) MDT's werkzaam. Het doel van de MDT's voor basisonderwijs en vmbo is gelijk aan het doel van de voorschoolse MDT's, namelijk vroegtijdig onderkennen van problemen, een adequate diagnose stellen en adviseren over eventuele vervolgstappen.

MDT/SMW overleg

Een overleg dat gericht is op het bevorderen van de ontwikkeling en kwaliteit van MDT's en schoolmaatschappelijk werk. Deelnemers zijn de interne coördinatoren leerlingzorg, de teamleiders van het schoolmaatschappelijk werk en jeugdgezondheidszorg van de GGD, de maatschappelijk werkers, de GOA-coördinatie en ondersteuners van Hogeschool Rotterdam en omstreken.

School in de Samenleving (SiS)

School in de Samenleving is de Dordtse variant op de Brede School. Het betreft een koppeling van een aantal voorzieningen op wijkniveau met als doel de school- en levensloopbaan van jeugdigen te verbeteren door de pedagogische infrastructuur voor kinderen in de wijk te verbeteren. Concreet omvat dit een vorm van samenwerking tussen consultatiebureaus, GGD, Da Vinci, basisscholen, peuterwerk, buitenschoolse opvang, maatschappelijk werk en vrijetijdsvoorzieningen. Dit betekent dat organisaties die werkzaam zijn op verschillende leefgebieden van de jeugd samenwerken. In 1999 – 2000 is in een viertal wijken met een SiS-pilot begonnen.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Actieplan Voortijdig schoolverlaten 2000-2004. Dit is Dordt. Wij gaan niet van school zonder diploma. Afdeling Welzijn, gemeente Dordrecht.
- Grotestedenbeleid – Dordrecht naar 2010/Meerjarenontwikkelingsprogramma. Stads Bestuurs Centrum. Gemeente Dordrecht.
- Jeugd in beeld. Plan van aanpak. Gemeente Dordrecht, januari 1997.

- Evaluatie jeugdbeleid deel twee. Gemeente Dordrecht, afdeling Onderwijs & Welzijn, oktober 2001.
- Onderwijs Achterstandenplan Gemeente Dordrecht, Activiteitenplan en begroting 1999 – 2000.
- Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. M. Verhoef & T. Eimers, ITS Nijmegen.
- Jaarverslag Leerplicht 2000/2001. Gemeente Dordrecht.
- Onderwijsgids 2001-2002. Gemeente Dordrecht.
- 'Vroeg beginnen' Bijgesteld concept-beleidskader Voor- en Vroegschoolse Educatie. Gemeente Dordrecht, Onderwijs & Welzijn, mei 2001.
- Zorgplan 1999 – 2000. Samenwerkingsverband VO/SVO (40.2) Dordrecht. Concept, juli 1999.
- Dhr. P. de Ruiter, AOB Zuid-Nederland.
- Preventieplan 2002, beknopte rapportage bestemming schoolverlaters vbo/mavo, september 2002, AOB Zuid-Nederland.
- Internetsite Rivas Zorggroep Gorinchem
- Internetsite GGD Zuid-Holland-Zuid

Dossier Giessenlanden

Rol van de gemeente

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
In december 2002 zijn de plannen in het kader van VVE gemaakt. Men wil de samenwerking tussen peuterspeelzalen en het primair onderwijs gaan stimuleren en legt de nadruk op het bestrijden van taalachterstanden.

Jeugdbeleid
De gemeente legt binnen de driedeling van het Jeugdbeleid in algemeen jeugdbeleid, specifiek jeugdbeleid en jeugdzorg de nadruk op de eerste twee. De overwegingen hierbij zijn dat het een kleine gemeente betreft, waarbinnen de inwoners verspreid zijn over zeven redelijk afzonderlijke kernen. Door deze kleinschaligheid ontbreekt 'grote stadsproblematiek'. Dit leidt in combinatie met landelijke gegevens dat ongeveer drie tot vijf procent van de jongeren daadwerkelijk een beroep moet doen op de gespecialiseerde jeugdzorg, tot de gevolgtrekking dat het in Giessenlanden slechts om een klein aantal jongeren in deze categorie zal gaan.
Concrete actiepunten in het beleid hebben dan ook vooral betrekking op de eerste twee categorieën en dan met name op categorie één, het algemene jeugdbeleid, dat betrekking heeft op voorzieningen die voor alle jongeren van belang en toegankelijk zijn. Zo komt uit de nota Jeugdbeleid naar voren dat het voorzieningenaanbod wat betreft spel- en ontmoetingsplekken (zoals een half-pipe of een JOP – een jongerenontmoetingsplaats) een centrale plek inneemt in het Jeugdbeleid. Ook hecht de gemeente veel belang aan het betrekken van de jeugd zelf bij het beleid.
Een knelpunt met betrekking tot het jeugdbeleid (en eventueel ander beleid) is dat de zeven dorpskernen door hun geografische ligging allen als op zichzelf staande kernen fungeren, waarbij de jongeren bovendien nogal honkvast blijken. Voorzieningen hebben daardoor vooral bereik binnen de eigen kern, wat problematisch kan zijn bij bijvoorbeeld het plaatsen van dure spel- en sportvoorzieningen. Ook bepaalde activiteiten of maatregelen in het kader van jeugdbeleid kunnen belemmerd worden door het geringe aantal jongeren.

Onderwijs

Er zijn elf basisscholen in Giessenlanden, verdeeld over de zeven dorpskernen. Voortgezet onderwijs is niet aanwezig, leerlingen zijn aangewezen op scholen buiten de gemeente, met name in Gorinchem.

Voorzieningenaanbod

Bureau voor opvoedingsvragen

Geeft hulp (aan ouders) bij opvoedingsvragen, geeft informatie aan betrokkenen (bijvoorbeeld scholen) en kan eventueel doorverwijzen naar hulpverlening.

Schooladoptieplan

De politie heeft een openbare basisschool geadopteerd. De gebiedsgebonden politiefunctionaris verzorgt een wekelijkse les. Het project loopt sinds drie jaar, maar heeft in die tijd niet onafgebroken kunnen functioneren, doordat de betreffende politiefunctionaris werd overgeplaatst en er geen vervanging was. Er is daarom nog geen uitbreiding van het schooladoptieplan naar andere scholen, maar men verwacht dit in de toekomst wel te realiseren.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
In mei 2002 waren er 2918 leerlingen van vier tot achttien jaar en 1039 van achttien tot drieëntwintig jaar.

Meldingen
Jaarlijks zijn er gemiddeld acht meldingen.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeenten Giessenlanden, Leerdam, Gorinchem, Liesveld, Lingewaal, Zederik, Graafstroom en Nieuw-Lekkerland hebben in het voorjaar van 2000 een onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van een Regionaal Bureau Leerplicht. Aan de totstandkoming van dit bureau wordt momenteel gewerkt. In december 2002 is de gemeente Giessenlanden afgehaakt, evenals een aantal andere kleine gemeenten. Redenen hiervoor zijn enerzijds de lange voorbereidingstijd en anderzijds de hoge kosten. Een aantal kleine gemeenten, die weinig tot geen formatie voor leerplicht

beschikbaar hebben, had rekening gehouden met de start van het RBL in 2002, terwijl dit in de praktijk pas augustus 2004 zal zijn. Tegelijkertijd vindt men de financiële paragraaf van het plan erg onduidelijk en is er verzuimd een degelijke rapportage naar de colleges en raden van de betrokken gemeenten te sturen. Binnenkort vindt overleg plaats tussen de kleinere gemeenten over het vervolg. Mogelijk gaat men met elkaar samenwerken, waarbij de administratie in handen van de afzonderlijke gemeenten blijft, maar een gezamenlijke leerplichtambtenaar wordt aangesteld. Er is echter nog niets beslist wat dit betreft. Positief aan het hele proces is dat er veel meer aandacht voor leerplicht gekomen is. Voor de gemeente Giessenlanden is dit aanleiding om de formatie voor leerplicht uit te gaan breiden.

Samenwerking

Ambtelijk overleg jeugdbeleid

De gemeente Giessenlanden neemt met de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Zederik, Leerdam, Graafstroom en Liesveld deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Federatief Werkverband Onderwijs

Het FWO is een samenwerkingsverband van de gemeenten Giessenlanden, Graafstroom, Liesveld, Leerdam, Lingewaal, Nieuw-Lekkerland en Zederik op het gebied van onderwijs. Onder andere leerplicht en RMC zijn thema's die besproken worden.

Geraadpleegde bronnen

- Nota Jeugdbeleid gemeente Giessenlanden, afdeling maatschappelijke zaken, december 1999.
- Mevr. M. Timmerman, leerplicht.

Dossier Gorinchem

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
In het kader van de VVE-regeling dienen ongeveer 250 Gorinchemse kinderen deel te nemen. Om dit te realiseren heeft de VNG ondersteuning geboden in de vorm van een kwartiermaker. Het VVE-traject is in het schooljaar 2001-2002 van start gegaan. Er was een aantal scholen en peuterspeelzalen aangewezen om deel te nemen, maar naar aanleiding van een onderzoek door de OBD is de selectie met een tweetal scholen uitgebreid. De peuterspeelzalen en de Stichting Kindercentra Gorinchem hebben zich mogen uitspreken voor een bepaald programma. De voorkeur ging duidelijk uit naar het project Piramide.
Verder is het project 'Boekenpret', als methode om aan het VVE-traject vorm te geven, uitgebreid.
Een belangrijk onderdeel van het GOA beleid is de uitwerking en ontwikkeling van de Brede School, die met ingang van 2001-2002 van start is gegaan. Er is gestart met één wijk, waarbij uitbreiding tot andere wijken tot de mogelijkheden behoort. Ook wordt een deel van de begroting gereserveerd vanwege eventuele extra kosten voor leerlingenonderzoek, als gevolg van de komst van het AZC. Een groot deel van de GOA gelden wordt besteed aan het MDT en aan het Zorgloket.

Jeugdbeleid
De gemeente heeft jongeren via het participatieproject 'Wil je weten wat ik wil?' de Gorcumse jeugd bij het jeugdbeleid betrokken. Er zijn aanbevelingen en voorstellen gedaan rondom drie thema's, namelijk Jongeren en informatie, Jongeren en veilig (uit)gaan en Jongeren en veilig buitenspelen. Zo bleek er bijvoorbeeld behoefte aan het verkleinen van de afstand tussen verschillende groepen jongeren door middel van een sportevenement en een afterparty. Tevens wordt hierdoor de interesse van jongeren in sport gestimuleerd. Jeugdparticipatie dient niet een eenmalig project te zijn, maar zal worden omgevormd tot een structureel, continu proces. Hiervoor is St. Arkelstad benaderd om de groepen Jongeren en informatie en Jongeren en veilig (uit)gaan te ondersteunen. Ten slotte onderkent de gemeente de mogelijkheid om ad hoc jongerenpanels te organiseren bij plannen of activiteiten waarbij de stem van jongeren gewenst is.
Verdere aandachtspunten in het jeugdbeleid zijn (her)inrichting van speel- en hangplekken, zoals het realiseren van een JongerenOntmoetingsplaats in Gorinchem Oost.

Daarnaast worden onder andere verschillende initiatieven op het gebied van vrijetijdsbesteding ondersteund, worden de resultaten van het JPT nauwlettend gevolgd, wordt de ontwikkeling van de Brede School gestimuleerd en is er aandacht voor ouderbetrokkenheid en opvoedingsondersteuning. Ten slotte vermelden we nog dat de gemeente met het oog op doorlopende leerlijnen het maken van duidelijke afspraken tussen voorschoolse opvang, basis- en voortgezet onderwijs wil stimuleren.

Asielzoekers
Met de komst van het AZC op 1 oktober 1999, werd de gemeente plotseling geconfronteerd met een aantal nieuwe leerlingen, dat veel groter bleek dan verwacht. De opvang werd echter vrijwel direct gerealiseerd door een school met een goede zorgstructuur en een – door vergrijzing in de buurt – afnemend leerlingaantal. Voor de jonge kinderen werd een school opgericht op het AZC terrein.

Onderwijs

In Gorinchem zijn er achttien scholen voor primair onderwijs. Ook is in Gorinchem het Merewade College voor vmbo, havo en atheneum gevestigd met twee locaties. Verder zijn er vier vestigingen van de Christelijke Scholengemeenschap Oude Hoven, een school voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium. (De overige twee vestigingen van de Oude Hoven zijn in Hardinxveld-Giessendam en Sleeuwijk). Daarnaast is er het Wellant college (voorheen Groene Delta College) voor vmbo, de Gomarus Scholengemeenschap voor mavo, havo en atheneum en het gymnasium Camphusianum. Voor beroepsonderwijs is er een MBO Groen. Vanaf het schooljaar 2000-2001 is het nieuwe Zorgsysteem voor risicoleerlingen in het voortgezet onderwijs van start gegaan. Op 30 november 2000 is een convenant ondertekend door alle betrokkenen, namelijk omliggende gemeenten, scholen en relevante zorginstellingen.

Voorzieningenaanbod

Stichting Arkelstad

De Stichting Arkelstad organiseert een breed scala aan activiteiten zoals knutselen, sport, meiden en techniek, inloopavonden etc. Daarnaast zet Stichting Arkelstad haar medewerkers in toenemende mate vindplaatsgericht in, zoals bij huiswerkbegeleiding en sportopbouwwerk.

Zorgloket VO

In het schooljaar 2000-2001 zijn vanuit het Zorgloket werkzaamheden gestart voor risicoleerlingen in het voortgezet onderwijs. Scholen kunnen het Zorgloket inschakelen als de interne zorgstructuur en het aanbod van de jeugdzorg niet voldoen. Het Zorgloket zoekt dan met behulp van de zorgmakelaar naar een passende oplossing voor de betreffende leerling. De functie van zorgmakelaar wordt afwisselend ingevuld door een vertegenwoordiger van Jeugdzorg en een orthopedagoog. Het doel van het Zorgloket is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, door middel van consultatie van de zorgmakelaar en bemiddeling van risicoleerlingen naar hulpverlening of tussen scholen onderling. Het Zorgloket is een vervolgstructuur op het Traject Optimale Schoolcarrière (TOS) en is toegankelijk voor alle leerlingen die in Gorinchem het voortgezet onderwijs bezoeken. Daarmee kunnen ook leerlingen die woonachtig zijn in een gemeente die niet is aangesloten bij het Zorgloket voor hulp in aanmerking komen. Aangesloten gemeenten zijn Leerdam, Hardinxveld-Giessendam, Lingewaal, Giessenlanden, Sliedrecht, Zederik, Liesveld en Graafstroom, plus twee Brabantse gemeenten, namelijk Werkendam en Woudrichem. Per 1 januari 2001 is het schoolmaatschappelijk werk (Rivas) ook toegankelijk via het Zorgloket. Er wordt twee keer per week een spreekuur gehouden, maar ook tussentijds kan er gemeld worden.

Recentelijk is op basis van een evaluatie de werkwijze aangepast. Er is extra schoolmaatschappelijk werk ingekocht bij Rivas, met als doel het aantal aanmeldingen bij het Zorgloket te verminderen. De school kan door de inzet van deze professionele begeleiding sneller en beter hulp bieden binnen de eigen muren en alleen als blijkt dat dit niet voldoende is besluiten het Zorgloket in te schakelen. Er wordt in toenemende mate naar gestreefd goede afspraken met scholen te maken, waarbij scholen hun eigen verantwoordelijkheid voor de leerlingen nemen door een goede zorgstructuur. Ervaringen met het Zorgloket tot nu toe wijzen uit dat de lijnen korter worden. Ook kunnen wachtlijsten wat omzeild worden, doordat de aanmeldingsdatum bij het Zorgloket ook geldt als aanmeldingsdatum bij Bureau Jeugdzorg. Bij daadwerkelijke aanmelding bij Bureau Jeugdzorg hoeft men dan niet opnieuw onderaan de wachtlijst aan te sluiten.

Mentorproject

Door het koppelen van (risico) leerlingen aan een mentor wil men voortijdige schooluitval bestrijden. Het project wordt georganiseerd door de onderwijsbegeleidingsdienst Primair Consult. Het eerste projectjaar wordt gewerkt met de peergroups op het Merewade College en mentoring binnen de Windroos en/of de Uilenhof. Wellicht worden ook mentoren geleverd door het ROC, waarbij de mentoren studiepunten kunnen behalen.

Project Sociaal Emotionele problematiek
Een project van een aantal scholen voor voortgezet onderwijs.

Informatievoorziening aan jongeren via Internet en krant
Vanaf november 2000 kunnen jongeren via een door jongeren zelf ontwikkelde site, genaamd Dyn@mic Power, informatie verkrijgen over allerhande zaken. Ook kan gechat worden met de wethouder Jeugdbeleid. Voor jongeren zonder toegang tot Internet verschijnt er een maandelijkse jongerenpagina in het weekblad 'de Stad Gorinchem'.

Project Breedtesport
Een project dat een zo breed mogelijk sportaanbod voor jongeren realiseert op één locatie, waarbij de diverse sporten toegankelijk zijn zonder direct lid te worden van een sportvereniging.

Rivas Zorggroep
Zorgorganisatie bestaande uit een ziekenhuis, verpleeghuiszorg, thuiszorg, jeugdgezondheidszorg en maatschappelijk werk. Wat betreft thuiszorg, jeugdgezondheidszorg en maatschappelijk werk heeft Rivas een groot werkgebied. Voor deze diensten kunnen, behalve Gorinchem, ook de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht, Papendrecht, Alblasserdam, Graafstroom, Nieuw-Lekkerland, Liesveld, Giessenlanden, Zederik, Leerdam en Vianen bij Rivas terecht.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
In februari 2003 waren er 5.444 leerlingen van vier tot zeventien jaar.

Meldingen
In het schooljaar 2000-2001 was er in het (speciaal) basisonderwijs sprake van 21 meldingen van relatief verzuim, 61 in het (speciaal) voortgezet onderwijs. Er werden respectievelijk vier en drie processen verbaal opgemaakt.
Er waren twee gevallen van absoluut verzuim. In beide gevallen ging het om leerlingen in het voortgezet onderwijs, die al eerder niet ingeschreven bleken.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeenten Gorinchem, Leerdam, Giessenlanden, Liesveld, Lingewaal, Zederik, Graafstroom en Nieuw-Lekkerland hebben in het voorjaar van 2000 een onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van een Regionaal Bureau Leerplicht. Aan de totstandkoming van dit bureau wordt momenteel gewerkt. De gemeente Liesveld participeert vooralsnog niet en ook de gemeente Lingewaal aarzelt nog.
Het is de bedoeling het regionale bureau binnen de gemeente Gorinchem te situeren, maar buiten het gemeentelijk apparaat. Mogelijk kan het bureau gevestigd worden in het gebouw van de OBD, zodat de lijnen met het Zorgloket zo kort mogelijk zullen zijn. Er wordt naar gestreefd de trajectbegeleiding vanuit de RMC-functie hier voorlopig als pilot aan toe te voegen.

Samenwerking

Ambtelijk overleg jeugdbeleid

De gemeente Gorinchem neemt met de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Zederik, Leerdam, Graafstroom en Liesveld deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Jeugd Preventie Team (JPT) Alblasserwaard/Vijfheerenlanden

Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren ‘op het rechte pad te houden’. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject. Het JPT is werkzaam sinds mei 2000. In het eerste half jaar waren er veertien Gorcumse cliënten tussen de dertien en zeventien jaar in behandeling bij het JPT.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid jaarschijf 2001-2002. Gorinchem, afdeling onderwijs en afdeling welzijn, mei 2001.
- Gorinchem, een dynamische stad, ‘De jeugd aan zet’. Uitvoeringsnotitie integraal jeugdbeleid. Gorinchem, december 2000.
- Verslag ex. Artikel 25, lid 2, Leerplichtwet 1969, Studiejaar 2000-2001. Gemeente Gorinchem.
- Voor- en vroegschoolse Educatie (VVE). Gemeente Gorinchem, oktober 2001.

Dossier Graafstroom

De gemeente Graafstroom is in 1986 ontstaan door samenvoeging van de kerkdorpen Bleskensgraaf en Hofwegen, Brandwijk, Goudriaan, Molenaarsgraaf, Ottoland, Oud-Alblas en Wijngaarden.

Rol van de gemeente

Jeugdbeleid
Het jeugdbeleid van de gemeente Graafstroom is voortgekomen uit klachten over hangjongeren. Het beleid is daarom voornamelijk gericht op het creëren dan wel verbeteren van het voorzieningenaanbod (ontmoetingsplekken, sportvoorzieningen en dergelijke).

Onderwijs

Er zijn acht basisscholen in de gemeente Graafstroom. De enige school voor voortgezet onderwijs in deze gemeente is het AOC Groen College De Bossekamp, een christelijke school voor VMBO Groen in Ottoland. Leerlingen reizen verder naar De Lage Waard in Papendrecht, De Grienden in Sliedrecht en het Willem de Zwijgercollege, met onder meer een vestiging in Hardinxveld-Giessendam.
Op alle basisscholen is schoolmaatschappelijk werk ingezet. MDT's zijn op het basisonderwijs niet aanwezig en worden ook niet nodig geacht in combinatie met het Zorgloket. Het Groen College heeft een eigen, schoolgebonden zorgteam, waarin naast schoolmedewerkers een orthopedagoog vanuit het samenwerkingsverband vosvo is afgevaardigd. Twee maal per jaar is ook de schoolarts aanwezig bij de vergaderingen van het team.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Er zijn ongeveer 1800 leerlingen van vier tot en met achttien jaar.

Meldingen
De leerplichtadministratie is niet up-to-date. Er wordt, in het kader van de ontwikkelingen rondom het Regionale Bureau Leerplicht, gewacht op nieuwe software. Precieze gegevens kunnen daarom niet worden verstrekt. De leerplichtambtenaar heeft de indruk dat de scholen voor voortgezet onderwijs steeds meer terugkoppelen naar de gemeente. Desondanks zijn er weinig meldingen van probleemgevallen.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeenten Graafstroom, Zederik, Giessenlanden, Leerdam, Gorinchem, Liesveld, Lingewaal en Nieuw-Lekkerland hebben in het voorjaar van 2000 een onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van een Regionaal Bureau Leerplicht. Aan de totstandkoming van dit bureau wordt momenteel gewerkt. De gemeente Liesveld participeert vooralsnog niet en ook de gemeente Lingewaal aarzelt. Inmiddels heeft ook de gemeente Graafstroom haar bedenkingen. De gemeente vraagt zich af in hoeverre de financiële kosten die de gemeente maakt aan het bureau opwegen tegen de baten.

Samenwerking

Ambtelijk overleg jeugdbeleid
: De gemeente Graafstroom neemt met de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Zederik, Leerdam en Liesveld deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Federatief Werkverband Onderwijs
: Het FWO is een samenwerkingsverband van de gemeenten Graafstroom, Giessenlanden, Liesveld, Leerdam, Lingewaal, Nieuw-Lekkerland en Zederik op het gebied van onderwijs. Onder andere leerplicht en RMC zijn thema's die besproken worden.

Jeugdpreventieteam (JPT) Alblasserwaard/Vijfheerenlanden
: Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren 'op het rechte pad te houden'. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject.

Zorgloket

De gemeente Graafstroom is aangesloten bij het Zorgloket voor het voortgezet onderwijs in Gorinchem, maar maakt slechts zelden hiervan gebruik.

Geraadpleegde bronnen

- Mevr. L. Wilts, afdeling onderwijs/leerplicht.
- Dhr. J. Noort, afdeling maatschappelijke dienstverlening.
- PIONIER in SAMENWERKING.

Dossier ’s-Gravendeel

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
De gelden die de gemeente ’s-Gravendeel in het kader van het GOA beleid toegekend kreeg in de periode tussen 1997 en 2002 werden in het eerste jaar verdeeld over drie bestemmingen. Het grootste deel van het geld werd toegekend aan de OC-afdeling van het Mozaïek, ten behoeve van projecten ter stimulering van het Nederlandse taalonderwijs. De resterende GOA gelden van dat jaar werden voor de bestrijding van onderwijsachterstanden op drie basisscholen ingezet.
De specifieke GOA-uitkering voor de jaren 1998/1999 tot en met 1999/2000 betrof de ‘formatie eerste opvang asielzoekers’, die door de invoering van de wet GOA niet meer door de gemeente bij het ministerie aangevraagd hoeft te worden. Er heeft een herverdeling van gelden plaatsgevonden waardoor de formatie voor de eerste opvang van asielzoekers deel uitmaakt van de GOA gelden en besteed dient te worden in overeenstemming met de bepalingen van de wet GOA. In ’s-Gravendeel is dit bedrag ingezet op de basisschool de Schelf.

Jeugdbeleid
De gemeente ’s-Gravendeel geeft met betrekking tot het jeugdbeleid de voorkeur aan uitvoering van wensen op lokaal niveau. De praktijk heeft uitgewezen dat de uitvoering van regionale projecten weinig meerwaarde heeft voor het gemeentelijke jeugdbeleid.

Asielzoekers
In ’s-Gravendeel is een Opvangcentrum (OC) gevestigd.
De gemeente ’s-Gravendeel ontvangt een uitkering in het kader van de Wet Oalt (Onderwijs in allochtone levende talen). Deze gelden worden in ’s-Gravendeel besteed aan het leren van de Nederlandse taal op de OC afdeling het Mozaïek.

Onderwijs

In ’s-Gravendeel zijn vijf basisscholen. Eén ervan is een school voor de kinderen van het in de gemeente gevestigde Opvangcentrum.

Scholen voor voortgezet onderwijs zijn er niet. Leerlingen gaan ofwel naar één van de scholen in Dordrecht of bijvoorbeeld naar Oud-Beijerland.

Voorzieningenaanbod

ORION

ORION is een Jongerensociëteit, geëxploiteerd door de Stichting Jongeren 's-Gravendeel. Er worden allerlei activiteiten georganiseerd op recreatief-, creatief en cultureel gebied. Ook werkt ORION mee aan voorlichting en worden er outdoor-activiteiten aangeboden.

Peergroupproject

Via de stichting Jongeren 's-Gravendeel en RefleX wordt dit preventieproject uitgevoerd. Er wordt aandacht besteed aan het gebruik van alcohol en drugs, maar ook wordt beoogd dat jongeren leren omgaan met dagelijkse problemen door het ontwikkelen van vaardigheden, het maken van keuzes, praten over gevoel en een mening vormen. Het project kent een persoonlijke benadering en mikt op het realiseren van een vertrouwensband tussen jongerenwerker en jongeren.

UITDAGEND?! UITDAGEND?!

In vervolg op het Peergroupproject is een gezamenlijk project opgericht, dat zich richt op de risico's die jongeren in hun leven kunnen tegenkomen en heeft als doel het onderlinge begrip en de communicatie tussen jongeren en verschillende organisaties te vergroten. Jongeren van vijftien en zestien jaar vormen de doelgroep. Betrokkenen bij het project zijn de politie, Bureau Halt, Bouman Verslavingszorg, de gemeente 's-Gravendeel, GGD Zuid-Hollandse eilanden en het jongerenwerk. Activiteiten zijn ondermeer een rollenspel/theater over groepsdruk, een bajesdag en een rondleiding op het politiebureau.

Basisschoolverlatersproject

Sinds enige jaren is er een project om schoolverlaters van het basisonderwijs voor te bereiden op de overstap naar het voortgezet onderwijs, voor de meeste leerlingen in Dordrecht. Aan het project wordt meegewerkt door alle basisscholen in de gemeente 's-Gravendeel, Jongerensociëteit ORION, Stichting Jongeren 's-Gravendeel, GGD Zuid-Hollandse eilanden, de politie, Bouman Verslavingszorg, Bureau Halt, Wegschap Dordtse Kil, NS Reizigers en ConneXXion. Het doel van het project is problemen bij de overstap naar de grote stad te voorkomen. Hiertoe worden leerlingen op verschillende vlakken geïnformeerd, waarbij het maken van keuzes en het dragen van verantwoordelijkheid steeds centraal staan. Zo verzorgt de GGD/Bouman Verslavingszorg een les over alcohol en tabak, wordt er vanuit

het jongerenwerk aandacht besteed aan pesten en geven Bureau Halt en ConeXXion voorlichting over vandalisme. Verder krijgen leerlingen een demonstratieles Weerbaarheid/Zelfbescherming, verzorgt de politie een onderdeel verkeersveiligheid en geeft de NS informatie over veiligheid op en rondom het spoor.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Per 1 januari 2002 waren er in 's-Gravendeel in totaal 1870 leerlingen, waarvan 1329 onder de Leerplichtwet vallen en dus in de leeftijd van 5-17 jaar zijn en 541 RMC leerlingen tussen 18 en 22 jaar.
In 1999 stonden er op de basisscholen in 's-Gravendeel 799 leerlingen ingeschreven, ongeveer 50 volgden er speciaal onderwijs.

Meldingen
Vanuit de basisscholen is van 54 leerlingen melding gedaan van geoorloofd verzuim, wat geen wettelijke verplichting is. Het verlenen van verlof korter dan tien dagen is de verantwoordelijkheid van de school zelf. Van drie leerlingen is melding gedaan van ongeoorloofd verzuim, twee uit het basisonderwijs en één in het voortgezet onderwijs. De actie vanuit de gemeente bestond in deze gevallen uit het schrijven van brieven en uitnodigen van betrokkenen op het gemeentehuis. Dit bleek afdoende.

Uitvoering van de leerplicht
's-Gravendeel is één van de zes gemeenten van de Hoeksche Waard die op 5 juli 2001 de intentie hebben uitgesproken om tot een samenwerking in het kader van de leerplicht te komen. Het voornemen is een gezamenlijk leerplichtbureau op te richten.
Binnen het samenwerkingsverband zullen 's-Gravendeel, Oud-Beijerland en Binnenmaas een voortrekkersrol gaan vervullen.
In 's-Gravendeel is op dit moment een formatie van 0,05 fte beschikbaar voor de consultfunctie van leerplicht. Volgens de normen die binnen het op te richten leerplichtbureau zullen gelden, namelijk een formatie van 75% van de LVLA norm, die voor 80% bestemd is voor de consultfunctie, komt de gemeente daarmee 0,18% tekort. Sinds 1 mei 2000 is op het taakveld welzijn een administratief medewerker benoemd die onder meer verantwoordelijk is voor de uitvoering van de leerplichtadministratie.

Samenwerking

Jeugdplatform 's-Gravendeel

Dit platform is voornamelijk gericht op netwerkontwikkeling en afstemming. Het platform bestaat uit vertegenwoordigers van de Stichting Jongeren 's-Gravendeel, de politie, GGD, Bouman Verslavingszorg, Bureau Jeugdzorg Rotterdam/Zuid-Holland Zuid, Stichting RefleX/Youth for Christ Hoeksche Waard en de gemeente (integraal veiligheidsbeleid en/of jeugdbeleid).

Jeugd Preventie Team

Het JPT is in het voorjaar 2001 gestart in de Hoeksche Waard. In 2002 wordt het JPT geëvalueerd en dan zal op regionaal niveau besloten worden of doorgegaan wordt met dit project. Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren 'op het rechte pad te houden'. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Jongerennota 2001-2005, gemeente 's-Gravendeel.
- Conceptnotitie regionalisering van de Leerplichtfunctie in de Hoeksche Waard.
- Verslag leerplichtbeleid 1999/2000.
- Gegevens leerplicht, peildatum 1 januari 2002.
- Advies voor het college van B en W inzake het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, juni 1998.
- Beleidsplan GOA, het Mozaïek.
- Website ORION.

Dossier Hardinxveld-Giessendam

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
De gemeente krijgt geen specifieke rijksuitkering ten behoeve van de doelen uit het Landelijk Beleidskader. De gemeente heeft een beknopt GOA plan opgesteld voor de periode 1998 – 2002. In dit plan is voorgesteld de middelen in te zetten voor de aanstelling van een remedial teacher, aangezien het tot dan toe ontbrak aan extra ondersteuning van leerlingen buiten de eigen groep. De remedial teacher levert via individuele of groepsgewijze handelingsplannen een structurele bijdrage aan de bestrijding van onderwijsachterstanden en de vermindering van verwijzing naar het speciaal onderwijs en schooluitval.
Verder wordt in het GOA plan verzocht om financiële ondersteuning van de beide openbare basisscholen, waar gewichtenkinderen zitten.
Voor de toekomst staan een aantal punten op de agenda die nader uitgewerkt dienen te worden, namelijk achterstandsbeleid in brede zin, diverse kwaliteitscriteria, terugdringen van het aantal verwijzingen naar het speciaal basisonderwijs en de invoering van ICT.
Hardinxveld-Giessendam ontving in 2001 een doeluitkering in het kader van de regeling VVE. Vanaf 1 augustus 2002 gaat de uitkering deel uitmaken van de GOA doeluitkering.
In Hardinxveld-Giessendam zullen 45 kinderen bereikt moeten worden. De gemeente is voortvarend van start gegaan, omdat zij de regeling VVE als een belangrijke bijdrage in de signalering van risicokinderen beschouwt. Er zijn een stuurgroep en vier werkgroepen gevormd, die zich richten op respectievelijk de doorgaande ontwikkelingslijn van peuterspeelzalen naar basisonderwijs, de invoering van het VVE programma, de individuele benadering van risicokinderen en toeleiding naar peuterspeelzalen. Een belangrijk winstpunt dat bereikt is, is de verbeterde overgang van peuterspeelzalen naar het basisonderwijs. Leerkrachten van de onderbouw maken voor het eerst kennis met peuterspeelzaalleidsters en er is een overdrachtsformulier.
De gemeente ziet de VVE verder als belangrijke impuls voor de discussie die gevoerd wordt over brede schoolontwikkeling. Binnen de gemeente ziet men ten aanzien van de Brede School mogelijkheden (met name in Giessendam-West) voor de gezamenlijke huisvesting van basisscholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang.

Om te komen tot een goede besteding van de VVE middelen heeft de gemeente een klein onderzoek gedaan onder scholen en instellingen, met de bedoeling een beeld te krijgen van de doelgroep en eventuele knelpunten. Conclusies uit dit onderzoek zijn dat de risicokinderen op de peuterspeelzalen en de basisscholen volledig in beeld zijn, maar dat slechts één op de drie peuters gebruik maakt van de peuterspeelzaal. Het ligt voor de hand dat juist onder de risicogezinnen de deelname beperkt is. Verder werd geconstateerd dat zowel op de peuterspeelzaal als de basisscholen geen ruimte en/of capaciteit is om een VVE-doelgroep te plaatsen. Ook ontbreekt een goede aansluiting en afstemming tussen de verschillende voorzieningen voor opvolgende leeftijdscategorieën.

Onderwijsbeleid
In het kader van lokaal onderwijsbeleid heeft de gemeente onder meer aandacht voor de mogelijke totstandkoming van een praktijkschool, een uitgebreid ICT plan, een themadag voor onderwijspersoneel, een onderwijsgids etc. In het kader van volwasseneneducatie en inburgering is er het project voorschoolse vorming, waarbij op het moment dat ouders lessen volgen de kinderen (van twee tot vier jaar) een speciaal programma volgen op de Ducdalf, een locatie waar jeugd- en jongerenwerk verschillende activiteiten voor de jeugd aanbiedt.
Het plan voor lokaal onderwijsbeleid 2000 – 2004 kent als centraal gekozen item ‘sociaal emotionele ontwikkeling’. De schoolbegeleidingsdienst Zuid-Holland Zuid is gevraagd hierbij te ondersteunen. Het project sociaal emotionele ontwikkeling/gedrag en werkhouding (SEO) kent drie doelstellingen, namelijk onderwijs- en educatiebeleid dat gericht is op kwaliteitsverbetering van sociaal-emotionele ontwikkeling/gedrag- en werkhouding, gericht is op het voorkomen c.q. bestrijden van achterstanden bij sociaal-emotionele ontwikkeling en volwaardige startkwalificaties voor alle leeftijden nastreeft.
Voor de toekomst ziet Hardinxveld-Giessendam vooral een voortzetting van het huidige beleid, waarbij nieuwe aandachtsgebieden worden uitgewerkt, zoals voor- en vroegschoolse educatie, vermindering van de verwijzing naar speciale voorzieningen, vermindering van schooluitval en het opzetten van een onderwijs service punt op lokaal of regionaal niveau.

Jeugdbeleid
Het jeugdbeleid is volop in ontwikkeling. Het idee van jeugdparticipatie staat centraal in de gemeente Hardinxveld-Giessendam. De nota jeugdbeleid, waarin het beleid ten aanzien van jeugd- en jongerenwerk is verwoord, is tot stand gekomen via de methode Interactieve Beleidsvorming, waarbij jongeren via een aantal conferenties in de gelegenheid waren mee te denken over actiepunten in het beleid. Ook heeft de ge-

meente als beleidsdoelstelling geformuleerd dat initiatieven van jongeren, zoals activiteiten tijdens bijzondere gelegenheden of inrichtingsplannen voor ontmoetings- en speelplannen, zoveel mogelijk uitgelokt en beloond zullen worden. Indien binnen de subsidieregelgeving voor het welzijnswerk geen ruimte is voor beloning van dergelijke initiatieven, zal binnen het jeugdbeleid naar mogelijkheden gezocht worden. Verder zet de gemeente onder meer in op het doen van onderzoek naar wensen die bij de bevolking leven, het faciliteren en afstemmen op de doelgroep van het voorlichtingsaanbod, het stimuleren van uitbreiding van ambulant jeugd- en jongerenwerk, de inrichting van jongerenontmoetingsplaatsen etc.

Onderwijs

De gemeente telt zeven scholen voor basisonderwijs. Er is een vestiging van de Christelijke Scholengemeenschap Oude Hoven (locatie de Calvijn), waar vmbo en onderbouw havo en atheneum wordt aangeboden en een vestiging van het Willem de Zwijger college, waar de leerlingen terecht kunnen voor onderbouw, vmbo, havo, atheneum en gymnasium en de hele mavo opleiding. Andere scholen die binnen het bereik van de Hardinxveldse leerlingen liggen zijn De Lage Waard in Papendrecht en De Grienden in Sliedrecht.
De Openbare basisschool De Driemaster heeft uit eigen middelen een zorgstructuur gerealiseerd. Drie andere basisscholen hebben zelf het initiatief genomen voor de oprichting van een MDT. Vanuit de gemeente is tot op heden nooit overwogen MDT's in te voeren, maar wellicht zijn er mogelijkheden binnen het GOA-beleid. Wel is de gemeente momenteel bezig met het voorbereiden van een uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk met 0,4 formatieplaats. De beschikbare uren zullen verdeeld worden over de basisscholen. Binnenkort wordt een voorstel aan het college voorgelegd.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
In 1997/1998 waren er 3084 volledig leerplichtige en 293 partieel leerplichtige leerlingen. In het schooljaar 1998/1999 waren er 2849 volledig leerplichtige leerlingen in de gemeente. Er waren 236 partieel leerlplichtigen. Op 1 januari 2000 waren er 1278 leerlingen in de voorschoolse leeftijd, 2176 basisschoolleerlingen, 1226 leerlingen tussen 13 en 17 jaar en 1844 jongeren van 18 tot 25 jaar.

Meldingen
Het totaal aantal opgespoorde gevallen bedroeg in 1997/1998 negen leerlingen en een jaar later vijf. In 1997/1998 is in twee gevallen geen actie ondernomen, maar in 1998/1999 werd in alle gevallen actie ondernomen. Hulpverlening is in 1997/1998 twee keer ingeschakeld, een jaar later nul keer. Wel zijn er in dat jaar twee processen verbaal opgemaakt, tegen nul het jaar daarvoor.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeente is betrokken bij de oprichting van een Regionaal Bureau Leerplicht in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. De gemeenteraad heeft ingestemd met de deelname hieraan. Van de negen gemeenten die deel hebben genomen aan het overleg rondom de oprichting van het bureau, zijn er inmiddels een aantal afgehaakt of hebben ernstige twijfels. Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam is dit geen aanleiding om zich eveneens terug te trekken. Ook wanneer het bureau in afgeslankte vorm, bijvoorbeeld bestaande uit de gemeenten Gorinchem, Leerdam en Hardinxveld-Giessendam tot stand zou komen, blijft het voor Hardinxveld-Giessendam aantrekkelijk.

Samenwerking

JPT HaGi

Het jeugdpreventieteam Hardinxveld-Giessendam (JPT HaGi), houdt zich sinds maart 1999 bezig met het bespreken van jongeren die problemen hebben. In het overleg wordt afgesproken wat de goede werkwijze is en wie contact onderhoudt met de jongeren. Aan het overleg nemen deel de afdeling jeugdgezondheidszorg van de GGD Zuid-Holland Zuid, de politie, Bureau Jeugdzorg Gorinchem, de scholen voor voortgezet onderwijs (namelijk de vestigingen in Hardinxveld-Giessendam van het Willem de Zwijgercollege en de Oude Hoven), Sociaal-Cultureel Werk Hardinxveld-Giessendam, het Boumanhuis Dordrecht (centrum voor alcohol en drugs) en de leerplichtambtenaar van de gemeente. Tot de doelgroep behoren jongeren van 10 tot 18 jaar, maar in voorkomende gevallen worden deze leeftijdsgrenzen opgerekt. Behalve in Hardinxveld-Giessendam woonachtige jongeren, kunnen ook andere jeugdigen die in de gemeente verblijven, bijvoorbeeld op school, ingebracht worden. Het JPT HaGi richt zich op jongeren die problemen hebben op school, thuis en/of op straat. Daarbij kan het gaan om problemen met politie of justitie, huisvesting, gezondheid of verslaving, opleiding, financiën of problemen in de psycho-sociale of relationele sfeer. Deze brede doelgroep wordt ingeperkt aan de hand van nader omschreven criteria als het gaat om

daadwerkelijke casebespreking. Elke jongere op de bespreeklijst krijgt een deelnemer van het JPT HaGi als casemanager toegewezen. Deze houdt toezicht op het hulpverlenings- of volgtraject.
Een casebespreking kan in principe vier mogelijke handelwijzen opleveren, namelijk geen actie, voorlopig geen actie, hulpaanbod vanuit het JPT HaGi of verwijzing naar een externe hulpverlener. Tot de beide eerste opties wordt besloten als de problematiek te licht lijkt om direct stappen te ondernemen. Wel wordt de jongere vervolgens enige tijd gevolgd door één van de JPT HaGi deelnemers. Het laatstgenoemde is aan de orde als er geen passend aanbod vanuit het JPT HaGi geboden kan worden (optie drie). Wel functioneert één van de deelnemers als casemanager ter begeleiding en controle van het verwijzingsproces. In overeenstemming met deze afhandelmogelijkheden hanteert het JPT HaGi drie jongerenlijsten, namelijk de bespreeklijst, de nazorg/volglijst en de schraplijst. Op de eerste wordt iedere ingebrachte jongere geplaatst en tevens alle jongeren die in een hulpverleningstraject zitten. De tweede lijst is bedoeld voor jongeren die zijn verwezen naar een externe hulpverlener of net een hulpverlening hebben afgesloten. Ook jongeren bij wie voorlopig van actie afgezien wordt (optie twee) komen op deze lijst. De laatste lijst is bedoeld voor jongeren wiens hulpverleningstraject definitief is afgesloten of bij wie van elke interventie afgezien wordt.

Jeugdpreventieteam (JPT) Alblasserwaard/Vijfheerenlanden

Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren ‘op het rechte pad te houden’. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject. Het is een regionaal team, anders dan het hierboven genoemde JPT HaGi dat een lokaal zorgteam is. Een ander onderscheid is dat het regionale JPT een 24 uursbereikbaarheid kent en directe hulp zonder wachtlijst kan bieden (zie ook andere dossiers).

De overleggroep jongerenzaken ‘nieuwe stijl’

De overleggroep heeft een adviserende taak naar de gemeente over het te voeren beleid. Signalen die op basis van casebesprekingen vanuit het JPT HaGi naar voren komen, kunnen aanleiding zijn voor beleidsmatige acties.

Ambtelijk overleg jeugdbeleid

De gemeente Hardinxveld-Giessendam neemt met de gemeenten Gorinchem, Giessenlanden, Zederik, Leerdam, Graafstroom en Liesveld deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Zorgadviesteam onderwijs (nog niet bestaand)

Momenteel wordt de mogelijkheid besproken tot het oprichten van een Zorgadviesteam onderwijs. Het gaat hierbij om een samenwerking tussen onderwijs, jeugdzorginstellingen en de lokale overheid op beleidsniveau, met een duidelijke visie op het uitvoerend niveau. Doel is een bijdrage te leveren aan een samenhangend jeugdzorgbeleid. Men wil zorgen dat de zorgstructuur die voor alle scholen toegankelijk is inzichtelijk is en aan iedereen bekend. Men beoogt signalen uit het veld over veel voorkomende problematiek te analyseren en tot een advies te komen over gewenste (beleids)initiatieven. Ten slotte wil men bijdragen aan het leggen van verbindingen tussen elkaars werkgebieden.

Als vaste deelnemers aan het overleg worden uitgenodigd een directeur uit het basisonderwijs, een (locatie)directeur uit het voortgezet onderwijs, een manager jeugdgezondheidszorg en/of schoolarts en schoolverpleegkundige, een orthopedagoog zonder verbintenis met een lokaal werkende schoolbegeleidingsdienst, een manager algemeen maatschappelijk werk en een beleidsmedewerker van de gemeente. Anderen kunnen op incidentele basis deelnemen, wanneer behoefte is aan hun specifieke vakkennis.

Belangrijk is dat het Zorgadviesteam onderdeel vormt van de bestaande structuur voor de jeugdzorg en het lokaal onderwijsbeleid. Afstemming is belangrijk, ondermeer met het Zorgloket voor het voortgezet Onderwijs.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Nota Jeugdbeleid Hardinxveld-Giessendam, mei 2000.
- Lokaal onderwijsbeleid in de gemeente Hardinxveld-Giessendam, P.W. Visser & A.J. van Deutekom, 2000 –2004.
- Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid in de gemeente Hardinxveld-Giessendam, P.W. Visser & A.J. van Deutekom.
- Protocol van het Jeugd Preventie Team. Gemeente Hardinxveld-Giessendam.
- Nota aan Burgemeester en Wethouders inzake jaarverslag leerplichtbeleid schooljaar 1997/1998, gemeente Hardinxveld-Giessendam.
- Nota aan Burgemeester en Wethouders inzake jaarverslag leerplichtbeleid schooljaar 1998/1999, gemeente Hardinxveld-Giessendam.
- Nota aan Burgemeester en Wethouders inzake Plan van aanpak Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)), opgesteld door Theo den Braanker, gemeente Hardinxveld-Giessendam.

- Nota aan Burgemeester en Wethouders inzake advies/voorstel Zorgadviesteam onderwijs, opgesteld door J. den Uyl, gemeente Hardinxveld-Giessendam.
- Dhr. T. den Braanker, afdeling onderwijs.

Dossier Hendrik-Ido-Ambacht

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Op grond van overleg met de schoolbesturen heeft de gemeente geconstateerd dat een aantal leerlingen in het primair onderwijs instroomt met een beperkte taalvaardigheid en dat bovendien behoefte bestaat aan het uitwisselen van informatie en maken van afspraken met peuterspeelzalen en kinderopvang in verband met de overdracht van leerlingen.Voor de gemeente betekent dit dat VVE mogelijk een speerpunt in het toekomstig beleid zal zijn. Sterker nog, inzake VVE ziet de gemeente zich genoodzaakt de regierol op zich te nemen door de mogelijkheden voor het VVE beleid te onderzoeken. De schoolbesturen hebben aangegeven hieraan grote behoefte te hebben.

Jeugdbeleid
Uit een onderzoek van de gemeente blijkt dat 45% van de Ambachtse jongeren ontevreden is over het voorzieningenaanbod in de gemeente voor de jeugd. Nog eens 40% is over het aanbod niet meer dan redelijk tevreden. Met name jongens van 12 tot 17 jaar zijn ontevreden, meisjes en oudere jongeren zijn beter te spreken over het aanbod. De gemeente ziet op basis van deze gegevens mogelijkheden in de verbetering van onder meer het activiteitenaanbod gericht op sport en ontspanning, het cursusaanbod, horecavoorzieningen en openbaar vervoersmogelijkheden in het weekend. Wat betreft jeugdparticipatie, een van de doelstellingen in het BANS-akkoord, is de gemeente voornemens opnieuw een structureel klankbord voor het beleid in de gemeente te ontwikkelen. Een spontaan ontstane jeugd- en jongerenraad, die ondermeer de gemeente adviseerde, is door terugloop van het aantal leden inmiddels opgeheven, maar de gemeente hecht belang aan een dergelijke constructie.
In het kader van preventief jeugdbeleid is de gemeente in de afgelopen jaren gestart met een aantal laagdrempelige vormen van hulpverlening, om te voorkomen dat jongeren een beroep moeten doen op jeugdzorg. De bedoelde activiteiten zijn het schoolmaatschappelijk werk op de basisscholen en de beide scholen voor voortgezet onderwijs, het Jongeren Informatie Punt (JIP) (zie ook hieronder) en het JPT Zwijndrechtse Waard (zie verder). Aandachtspunt voor de komende tijd is het realiseren van een structurele afstemming tussen de gemeente en de verschillende aanbieders van hulpverlening.

Onderwijs

In Hendrik-Ido-Ambacht zijn zeven basisscholen. Er zijn twee scholen voor voortgezet onderwijs gevestigd. Er is een dependance van het Develsteincollege, een school voor vmbo, havo en vwo, en twee nevenvestigingen van het Walburgcollege, een school voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium. Een deel van de leerlingen uit Hendrik-Ido-Ambacht gaat buiten de regio naar school, namelijk in Ridderkerk. Verder wordt er in de gemeente op het asielzoekerscentrum onderwijs verzorgd aan asielzoekerskinderen.
Vanaf augustus 2000 zijn er op alle basisscholen MDT's ingevoerd. Overwogen wordt ook voorschoolse MDT's op te zetten. Wat betreft het voortgezet onderwijs zal onderzocht moeten worden in hoeverre er behoefte bestaat aan MDT's.

Voorzieningenaanbod

Stichting Alle-r-hande
: Een welzijnsinstelling die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het jongerenwerk in Hendrik-Ido-Ambacht, Heerjansdam en Barendrecht. Stichting Alle-r-hande

Stichting Gecoördineerd Jeugd- en Jongerenwerk
: Instelling die actief is voor de doelgroep van 4 tot 23 jaar. Organiseert onder andere kinderwerk, Jongeren Informatie Punt (JIP), informatievoorziening, cursussen.

Schooladoptieproject
: In 1997 is de politie hiermee in Hendrik-Ido-Ambacht gestart.

Leerplicht

Leerlingaantallen
Op 1 augustus 1999 zijn er 3824 leerplichtige leerlingen, waarvan 3574 volledig- en 250 partieel leerplichtig.
Per 1 augustus 2001 bedroeg het aantal kinderen in de voorschoolse leeftijd (0 t/m 3 jaar) 894. Er waren 2526 leerlingen van vier tot twaalf jaar en 1709 in de leeftijd van twaalf tot en met zeventien. Van 18 tot en met 23 jaar zijn er 1390 jongeren.

Meldingen
In het schooljaar 1999-2000 zijn in totaal 20 meldingen gemaakt van ongeoorloofd schoolverzuim. In vijf van deze gevallen is proces-verbaal opgemaakt. Elf van deze meldingen waren afkomstig uit het voortgezet- en beroepsonderwijs. Drie leerlingen hadden zelf contact gezocht met de leerplichtambtenaar of waren aangemeld door een hulpverleningsinstantie.
Daarnaast zijn 19 brieven uitgegaan voor absoluut schoolverzuim, doorgaans omdat in verband met verhuizing de schoolkeuze niet tijdig doorgegeven werd.

Uitvoering van de leerplicht
Hendrik-Ido-Ambacht is één van de zeven Drechtsteden die de intentie hebben samen te gaan werken in het kader van de leerplicht. De gemeente is echter geen voorstander van het voornemen een gezamenlijk bureau voor de leerplicht op te richten, maar ziet de samenwerking liever gestalte krijgen in een minimale samenwerkingsvorm, waarbij kennisuitwisseling en onderlinge vervanging centraal staan. Daarnaast blijft de gemeente de ontwikkelingen op het gebied van de regionalisering volgen.
Hendrik-Ido-Ambacht heeft in 2001 126 uur per jaar voor de leerplichtadministratie en 336 uur voor de overige leerplichttaken beschikbaar. Op basis van een 38 urige werkweek is dit 0,3 fte. Gebaseerd op het aantal leerlingen is dit onder de LVLA-norm, hoewel Hendrik-Ido-Ambacht in de praktijk ruim voldoende aan de beschikbare uren zegt te hebben. De uitvoering verloopt goed. Ook acht de gemeente de problematiek van de leerlingpopulatie niet zodanig dat de leerplichtambtenaar dit niet op kan lossen.
De instelling van de RMC functie stelt hogere eisen aan de leerplichtadministratie, omdat ook jongeren zonder startkwalificatie in de leeftijd tot 23 jaar gevolgd moeten worden door de gemeente. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht stelt nu, in naleving van de wet, nadrukkelijk prioriteit aan de leeftijdsgroep tot en met zeventien jaar. Ook is de administratie nog niet ingesteld op het volgen van een uitgebreidere doelgroep.

Samenwerking

Jeugd Preventie Team Zwijndrechtse Waard

Vanaf 2001 neemt Hendrik-Ido-Ambacht samen met Zwijndrecht en Heerjansdam deel aan het JPT Zwijndrechtse Waard. Het JPT is een samenwerking van bureau Jeugdzorg en politie, waarbij de politie als vindplaats geldt voor jongeren die in de problemen zitten of dreigen te komen. Het doel is afglijden te voorkomen. Het JPT wordt begeleid door een klankbordgroep bestaande uit de ambtenaren jeugd- en

jongerenbeleid van de drie gemeenten, de politie, bureau Jeugdzorg, Stichting Opmaat en de Stedelijke Instelling Welzijnswerk Zwijndrecht.

Hanggroepenoverleg Hendrik-Ido-Ambacht

Overleg tussen verschillende instanties, waaronder Bureau Halt.

Het Drechtsteden-leerplichtoverleg

Sinds mei 1999 overleggen de leerplichtambtenaren uit Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam, Papendrecht, Zwijndrecht en Dordrecht eens per zes weken. Regelmatig is daarbij het RMC vertegenwoordigd.

Geraadpleegde bronnen

- Startnotitie Jeugd- en Jongerenbeleid in het duale stelsel. Afdeling BOW, Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, april 2002.
- Startnotitie Lokaal Onderwijsbeleid in het duale stelsel. Afdeling BOW, Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, april 2002.
- Jaarverslag leerplicht 1999-2000. Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht.
- Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. M. Verhoef & T. Eimers, ITS Nijmegen.

Dossier Korendijk

Rol van de gemeente

Jeugdbeleid
In de jeugdnota van de gemeente Korendijk uit 1999 staat een aantal concrete adviezen genoemd. Voorbeelden hiervan zijn het verbeteren van de samenwerking tussen directies van scholen, de GGD, schoolbegeleidingsdienst en het maatschappelijk werk, regionale afstemming van de leerplicht en het onderzoeken van de behoefte aan een laagdrempelige voorziening voor maatschappelijke ondersteuning. Ook is er aandacht voor het realiseren van speelvoorzieningen en het onderzoeken van de mogelijkheden voor buitenschoolse opvang.

Onderwijs

Er zijn negen scholen voor basisonderwijs en er is geen voortgezet onderwijs aanwezig in de gemeente Korendijk. Leerlingen gaan naar de beide scholen in Oud-Beijerland en naar het Wellantcollege in Klaaswaal.

Voorzieningenaanbod

Schooladoptieplan
: Project waarbij de politie een basisschool adopteert en daar lessen verzorgt, met als doel een positieve binding tussen jeugd en politie te realiseren.

Leerplicht

Aantallen leerlingen/meldingen
In verband met het verouderde systeem kan de gemeente Korendijk geen cijfers verstrekken. Over drie à vier maanden is de verwachting dat het nieuwe systeem operationeel is.

Uitvoering van de leerplicht
Korendijk is één van de zes gemeenten van de Hoeksche Waard die op 5 juli 2001 de intentie hebben uitgesproken om tot een samenwerking in het kader van de leerplicht

te komen. Inmiddels is een gezamenlijk leerplichtbureau opgericht. Voor de gemeente Korendijk is leerplicht een klein onderdeel, voor de komst van het bureau had de gemeente 0,14 fte beschikbaar voor de consultfunctie van leerplicht.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Conceptnotitie regionalisering van de Leerplichtfunctie in de Hoeksche Waard.
- Mevr. P. Kooij, leerplichtadministratie.
- Nota Jeugd en Jongerenbeleid, Gemeente Korendijk, augustus 1999.

Dossier Leerdam

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
In het eerste vierjarenplan (van 1998-2002) waren in het Landelijk Beleidskader zes prioriteiten gesteld, namelijk voor- en vroegschoolse educatie, beheersing van de Nederlandse taal, vermindering van de verwijzing naar speciale voorzieningen, vermindering van schooluitval, evenredige deelname aan het onderwijs en monitoring. Scholen en het Onderwijs Servicepunt Leerdam dienden projectaanvragen in, die aspecten bevatten van deze prioriteiten, waarna de projecten elk jaar geëvalueerd werden en er een financiële verantwoording plaatsvond. In het najaar van 2000 is er een sterkte-zwakte analyse van de situatie op dat moment gemaakt. Uit deze analyse kwam een aantal inhoudelijke en procedurele verbeterpunten naar voren, zoals onder meer dat er bij de inzet van middelen gewaakt moet worden voor versnippering, dat leerlingen gevolgd moeten worden via een monitor en dat het algemeen belang de belangen van individuele instellingen overstijgt.
In het Landelijk Beleidskader 2002-2006 staan vier prioriteiten centraal, namelijk het versterken van de voor- en vroegschoolse educatie, beheersing van de Nederlandse taal, ondersteuning van de schoolloopbaan en vermindering van voortijdig schoolverlaten. De gemeente Leerdam heeft besloten in de komende jaren de nadruk te leggen op het versterken van de voor- en vroegschoolse educatie en op de taalontwikkeling in de peuterspeelzaal en het basisonderwijs. Wat betreft de voor- en vroegschoolse educatie wordt er naar gestreefd dat in 2006 minstens de helft van de doelgroepkinderen een peuterspeelzaal bezoekt met een kwalitatief goed programma. Daartoe moet de opvangcapaciteit in de gemeente vergroot worden en is er aandacht voor professionaliteitsbevordering van het personeel. Verder zal onder meer gekeken worden naar de gewenste samenhang met betrekking tot informatie uitwisseling, signalering en aanpak tussen de verschillende voorzieningen. De verbetering van taalprestaties van zowel allochtone als autochtone kinderen richt zich op de gehele jeugd, van de voorschoolse periode tot en met het voortgezet onderwijs.

Jeugdbeleid
De hoofddoelstellingen binnen het Leerdamse jeugdbeleid zijn het bevorderen van de sociale binding, participatie in zaken die jeugd aangaan, toekomstperspectief bieden en het voorkomen en bestrijden van achterstands- en complexe probleemsituaties. Concrete actiepunten in het beleid zijn onder meer het ontwikkelen en in gang zetten

van publiciteit rondom het Netwerk 12+, het ontwikkelen van randvoorwaarden waaraan de plaatsing van Jongeren Ontmoetings Plaatsen (JOP) moet voldoen en het aanstellen van een ambulant jongerenwerker

Onderwijs

Er zijn zestien basisscholen aanwezig. Er is een scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs, het Heerenlanden College. De school heeft drie locaties in Leerdam en biedt vmbo, havo en vwo aan. Het Da Vinci College heeft een locatie in Leerdam voor educatie.

Voorzieningenaanbod

Kindergemeenteraad en Jongerenraad

In het kader van jeugdinformatie en participatie is er een kindergemeenteraad en een jongerenraad. De kindergemeenteraad bestaat uit afgevaardigden van groep acht van de verschillende basisscholen en heeft als doel op democratische wijze een klein budget aan een goed doel te besteden. De jongerenraad heeft een wisselende samenstelling van jongeren tussen dertien en achttien jaar en is betrokken bij het overleg over en de organisatie van activiteiten voor jongeren. De Jongerenraad wordt begeleid door de jongerenwerker van de Stichting Werk en Welzijn (SWWL).

Stichting Werk en Welzijn Leerdam (SWWL)

Stichting voor jongerenopbouwwerk. De SWWL houdt zich onder meer bezig met de ondersteuning van diversen jongerenorganisaties, zoals het JIP en de Jongerenraad en het bijwonen van op de jeugd gerichte netwerken.

Wijkbureau West

Binnen het wijkbureau wordt een aantal spreekuren gehouden op het gebied van jeugd en zorg, onder meer door Bouman Verslavingszorg, GGZ De Grote Rivieren en SWWL.

Onderwijs Servicepunt Leerdam

Een uitvoeringsorganisatie voor de gemeente met betrekking tot het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Een aantal activiteiten worden hier gecoördineerd, zoals het schoolmaatschappelijk werk, een spreekuur van de schoolarts vanuit de

GGD, het Turks contactwerk etc. Ook is er het Bureau Opvoedings Vragen (BOV), een wekelijks spreekuur voor ouders/verzorgers en beroepskrachten met opvoedingsvragen voor de jeugd van vier tot en met twaalf jaar.

Stichting Jeugdzorg
: Een vrijwilligersorganisatie, ontstaan vanuit de gemeentelijke Commissie Jeugdzorg. De organisatie verzorgt activiteiten, met name gericht op vakantiebesteding.

Het jongerencentrum
: Voorziening voor jongeren van twaalf tot en met drieëntwintig jaar (met nadruk op de doelgroep tot en met zeventien) die zelf nauwelijks geld verdienen en toch behoefte hebben aan ontspanning of ontplooiingsmogelijkheden.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Per 1 oktober 2002 waren er in totaal 2384 leerlingen in het basisonderwijs. Daarvan waren er 306 vier jaar, 871 in de leeftijd van vijf tot en met zeven en 1204 acht tot en met twaalf jaar. Drie leerlingen in het basisonderwijs waren 13 jaar.
Voor het voortgezet onderwijs waren de cijfers nog niet beschikbaar, met uitzondering van het aantal zestienjarigen, namelijk 318. Verder waren er per 31 juli 2001 289 dertienjarigen, 286 veertienjarigen en 332 vijftienjarigen in het voortgezet onderwijs.

Meldingen
In de periode voorafgaand aan april 2002 is de leerplichtfunctie in Leerdam gedurende acht maanden niet uitgevoerd, daarom is het aantal meldingen vermoedelijk hoger dan nu bekend is. Het aantal op dit moment geregistreerde meldingen is 33, waarvan er acht betrekking hadden op relatief verzuim.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeenten Leerdam, Gorinchem, Giessenlanden, Liesveld, Lingewaal, Zederik, Graafstroom en Nieuw-Lekkerland hebben in het voorjaar van 2000 een onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van een Regionaal Bureau Leerplicht. Aan de totstandkoming van dit bureau wordt momenteel gewerkt, maar inmiddels haken een aantal kleine gemeenten af of hebben hun twijfels. De gemeente Leerdam is samen met de gemeenten Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam voornemens de oprichting van het bureau wel door te zetten. Men werkt nu aan de voorbereiding van een collegevoorstel, welke ter kennisgeving aan de overige zes gemeenten zal worden voorge-

legd. Zij hebben dan de keuze wel of niet te participeren. Volgens planning zal het RBL (waarschijnlijk dus in afgeslankte vorm ten opzichte van het oorspronkelijke plan) op zijn vroegst per 1 januari 2004 operationeel zijn. Het bureau zal dan in eerste instantie de registratie ter hand nemen, waarna na ongeveer een half jaar de handhavings- en zorgtaken zullen volgen.

Samenwerking

Ambtelijk overleg jeugdbeleid

De gemeente Leerdam neemt met de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Zederik, Graafstroom en Liesveld deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Federatief Werkverband Onderwijs

Het FWO is een samenwerkingsverband van de gemeenten Leerdam, Graafstroom, Giessenlanden, Liesveld, Lingewaal, Nieuw-Lekkerland en Zederik op het gebied van onderwijs. Onder andere leerplicht en RMC zijn thema's die besproken worden.

Jeugd Preventie Team (JPT) Alblasserwaard/Vijfheerenlanden

Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren 'op het rechte pad te houden'. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject.

Netwerk 12+

Het netwerk 12+ heeft tot doel om problemen bij jongeren vanaf twaalf jaar te signaleren en bespreken, waarbij ook individuele jongeren besproken worden. Er kan dan direct een hulpaanbod gedaan worden om uitval te voorkomen. Verder worden overlast en veiligheidsaspecten besproken en wordt gezamenlijk actie ondernomen. Verder worden knelpunten en ideeën uitgewisseld en worden projecten bedacht en uitgevoerd. Het netwerk is ontstaan naar aanleiding van een behoefte bij zorginstellingen en instellingen die zich bezighouden met veiligheid aan een structurele overlegvorm op lokaal niveau over jongeren, zorg en veiligheid. De deelnemers aan het netwerk zijn de GGD, Bureau Jeugdzorg, Jongerenwerker, de zorgcoördinator van het Heerenlandencollege, de SWWL wijk- en buurtcoördinator, politie, leerplichtambtenaar, beleidsmedewerker Jeugd. Op afroep of belang-

stelling voor een bepaald onderwerp zijn ook anderen aanwezig, zoals Bouman Verslavingszorg, Vluchtelingenwerk, Riagg, GGZ of CWL woningstichting.

Netwerk Jongeren Activiteiten

Het Netwerk Jongeren Activiteiten bestaat uit sleutelfiguren uit verschillende instellingen en groepen die met en voor jongeren werken en uit jongerenorganisaties. Het netwerk organiseert activiteiten en bestaat uitsluitend uit vrijwilligers.

Geraadpleegde bronnen

- Dhr. M. Vogel, afdeling onderwijs.
- Mevr. N. Emck, jeugdbeleid.
- Mevr. W. Boeter, Onderwijs Service Punt.
- Lokaal Actieprogramma Jeugdbeleid Leerdam 2002-2004.
- JongLeren, Gemeentelijk Onderwijsachterstandenplan van de gemeente Leerdam, 2002-2006.

Dossier Liesveld

Rol van de gemeente

Jeugdbeleid
De gemeente Liesveld heeft ingezet op jeugdparticipatie als middel om het jeugdbeleid vorm te geven. In een eerste, breed opgezet overleg is in kaart gebracht waar de jeugd behoefte aan had. Het bleek met name te gaan om voorzieningen zoals een jeugdsoos, multifunctionele sporthal, een trapveldje en dergelijke. Voor de toekomst wil men jeugdparticipatie structureel inbedden in het jeugdbeleid, omdat de samenstelling en de wensen van de jeugd aan verandering onderhevig zijn.

Onderwijs

In Liesveld zijn zeven basisscholen en geen voortgezet onderwijs.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Het aantal volledig leerplichtigen bedroeg per 31 juli 2001 1835.

Meldingen
In het jaar 2000-2001 is één geval van absoluut verzuim voorgekomen en is in zes gevallen geconstateerd dat partieel leerplichtigen volledig waren gaan werken. Er waren drie meldingen van relatief verzuim, waarbij bij één leerling sprake was van zorgwekkend verzuim. Deze leerling is doorverwezen naar het Zorgloket Voortgezet Onderwijs in Gorinchem. Ten slotte was er sprake van een tweetal gevallen van luxe verzuim. Er zijn geen processen verbaal opgemaakt.
Voor trajectbegeleiding RMC zijn er drie partieel- en elf niet-leerplichtigen (zonder startkwalifcatie) aangemeld door de leerplichtambtenaar.

Uitvoering van de leerplicht
In het jaar 2000-2001 is gemiddeld vier uur per week aan de leerplichttaak besteed. Hoewel dit onder de LVLA norm is, is de ervaring van de gemeente Liesveld dat dit aantal ruimschoots voldoende is. De leerplichtadministratie is up-to-date en leerlingen

worden tot en met tweeëntwintigjarige leeftijd gevolgd. Wanneer nodig wordt RMC Trajectbegeleiding ingeschakeld.
Liesveld is één van de gemeenten van het Federatief Werkverband Onderwijs die, samen met de gemeente Gorinchem, in het voorjaar van 2000 mee hebben gedaan aan een onderzoek naar de mogelijkheden van regionalisering van de leerplicht. Liesveld heeft zich ten tijde van het onderzoek als enige negatief uitgesproken over de optie van het oprichten van een regionaal bureau voor de leerplicht. De reden voor Liesveld hiervoor is dat het onderzoek samenviel met een ambtelijke reorganisatie, waarin het aantal formatie-uren voor het taakveld onderwijs werd uitgebreid en er daardoor meer tijd beschikbaar zou komen voor leerplicht. Een bijkomende reden was dat doordat de leerlingenadministratie in Liesveld voor een belangrijk deel op orde was, er daarom weinig tot geen knelpunten ervaren werden in het uitvoeren van de leerplichttaak. Er bestaat wel een lichte vorm van samenwerking met de gemeente Giessenlanden. Binnenkort wordt met de andere kleine gemeenten in de Alblasserwaard/-Vijfheerenlanden overlegd over uitbreiding van deze samenwerking.

Samenwerking

Ambtelijk overleg jeugdbeleid

De gemeente Liesveld neemt met de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Zederik, Leerdam en Graafstroom deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Federatief Werkverband Onderwijs

Het FWO is een samenwerkingsverband van de gemeenten Liesveld, Giessenlanden, Graafstroom, Leerdam, Lingewaal, Nieuw-Lekkerland en Zederik op het gebied van onderwijs. Onder andere leerplicht en RMC zijn thema's die besproken worden.

MDT Liesveld

De gemeente Liesveld heeft na overleg met alle basisscholen een budget voor het opstarten van een MDT voor het basisonderwijs vrijgemaakt. Sinds augustus 2001 is het team operationeel. Het MDT bestaat uit een orthopedagoog van de OBD Zuid-Holland Zuid en een schoolmaatschappelijk werker van het RIVAS. Wanneer nodig kunnen ook andere deskundigen erbij worden betrokken, zoals GGD of De Grote Rivieren. Het MDT kan door medewerkers van de school, maar ook rechtstreeks door ouders worden ingeschakeld. De ervaringen met het MDT zijn zeer positief. De bedoeling is zo snel mogelijk door te verwijzen, maar wanneer

dat – bijvoorbeeld vanwege wachtlijsten – niet kan, vervult het MDT een brugfunctie door zelf alvast hulp te verlenen.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Jaarverslag schooljaar 2000-2001, Uitvoering Leerplichtwet 1969, gemeente Liesveld.
- Jeugdparticipatie Gemeente Liesveld, voortgangsnotitie.
- Eimers, T., & Verhoef, M. (2000). Regionalisering van de leerplicht. Advies aan acht gemeenten voor het opzetten van een gezamenlijk bureau leerplicht. Nijmegen, ITS.
- Dhr. J. Vink, afdeling onderwijs gemeente Liesveld.

Dossier Nieuw-Lekkerland

Rol van de gemeente

Jeugdbeleid
Ten tijde van het oorspronkelijke PIONIER in SAMENWERKING onderzoek, was de gemeente bezig met het opzetten van een lokaal jeugdbeleid. Inmiddels zijn de fundamenten hiervoor gelegd in de vorm van een uitgebreid onderzoek, dat gehouden is onder ongeveer de helft van de jongeren in Nieuw-Lekkerland. De gemeente heeft nu inzicht in de wensen van de jeugd op het gebied van vrije tijd (bijvoorbeeld een overdekt zwembad en een skatebaan), leefbaarheid (bijvoorbeeld meer groen en minder hondenpoep), sport (bijvoorbeeld meer diversiteit in het aanbod), communicatie met de gemeente (bijvoorbeeld vaker de jeugd vragen, iets doen met de antwoorden uit het onderzoek), veiligheid (bijvoorbeeld meer politie op straat en betere verbindingen openbaar vervoer) en wonen (bijvoorbeeld meer en goedkopere jongerenwoningen).

Onderwijs

Er zijn zes basisscholen in Nieuw-Lekkerland. Er zijn geen scholen voor voortgezet onderwijs. Scholen waar leerlingen gebruik van maken zijn gevestigd in Papendrecht en buiten de regio in Lekkerkerk en Ridderkerk.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Op 1 januari 2000 waren er 1013 kinderen van nul tot en met vijf jaar. In de leeftijd van zes tot en met zeventien jaar waren er 1843 leerlingen. Er waren ten slotte 727 jongeren van achttien tot en met 23 jaar.

Meldingen
Vijf à zes meldingen per jaar.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeenten Nieuw-Lekkerland, Graafstroom, Zederik, Giessenlanden, Leerdam, Gorinchem, Liesveld en Lingewaal hebben in het voorjaar van 2000 een onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van een Regionaal Bureau Leerplicht. Aan de totstandkoming van dit bureau wordt momenteel gewerkt. De gemeente Liesveld participeert vooralsnog niet en ook de gemeente Lingewaal aarzelt nog. Inmiddels wordt er veel gediscussieerd over het al dan niet voortzetten met de samenwerking. Nieuw-Lekkerland is in principe een voorstander van het bureau, maar vindt de kosten die hiermee gemoeid zijn wel hoog. Er werd overwogen om voor een andere optie te kiezen, zoals samenwerking met één andere gemeente. In de praktijk werkt de gemeente al nauw samen met de gemeente Leerdam, waarbij te zware gevallen naar Leerdam worden doorverwezen. Inmiddels heeft de gemeente besloten zich alsnog bij het RBL aan te sluiten.

Samenwerking

Federatief Werkverband Onderwijs

Het FWO is een samenwerkingsverband van de gemeenten Nieuw-Lekkerland, Leerdam, Graafstroom, Giessenlanden, Liesveld, Lingewaal en Zederik op het gebied van onderwijs. Onder andere leerplicht en RMC zijn thema's die besproken worden.

Geraadpleegde bronnen

- Jongerenonderzoek. Resultaten van het jongerenonderzoek in de gemeente Nieuw-Lekkerland. PJ Partners, maart 2002.
- Prioriteiten per leeftijdscategorie uit de resultaten van de jongerenenquête en het spel met 11 en 12 jarigen. PJ Partners, maart 2002.
- Dhr. B. Trouw, leerplicht.

Dossier Oud-Beijerland

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
De gemeente ontvangt een uitkering in het kader van de GOA regeling, maar deze is niet zodanig hoog dat de gemeente een planverplichting heeft. Tot op heden heeft de gemeente andere prioriteiten gesteld en is er daarom geen plan geschreven, maar men is in de nabije toekomst wel van plan dit te doen. In het kader van het achterstandenbeleid zijn vier jaar geleden social teams opgezet voor de scholen van het voortgezet onderwijs en ongeveer anderhalf jaar geleden ook voor het primair onderwijs.

Jeugdbeleid
De gemeente Oud-Beijerland is momenteel bezig het jeugdbeleid te herzien. Men is voornemens dit jaar een voorlopig contract voor een jaar af te sluiten met betrokken partijen, waarna in de toekomst gewerkt zal worden met intentie-overeenkomsten.
Een van de ontwikkelingen die gaande zijn, is de invoering van de Brede School. Volgens plan zal deze van start gaan per 1 augustus 2003.

Onderwijs

In Oud-Beijerland zijn dertien basisscholen. Ook zijn er twee scholen voor voortgezet onderwijs gevestigd, die beiden een belangrijke rol spelen voor de omliggende kleinere gemeenten. De Christelijke Scholengemeenschap Willem van Oranje voor mavo, havo en vwo en de Regionale Scholengemeenschap Hoeksche Waard voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium. Laatstgenoemde school heeft twee vestigingen in Oud-Beijerland. Verder is het Wellantcollege in Klaaswaal een optie voor leerlingen in Oud-Beijerland, evenals scholen in Rotterdam, buiten de regio. Voor beroepsonderwijs is er een locatie van het Albeda College in Oud-Beijerland en een locatie voor educatie van het Da Vinci College. Verder is er een Dag- en Avondschool voor Volwassenen (educatie).

Leerplicht

Aantallen leerlingen
In het schooljaar 2000-2001 waren er 3829 volledig leerplichtige leerlingen in de leerplichtadministratie ingeschreven en 312 partieel leerplichtigen. Het schooljaar daarna waren dat er respectievelijk 4155 en 331.

Meldingen
In het schooljaar 2001-2002 is van 94 zaken een zorgdossier aangelegd. Al deze zaken konden niet worden afgedaan met een eenmalig advies, maar hadden meer aandacht nodig. In vergelijking met voorgaande jaren betreft dit een stijging: in het voorgaande schooljaar werden 89 zorgdossiers aangemaakt en het jaar daarvoor 77. Er is in het schooljaar 2001-2002 in totaal 113 keer een bemiddeling bij dreigend schoolverzuim gedaan, waarbij in 44 gevallen een verzuimgesprek met de leerling en zijn of haar ouders werd gevoerd. Als een verzuimgesprek en een eventuele daaropvolgende interventie door een instelling niet voldoende blijkt, kan proces verbaal worden opgemaakt. Dit gebeurde voor de gemeente Oud-Beijerland vijf maal, wat ten opzichte van de voorgaande twee jaren eveneens een stijging betreft. In elk van deze jaren werd één proces verbaal opgemaakt. Verder heeft de gemeente Oud-Beijerland in deze een functie voor de omliggende gemeenten, omdat zij als enige van de zes gemeenten in de Hoeksche Waard de mogelijkheid heeft tot het opmaken van processen verbaal. Er zijn twee buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA), die bevoegd zijn voor de gehele Hoeksche Waard processen verbaal op te maken. Afspraken hierover hebben de eerste stap gevormd in het regionaliseringsproces (zie onder). In 2001-2002 heeft Oud-Beijerland twee maal proces verbaal opgemaakt ten behoeve van een andere gemeente en daarnaast tien maal een onderzoek uitgevoerd op aanvraag van een andere gemeente (bijvoorbeeld in geval van dreigend proces verbaal of zwaardere problematiek).

Uitvoering van de leerplicht
Oud-Beijerland is één van de zes gemeenten van de Hoeksche Waard die op 5 juli 2001 de intentie hebben uitgesproken om tot een samenwerking in het kader van de leerplicht te komen. Inmiddels is per 1 augustus 2002 een regionaal Leerplichtbureau Hoeksche Waard opgericht, dat alle taken die bij de uitvoering van de Leerplichtwet behoren uitvoert, met uitzondering van de leerplichtadministratie. Het bureau is in het gemeentehuis van Oud-Beijerland gevestigd.

Samenwerking

Leerstraffen

Het Openbaar Ministerie en de Raad voor Kinderbescherming onderzoeken momenteel of er taak- of leerstraffen kunnen worden gegeven aan notoire spijbelaars.

Subregionalisering RMC

In het komend cursusjaar zal de aanzet worden gegeven voor subregionalisering van de RMC-functie. Nu is de gemeente Dordrecht nog contact-gemeente voor de RMC, in de toekomst zou Oud-Beijerland deze rol moeten gaan overnemen voor de Hoeksche Waard.

Jeugd Preventie Team

Het JPT is in het voorjaar 2001 gestart in de Hoeksche Waard. In 2002 wordt het JPT geëvalueerd en dan zal op regionaal niveau besloten worden of doorgegaan wordt met dit project. Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren ‘op het rechte pad te houden’. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject.

Kwaliteitskring leerplicht

Overleg tussen verschillende leerplichtambtenaren uit de regio, met als doel kwaliteit en beleid met betrekking tot voortijdig schoolverlaten op elkaar af te stemmen, maar ook met betrekking tot de Leerplichtwet. Zo is er bijvoorbeeld binnen het arrondissement Dordrecht een gezamenlijk protocol voor het opstellen van een proces verbaal.

Geraadpleegde bronnen

- Conceptnotitie regionalisering van de Leerplichtfunctie in de Hoeksche Waard.
- Gemeentegids.
- Leerplichtverslag gemeente Oud-Beijerland over het schooljaar 2001/2002, Dienst Samenleving.
- Mevr. M. Dijkstra, afdeling onderwijs, gemeente Oud-Beijerland.
- Dhr. A. Groen, afdeling jeugdbeleid, gemeente Oud-Beijerland.

Dossier Papendrecht

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Papendrecht heeft op grond van de uitgangspunten in het landelijk beleidskader en de lokale situatie een drietal aandachtspunten in het beleid geformuleerd. Deze zijn ten eerste het verbeteren van de startsituatie van leerlingen in de vroegschoolse periode. Ten tweede gaat het om het bestrijden van achterstanden op het gebied van Nederlandse taal bij allochtone en autochtone leerlingen en als derde punt om het verminderen van de schooluitval.
Verder heeft de gemeente in 2001 het voornemen uitgesproken een 'Klankbordgroep Lokaal Onderwijs' te formeren, die betrokken is bij het opstellen van het onderwijsachterstandenplan en het OALT-beleid. Vertegenwoordigers van een breed spectrum aan partners op het gebied van onderwijsachterstandenbeleid zijn gevraagd deel te nemen.
Speerpunten in het onderwijsachterstandenplan zijn onder andere de volgende. Informatieoverdracht tussen voor- en vroegschoolse periode: in het onderwijsachterstandenbeleid wordt de bestrijding van achterstanden in de vroegschoolse periode als kernpunt gezien. De leeftijdsgroep van nul tot tweeëneenhalf valt feitelijk buiten het onderwijsachterstandenbeleid en hoort tot het jeugdbeleid. Daarbij is echter aansluiting op het onderwijsachterstandenbeleid van groot belang, met het oog op registratie en overdracht van informatie. Mogelijk kan een overdrachtsformulier, zoals in andere gemeenten gebruikt wordt, aangepast worden aan de situatie in Papendrecht.
Verder zal het aantal opvangplaatsen in de peuterspeelzalen uitgebreid moeten worden, evenals de formatie van de Intern Begeleidster bij de peuterspeelzalen, die als taak heeft achterstanden te signaleren en aan te pakken. In het basisonderwijs worden diverse schoolgebonden taalprojecten ondersteund en wat betreft het voortgezet onderwijs wordt in het plan de behoefte geconstateerd aan een leerwerkplaats en een time-out voorziening. Een dergelijke voorziening zou niet noodzakelijk binnen de eigen gemeente voorhanden hoeven zijn, mits er toegang is tot dergelijke voorzieningen in de regio. Momenteel wordt bij uitzondering gebruik gemaakt van de leerwerkplaats in Dordrecht, maar dit is geen structurele samenwerking.

Jeugdbeleid
In het kader van de Tijdelijke Stimuleringsregeling Vroegsignalering overlegt de gemeente met de GGD en RIVAS over projecten als (voorschoolse) netwerken en multidisciplinaire teams, registratie en een elektronisch medisch dossier.
Voor wat oudere jongeren is in Papendrecht geëxperimenteerd met een Jongeren Informatie Punt (JIP), maar met het oog op de beperkte openingstijden was dit geen succes. De gemeente vindt dat informatie voor jongeren verspreid in plaats en tijd toegankelijk moet zijn.
In de nota jeugdbeleid wordt verder een aantal aanbevelingen gedaan. Ten eerste wordt gesteld dat het speelplaatsenbeleid aan een herziening toe is. Ten tweede zullen met de politie afspraken gemaakt worden over de aanpak van ernstig vandalisme door jongeren. Daarbij moet de grens tussen jeugdwerk en handhaving van de openbare orde duidelijk gemaakt worden. In de derde plaats verdient de inzet van het peuter-speelzaalwerk extra aandacht, in de vorm van een notitie waarin wordt uitgewerkt of hierbij sprake is van een basisvoorziening of een vorm van achterstandsbestrijding. De vierde aanbeveling is het doortrekken van de doorgaande leerlijn in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, ter uitwerking in het GOA-plan 2002-2006. Voor de jongste groepen is dit al uitgewerkt in het kader van de VVE.
Verder zal vanuit de leerplichtfunctie en in het GOA-plan 2002-2006 extra aandacht besteed worden aan het hoge schoolverzuim in de regio. Ook zal de gemeente in het kader van de nieuwe wet op de jeugdzorg gaan investeren in preventieve activiteiten. Daarnaast wordt bekeken in hoeverre vraag en aanbod van het jeugdwerk beter op elkaar aangesloten kunnen worden. Ten slotte zal de behoefte aan jeugdinformatie en de beschikbaarheid hiervan beter op elkaar beter op elkaar afgestemd moeten worden.

Onderwijs

Er zijn acht basisscholen en één school voor speciaal basisonderwijs en speciaal voortgezet onderwijs. Verder is in Papendrecht de hoofdlocatie van het Willem de Zwijger College, een school voor vmbo/havo/atheneum/gymnasium. Er zijn twee nevenvestigingen, één in Alblasserdam en één in Hardinxveld-Giessendam. Verder is er de christelijke scholengemeenschap De Lage Waard, met een locatie voor havo/vwo en een nevenvestiging voor vmbo, beiden in Papendrecht. De beide scholen voor voortgezet onderwijs hebben een belangrijke functie voor de regio.
Voor volwassenen is er een uitvoeringslocatie van het Da Vinci College voor educatie.

Voorzieningenaanbod

Jeugdcentrum Interval

Een centrum met een activiteitenaanbod voor jeugdigen van vier tot zestien jaar. Er worden veel cursussen gegeven zoals bijvoorbeeld omgaan met pesten en streetdance. Interval organiseert in samenwerking met een basisschool een cursus taalgym voor peuters tussen 2,5 en vier jaar. Via diverse werkvormen, zoals zingen, dansen en knutselen, wordt aan de woordenschat van de kinderen gewerkt.

Intern Begeleidster peuterspeelzaalwerk

Op de peuterspeelzalen werkt een Intern Begeleidster, die kinderen begeleidt die een achterstand op dreigen te lopen.

Behoefte aan leerwerkplaats en time-out

In Papendrecht is behoefte aan (toegang tot) een leerwerkplaats. Naar schatting zullen jaarlijks zes tot tien Papendrechtse jongeren gebruik maken van een dergelijke voorziening. Ook is behoefte aan een tijdelijke opvang, een time-out voorziening.

Leerplicht

Aantallen leerlingen

Er zijn 3402 leerlingen van vier tot en met twaalf jaar in het schooljaar 2000-2001 en 1768 dertien tot en met zeventien jarigen.
In de leeftijd van achttien tot en met tweeëntwintig zijn er 1391 leerlingen zonder startkwalificatie aan het RMC gemeld.

Meldingen

In het schooljaar 2000-2001 waren er negen gevallen van absoluut schoolverzuim. In vijf gevallen ging het om leerlingen die op een wachtlijst stonden om toegelaten te worden tot het speciaal onderwijs, voor twee leerlingen is jeugdhulpverlening ingeschakeld en bij twee leerlingen moest de Raad voor de Kinderbescherming er bij betrokken worden in verband met criminele activiteiten.
Er zijn 51 leerlingen gemeld in verband met relatief verzuim.

Uitvoering van de leerplicht

Papendrecht is één van de zeven Drechtsteden die de intentie hebben samen te gaan werken in het kader van de leerplicht. Het voornemen is een gezamenlijk bureau voor de leerplicht op te richten.
In 1997 heeft de gemeente de leerplichtadministratie uit het takenpakket van de leerplichtambtenaar gehaald om te worden uitgevoerd door een administratieve kracht. In de praktijk is dit echter nooit tot stand gekomen, waardoor de administratie een aantal jaren later weer teruggelegd werd bij de leerplichtambtenaar. Uiteraard had dit een achterstand tot gevolg. In het schooljaar 2000-2001 is het leerlingregistratiesysteem vervangen, omdat het sterk verouderde systeem niet langer onderhouden werd door de leverancier. Ook het systeem van de gemeentelijke basisadministratie is vervangen, waardoor problemen ontstonden met de koppeling naar de leerlingenregistratie. Het nieuwe registratiesysteem is breder van opzet en wordt een onderwijsinformatiesysteem genoemd. Het invoeren van de gegevens gebeurt handmatig, omdat de gegevens in het oude systeem onvolledig was en onjuistheden bevatte. Daarom is niet gekozen voor een conversie.
Papendrecht heeft in 2001 in totaal 22 uur beschikbaar voor leerplichttaken.

Samenwerking

Jeugd Preventie Platform Papendrecht JP3

Sinds 1996 functioneert in Papendrecht het Jeugd Preventie Platform Papendrecht ofwel JP3.

De werkwijze van het JP3 is jongeren in een vroeg stadium, wanneer de eerste signalen van probleemgedrag zich aandienen, te bespreken en vanuit de diverse disciplines te adviseren over het gewenste vervolgtraject. Het doel hiervan is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Het team komt eenmaal in de vier weken bijeen. Deelnemers aan dit platform zijn een vertegenwoordiger van de beide scholen voor voortgezet onderwijs in de gemeente, de schoolartsen, een vertegenwoordiger van Bureau Jeugdzorg, een afgevaardigde van de school voor speciaal onderwijs (De Bongerd), het schoolmaatschappelijk werk uit het basisonderwijs, de gebiedsgebonden politiefunctionaris met taakaccent jeugd, een vertegenwoordiger van Jeugdcentrum Interval, de leerplichtambtenaar, de beleidsmedewerker jeugd- en lokaal onderwijsbeleid en de ambulant jongerenwerker.

Uit de praktijk blijkt dat het JP3 niet optimaal preventief kan werken, omdat noodzakelijke hulp in verband met lange wachtlijsten in de (ambulante) jeugdhulpverlening vaak niet tijdig geboden kan worden. Voor leden van het JP3 werkt het demotiverend om wel in een vroeg stadium te kunnen signaleren, zonder daadwerkelijk in te kunnen grijpen.

Jeugd Preventie Team (JPT) Alblasserwaard/Vijfheerenlanden

Het JPT is een samenwerkingsverband tussen politie en St. Jeugdzorg met als doel via gerichte hulp jongeren 'op het rechte pad te houden'. Men probeert vroegtijdig probleemgedrag te signaleren en begeleidt jongeren via een preventief, vrijwillig hulpverleningstraject.

Het Drechtsteden-leerplichtoverleg

Sinds mei 1999 overleggen de leerplichtambtenaren uit Papendrecht, Alblasserdam, Sliedrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht en Dordrecht eens per zes weken. Regelmatig is daarbij het RMC vertegenwoordigd.

Klankbordgroep Lokaal Onderwijs

Een in 2000 geformeerde overleggroep met een taak bij het opstellen van het onderwijsachterstandenplan en OALT-beleid. Deelnemers zijn vertegenwoordigers van verschillende partners op het gebied van onderwijsachterstandenbeleid, namelijk: Stichting Peuterspeelzalen Papendrecht, drie basisscholen, de school voor speciaal onderwijs de Bongerd, het Christelijk Nationaal Onderwijs, de twee scholen voor voortgezet onderwijs, Da Vinci college, Jeugdcentrum Interval en de Stichting Openbare bibliotheek.

Geraadpleegde bronnen

- Voorstel aan het college van burgemeester en wethouders van Papendrecht (2000). Schooluitval en leerplichtbeleid.
- Blok, Y.J. & Veldman, F.L. (2001). *Jaarverslag Leerplicht schooljaar 2000-2001.* Afdeling Welzijnsvoorzieningen en afdeling Samenleving, gemeente Papendrecht.
- Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. M. Verhoef & T. Eimers, ITS Nijmegen.
- Voorstel aan het college van burgemeester en wethouders van Papendrecht. (2000). Startnota onderwijsachterstandsbeleid: Vaststellen lokale prioriteiten.
- Voorstel aan het college van burgemeester en wethouders van Papendrecht. (2000). Plan van aanpak van onderwijsachterstanden in Papendrecht tot en met 2002 en het beleid ten aanzien van Onderwijs in Allochtone Levende Talen.
- CONCEPT nota jeugdbeleid, onder embargo. Gemeente Papendrecht.

Dossier Sliedrecht

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Binnen de doelstellingen van het landelijk beleidskader zet de gemeente Sliedrecht het grootste deel (iets meer dan de helft) van de toegekende GOA middelen in op de beheersing van de Nederlandse taal. Zowel scholen voor basis- als voortgezet onderwijs komen in aanmerking. Wel dienen scholen een Taalbeleidsplan te schrijven.
Ook een substantieel deel van de gelden wordt besteed aan de voorschoolse vorming. Met name geldt dit voor een project (dat deels uit GOA middelen gefinancierd wordt) binnen één van de Sliedrechtse kinderdagverblijven. Dit project biedt opvang aan kinderen van ouders die onderwijs volgen bij de Volwasseneneducatie en kinderen met een aantoonbare achterstand. Het doel is het bestrijden van achterstanden in de cognitieve, sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling. De rest van de gelden worden voor een klein deel ingezet voor de woonwagenkinderen binnen de gemeente en voor een groter deel in reserve gehouden.

Jeugdbeleid
Met betrekking tot het voorkomen van schooluitval zet de gemeente vooral in op het ontwikkelen van een preventief netwerk rondom schoolverzuim en het uitbreiden van het aantal uren van de leerplichtambtenaar. Een belangrijk aandachtspunt is het versterken van het samenwerkingsverband Jeugdwelzijn Sliedrecht. Verder is er extra aandacht voor het voorheen ontbrekende tienerwerk, voor de doelgroep van twaalf tot zestien jaar. Daarnaast zet het jeugdbeleid in op een beter onderhoud van speelvoorzieningen, aandacht voor huisvesting van jongeren, verslavingspreventie en het stimuleren van de inzet van vrijwilligers.

Onderwijs

Er zijn acht basisscholen en één school voor voorgezet onderwijs, namelijk de vmbo school De Grienden. Ook is er een school voor voortgezet speciaal onderwijs (de Bleyburgh) en een praktijkschool (De Sprong). Verder gaan Sliedrechtse leerlingen buiten de gemeentegrenzen naar school, onder meer naar de scholen in Papendrecht en naar De Calvijn, een locatie van de scholengroep Oude Hoven in Hardinxveld-Giessendam.

Voorzieningenaanbod

Stichting Open Jeugdwerk (Elektra)

Een organisatie voor jeugd- en jongerenwerk. Er zijn verschillende activiteiten, zoals het Jongereninformatiepunt (JIP) en het project Elektrinkom. Dit laatste is een opvangproject voor jongeren vanaf vijftien jaar die door geen enkele andere organisatie worden bereikt. Jongeren worden in een aparte ruimte met constante begeleiding opgevangen, met als doel zicht te houden op een aantal notoire spijbelaars en een bijdrage te leveren op de hangjeugdproblematiek. Uit de aantallen jongeren blijkt dat er een behoefte is aan een dergelijke voorziening. Elektra zal zich volgens de gemeente in de toekomst meer en meer moeten ontwikkelen in de richting van een vindplaatsgerichte organisatie (meer naar de jongeren toe) en onderdeel vormen van een integraal gemeentelijk jongerenwerk.

Time-out

Er zijn ontwikkelingen gaande met betrekking tot een structurele time-out voorziening voor het primair onderwijs. Een aantal scholen heeft behoefte aan een mogelijkheid om leerlingen die qua gedrag overlast veroorzaken maar niet aan de criteria van het speciaal basisonderwijs voldoen, tijdelijk op een andere school onder te brengen. Niet alle scholen voelen deze behoefte echter even sterk. De ontwikkelingen zijn nog in het overlegstadium.

Leerplicht

Aantallen leerlingen

In 2000-2001 waren er 2292 leerlingen van vijf tot en met twaalf jaar. In de leeftijd van twaalf tot en met zestien jaar waren er 1331 en er waren 278 zeventienjarigen.

Meldingen

Er waren in totaal negentien meldingen, waarvan het merendeel afkomstig was uit het voorgezet onderwijs, namelijk dertien. Bij één leerling was sprake van absoluut verzuim en zeven partieel leerplichtigen stopten gaandeweg het schooljaar met de opleiding. Er zijn geen processen verbaal opgemaakt.
Er zijn in 2000-2001 in totaal 41 leerlingen in behandeling geweest bij de leerplichtambtenaar. Daarvan waren er 32 volledig leerplichtig en de overige negen partieel.
Bij het RMC zijn 27 voortijdige schoolverlaters gemeld.

Uitvoering van de leerplicht
Sliedrecht is één van de zeven Drechtsteden die de intentie hebben samen te gaan werken in het kader van de leerplicht. Het voornemen een gezamenlijk bureau voor de leerplicht op te richten, werd door de gemeente in eerste instantie aarzelend ondersteund. Men zag niet direct de meerwaarde van een bureau in en was bang dat persoonlijke relaties en bekendheid van de leerplichtambtenaren in gevaar zouden komen. Mits gegarandeerd kan worden dat bij de komst van een bureau de lokale contacten in stand gehouden kunnen worden en de kosten gelijk blijven, was men bereid een regionaal bureau te overwegen. Inmiddels zijn de voorbereidingen in gang gezet en verloopt het proces naar wens. De gemeente Sliedrecht verwacht dat het proces halverwege volgend jaar zodanig afgerond is, dat de daadwerkelijke samenwerking kan beginnen.
Sliedrecht heeft in het schooljaar 2000-2001 in totaal 300 uur beschikbaar voor het begeleiden van leerlingen en 80 uur voor de deelname aan het regionale leerplichtoverleg. Voor de leerplichtadministratie was 210 uur beschikbaar.

Samenwerking

Samenwerkingsverband Jeugd Welzijn Sliedrecht
: Een structureel overleg waarin de volgende organisaties samenwerken: de politie, Waardse Rading, Stichting Open Jeugdwerk Sliedrecht (Elektra), vertrouwensdocenten van de scholengemeenschap De Grienden, de Merwerodeschool, de gemeente en op incidentele basis de GGD. Het doel van het netwerk is het zo vroeg mogelijk signaleren van problemen van en met jongeren en het organiseren van een hulpaanbod. Het team bespreekt en volgt daartoe cases, die door de verschillende partijen ingebracht kunnen worden. Er wordt eens per zes weken vergaderd.

Het Drechtsteden-leerplichtoverleg
: Sinds mei 1999 overleggen de leerplichtambtenaren uit Sliedrecht, Alblasserdam, Papendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Zwijndrecht en Dordrecht eens per zes weken. Regelmatig is daarbij het RMC vertegenwoordigd.

Geraadpleegde bronnen

- Lokaal Onderwijsbeleid, Gemeentelijk Onderwijs-Achterstandenplan (GOA), inclusief Onderwijs in Allochtone Levende Talen (OALT), 1-8-1998 tot 1-8-2002. Gemeente Sliedrecht.

- Jong zijn volwassen worden in Sliedrecht.
- Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. M. Verhoef & T. Eimers, ITS Nijmegen
- Mevr. Van Krimpen, gemeente Sliedrecht.

Dossier Strijen

De gemeente Strijen bestaat uit vier kernen, te weten Strijen, Strijensas, Mookhoek en Cillaarshoek.

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Een deel van het GOA-budget is de afgelopen jaren besteed aan de eerste opvang van leerlingen binnen de AZC school, tot aan het verdwijnen van het AZC per januari 2001.
Verder is een regiegroep lokale prioriteiten geformeerd, die tot taak heeft de lokale prioriteiten binnen het onderwijs uit te werken. De regiegroep bestaat uit bovenschoolse directeuren bijzonder en openbaar onderwijs, leidster peuterspeelzaal, de OBD en beleidsambtenaren Onderwijs en Welzijn. De regiegroep gaat aan het werk op basis van een eerder door de OBD uitgevoerd onderzoek, dat zich richtte op de volgende doelstellingen: de aansluiting tussen de voorschoolse- en schoolse periode, de aanpak van (vermeende) taalproblematiek en de aanpak van leerlingen met sociaal-emotionele problemen.

Jeugdbeleid
Eind 1999 heeft de gemeente Strijen vier bijeenkomsten georganiseerd, waar vertegenwoordigers van het onderwijs, de zorg, het jeugdwerk en sportverenigingen zich konden uitspreken over het bestaande voorzieningenaanbod en eventuele knelpunten. De belangrijkste knelpunten die uit deze bijeenkomsten naar voren kwamen waren het ontbreken van structurele invulling van de regierol van de gemeente, het gebrek aan uren voor de jongerenwerker van De Klep, het ontbreken van ambulant jongerenwerk, overlast en vandalisme en het gebrek aan vrijwilligers. Als vervolg op deze inventarisatie heeft de gemeente bij twaalf items één of meer actiepunten geformuleerd. Anno 2003 zijn inmiddels al deze actiepunten gerealiseerd, met uitzondering van het uitbreiden van contacten met jongeren via intermediaire organisaties of netwerken en het onderzoeken van de mogelijkheid voor het oprichten van een vrijwilligerscentrale. Met betrekking tot het eerstgenoemde punt is men voornemens op korte termijn een jeugdraad in te stellen. Tot de actiepunten die wel gerealiseerd zijn behoren onder meer de uitbreiding van de formatie-uren van de jongerenwerker, de realisatie van een

buitenschoolse opvang en de verbetering van speellocaties. Verder is er een platform opgericht om het overleg tussen de verschillende disciplines te bevorderen.

Onderwijs

Er zijn zes scholen voor basisonderwijs. Voortgezet onderwijs is niet aanwezig in Strijen, leerlingen reizen naar de beide scholen in Oud-Beijerland.

Voorzieningenaanbod

Stichting Jeugd- en Jongerenwerk 'De Klep'

Stichting Jeugdland
: Een stichting met als voornaamste activiteit het organiseren van een vakantieweek in de zomer, waar jongeren zich op verschillende manieren kunnen vermaken.

Leerplicht

Uitvoering van de leerplicht
Strijen is één van de zes gemeenten van de Hoeksche Waard die op 5 juli 2001 de intentie hebben uitgesproken om tot een samenwerking in het kader van de leerplicht te komen. Inmiddels is een gezamenlijk leerplichtbureau opgericht.

Samenwerking

Netwerk Overleg Jeugd
: Een overlegstructuur met als doel informatie uit te wisselen op het gebied van jeugdzaken, het signaleren van ontwikkelingen, het bespreken van knelpunten vanuit verschillende disciplines, het concretiseren van het lokale jeugdbeleid en adviseren aan het college van burgemeesters en wethouders. Deelnemers zijn de politie, de jongerenwerker van De Klep, de ambtenaar openbare veiligheid en de ambtenaar jeugdbeleid. Indien nodig worden externe deskundigen voor dit overleg uitgenodigd, zoals bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg of Bouman Verslavingszorg.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids
- Conceptnotitie regionalisering van de Leerplichtfunctie in de Hoeksche Waard
- Mevr. W. de Jong, gemeente Strijen
- Nota Integraal Jeugdbeleid Strijen
- Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenplan 1998/2002, Gemeente Strijen

Dossier Zederik

De gemeente Zederik bestaat uit de kernen Ameide, Hei en Boeicop, Leerbroek, Lexmond, Meerkerk, Nieuwland en Tienhoven.

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Op het gebied van VVE is Zederik in de beginfase. Er is een regiegroep die de plannen gaat concretiseren. De plannen zijn de samenwerking tussen peuterspeelzalen en basisscholen verbeteren en de doorgaande lijn te bevorderen door het ontwikkelen van een overdrachtsformulier. Daarnaast gaat deskundigheidsbevordering plaatsvinden voor peuterspeelzaalleidsters en voor leerkrachten onderbouw basisscholen. Er wordt niet gewerkt met methoden als Pyramide of Caleidoscoop.

Jeugdbeleid
In 1997 is de aanzet gegeven tot het ontwikkelen van een Zederiks jeugdbeleid. Zederik is een kleine gemeente, daarom wordt met name ingezet op het continueren van beleid ten aanzien van bestaande algemene voorzieningen en het subsidiëren van het gebruik van voorzieningen in voorkomende gevallen. Dit heeft wat betreft het algemeen jeugdbeleid onder meer betrekking op de aanwezige kinderopvang en peuterspeelzalen, speel- en hanggelegenheden en sport. Wat betreft overlast door hangjongeren wil men onderzoeken in hoeverre aansluiting bij het politieproject ‘Hangjeugd’ noodzakelijk is. Dit project is in 1996 opgestart door de politie in het district Heerenwaard en is succesvol gebleken. Verder is men in het kader van preventief jeugdbeleid onder meer voornemens instellingen op het gebied van jeugdgezondheidszorg te blijven subsidiëren.
Men wil concreet invulling gaan geven aan de participatie van jeugdigen, bijvoorbeeld door het instellen van een jongerenraad of middels schoolprojecten.

Onderwijs

Er zijn negen scholen voor primair onderwijs en geen scholen voor voortgezet onderwijs.

Leerplicht

Aantallen leerlingen
Per 1 juli 1997 waren er 815 kinderen van nul tot vier jaar. Van vier tot twaalf waren er 1603, van twaalf tot achttien 1190 en van achttien tot vijfentwintig 1194.

Meldingen
Het aantal meldingen is moeilijk in te schatten, omdat sinds de start van het regionaliseringsproces, nu ongeveer tweeëneenhalf jaar geleden, de administratie niet meer volledig bijgehouden is.

Uitvoering van de leerplicht
De gemeenten Zederik, Giessenlanden, Leerdam, Gorinchem, Liesveld, Lingewaal, Graafstroom en Nieuw-Lekkerland hebben in het voorjaar van 2000 een onderzoek laten doen naar de mogelijkheden van een Regionaal Bureau Leerplicht. Aan de totstandkoming van dit bureau wordt momenteel gewerkt, maar de kleinere gemeenten hebben inmiddels afgehaakt of hebben hun twijfels. Binnenkort wordt door de kleinere gemeenten bekeken of in kleinschaliger verband samengewerkt kan worden.

Samenwerking

Ambtelijk overleg jeugdbeleid
De gemeente Zederik neemt met de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Leerdam, Graafstroom en Liesveld deel aan een ambtelijk overleg jeugdbeleid.

Federatief Werkverband Onderwijs
Het FWO is een samenwerkingsverband van de gemeenten Zederik, Nieuw-Lekkerland, Leerdam, Graafstroom, Giessenlanden, Liesveld en Lingewaal en op het gebied van onderwijs. Onder andere leerplicht en RMC zijn thema's die besproken worden.

Geraadpleegde bronnen

- Gemeentegids.
- Startnotitie Naar een Zederiks jeugdbeleid. April 1998, gemeente Zederik.
- Dhr. K. Trappenburg, afdeling onderwijs gemeente Zederik.

- Mevr. D. Welling, afdeling onderwijs gemeente Zederik.

Dossier Zwijndrecht

Rol van de gemeente

Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
Zwijndrecht is één van de gemeenten die in aanmerking is gekomen voor de VVE-regeling van oktober 2000. De gemeente heeft de in het kader hiervan toegekende gelden besteed aan de inzet van het Piramide project op de basisschool De Dolfijn en twee peuterspeelzalen. De kosten voor dit project lopen door in de GOA-periode 2002-2006, aangezien de VVE regeling dan ondergebracht wordt bij de GOA-regeling.
De gemeente heeft in januari 2002 een werkconferentie GOA voor nul- tot zesjarigen georganiseerd. Hieruit kwam een drietal prioriteiten naar voren, namelijk vroegsignalering, toeleiding tot voorzieningen en voor- en vroegschoolse educatie. Daarnaast wordt ouderbetrokkenheid als essentieel beschouwd. Voor deze doelgroep wordt vanuit het GOA-beleid onder andere aandacht besteed aan de verbetering van de aansluiting tussen peuterspeelzalen/ kinderopvang en het basisonderwijs. Met de invoering van een overdrachtsformulier is een eerste stap in die richting gezet. Om het gebruik hiervan te stimuleren, ontvangen peuterspeelzalen en kinderopvangcentra die met het formulier werken hiervoor subsidie. Voor de doelgroep van zes tot twaalfjarigen worden als prioriteiten aangemerkt de beheersing van het Nederlands, de ondersteuning van de schoolloopbaan door enerzijds ouders te ondersteunen en anderzijds de lokale zorgstructuur ten behoeve van het onderwijs te versterken. Het eerste punt wordt geconcretiseerd in bijvoorbeeld de beschikbaarheid van logopedie op elke school en het opstellen van een samenwerkingsnetwerk van GOA scholen. Het tweede punt komt ondermeer tot uiting in een pilot, waarbij in het kader van een Brede School project een ouderkamer wordt ingericht, met als doel de ouders de school in te krijgen. Voor wat betreft het derde punt wordt onder andere voorgesteld MDT's op te zetten voor scholen of locaties met minimaal 30% gewichtenleerlingen.
Voor de doelgroep twaalf tot 23 jaar zijn ondersteuning van de schoolloopbaan, bestrijding van voortijdig schoolverlaten en beheersing van de Nederlandse taal als prioriteiten gekozen. Wat betreft het eerste punt wordt onder andere ingezet op het uitbreiden van het overdrachtsprotocol van primair- naar voortgezet onderwijs. Aangezien vaak (gedrags)problemen al op de basisschool geconstateerd worden, maar nu niet gestructureerd overgedragen worden aan het voortgezet onderwijs, wordt voorgesteld aan het overdrachtsprotocol een indicator 'risicoleerling' te hechten. Verder wordt voorgesteld op de beide scholen voor voortgezet onderwijs een time-out bege-

leider aan te stellen. Deze begeleider kan helpen de druk op docenten te verlichten en de rust en gevoel van veiligheid op school te bevorderen. Met het oog op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten is men voornemens een 'Netwerk jeugd' op te richten, bestaande uit verschillende partners uit het jeugd- en onderwijsveld, zoals SIWZ, scholen, Jeugdzorg en politie.

Jeugdbeleid
In 1996 ontvangt de gemeente een brandbrief van de SIWZ met de mededeling dat het niet goed gaat met de jeugd in Zwijndrecht. In reactie hierop stelt de gemeente de 'kadernota Jeugdbeleid 1996' op. In vervolg daarop wordt een onderzoek gehouden onder de Zwijndrechtse jeugd tussen twaalf en zeventien jaar, om zicht te krijgen op de behoeften van de doelgroep. De resultaten worden in een gemeentelijke nota verwerkt. Als resultaat van deze stappen wordt jongerenbeleid als één van de belangrijkste speerpunten opgenomen in het collegeprogramma voor 1998-2002 .
Uitgangspunten bij het beleid zijn dat jongeren recht hebben op een eigen plek in de Zwijndrechtse samenleving, het accent in het jeugdbeleid ligt op de groep van tien tot en met achttien jaar, jongerenparticipatie als belangrijk middel – maar geen doel – bij het integraal jeugdbeleid geldt, het jeugdbeleid zich ook richt op opvoedingsondersteuning van ouders en dat het belangrijk is dat er een aansluiting tot stand komt tussen alle voorzieningen die een aanbod voor jongeren hebben.
In het collegeprogramma 1998-2002 wordt gesproken over het oprichten van een volwaardig jongerencentrum, bij voorkeur met een centrum voor beroepsonderwijs, het Lokaal Onderwijs Centrum (LOC). Dit idee wordt nog steeds waardevol gevonden, maar realisatie wordt door de huidige financiële omstandigheden bemoeilijkt.

Onderwijs

Er zijn negentien basisscholen. Verder is in Zwijndrecht de hoofdvestiging van het Develsteincollege gelegen, een christelijke scholengemeenschap voor vmbo, havo en vwo. De school heeft een nevenvestiging in Hendrik-Ido-Ambacht. Verder is er het Walburgcollege, een scholengemeenschap voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium. In Heerjansdam, dat nu tot de gemeente Zwijndrecht behoort, zijn twee basisscholen.

Voorzieningenaanbod

Stedelijke Instelling Welzijnswerk Zwijndrecht (SIWZ)

Welzijnsinstelling voor jongerenwerk. Onder andere geeft het SIWZ huiswerkbegeleiding aan Marokkaanse en Turkse jongeren, in overleg met het Develsteincollege en het Walburgcollege.

Stichting Opmaat

Instelling voor maatschappelijk werk. Verzorgt onder andere schoolmaatschappelijk werk en organiseert in samenwerking met de GGD en de Stichting Spel en Opvoedingsvoorlichting Zuid Holland een cursus 'Ouders en pubers'.

Stichting Alle-r-hande

Een welzijnsinstelling die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het jongerenwerk in Heerjansdam, Hendrik-Ido-Ambacht en Barendrecht. Het jongerenwerk in Heerjansdam richt zich voornamelijk op jongeren van twaalf tot zeventien jaar, hoewel ook jongeren vanaf tien en tot twintig jaar erbij betrokken worden, het zij als deelnemer, het zij als vrijwilliger.

Stichting Jeugdopvang Heerjansdam

Een stichting die ontmoetingsactiviteiten voor jongeren van 10/12 tot en met 17/20 jaar organiseert. De stichting draait op vrijwilligers, maar wordt ondersteund door de jongerenwerkster en de beheerder van het gebouw.

Leerplicht

Aantallen leerlingen

Per 1 juni 2001 waren er in totaal 11955 jongeren van nul tot en met 23 jaar. Daarvan waren er 7050 in de leeftijd van vier tot en met zeventien. Er waren ongeveer 6600 leerplichtigen.

Op 1 oktober 2001 waren er 4247 basisschoolleerlingen, waarvan er 114 het speciaal basisonderwijs volgden. Op de twee Heerjansdamse basisscholen zijn er in totaal 358 leerlingen.

Meldingen

In verband met onder andere ziekte van de leerplichtconsulent zijn er weinig gegevens. De gegevens die er zijn luiden als volgt.

In de periode januari tot en met augustus 2000 waren er negentien verzuimzaken in het basisonderwijs, zeventien in het speciaal onderwijs en 79 in het voortgezet onderwijs.

Over het algemeen leert de ervaring – aldus de gemeente Zwijndrecht – dat er jaarlijks ongeveer 50 verzuim- en uitvalgevallen in het basisonderwijs zijn en 80 à 100 in het voortgezet onderwijs.
In de maanden september en oktober 2001 zijn er twee processen verbaal opgemaakt en zijn er twintig meldingen van ongeoorloofd schoolverzuim geweest.

Uitvoering van de leerplicht
Zwijndrecht is één van de zeven Drechtsteden die de intentie hebben samen te gaan werken in het kader van de leerplicht. Het voornemen is een gezamenlijk bureau voor de leerplicht op te richten.
Zwijndrecht heeft in het schooljaar 2000 – 2001 een formatie van 1 fte voor de functie van leerplichtconsulent, 0,2 fte voor de beleidsmedewerker leerplicht en 0,4 fte voor de administratief medewerkster beschikbaar.

Samenwerking

Jeugd Preventie Team Zwijndrechtse Waard

Vanaf 2001 neemt Zwijndrecht samen met Hendrik-Ido-Ambacht en Heerjansdam deel aan het JPT Zwijndrechtse Waard. Het JPT is een samenwerking van bureau Jeugdzorg en politie, waarbij de politie als vindplaats geldt voor jongeren die in de problemen zitten of dreigen te komen. Het doel is afglijden te voorkomen. Het JPT wordt begeleid door een klankbordgroep bestaande uit de ambtenaren jeugd- en jongerenbeleid van de drie gemeenten, de politie, bureau Jeugdzorg, Stichting Opmaat en de Stedelijke Instelling Welzijnswerk Zwijndrecht.

Het Drechtsteden-leerplichtoverleg

Sinds mei 1999 overleggen de leerplichtambtenaren uit Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Alblasserdam, Papendrecht en Dordrecht eens per zes weken. Regelmatig is daarbij het RMC vertegenwoordigd.

Netwerk Jeugd en Veiligheid

Verschillende disciplines, waaronder politie, St. Jeugdzorg, GGD, de leerplichtambtenaar en vertegenwoordigers van het primair- en voortgezet onderwijs, bespreken probleemleerlingen.

Geraadpleegde bronnen

- Jaarverslag leerplicht schooljaar 2000 – 2001. Gemeente Zwijndrecht.

- Gemeentelijk Onderwijsachterstandenplan 2002 – 2006. (Mei 2002, concept), Gemeente Zwijndrecht.
- Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. M. Verhoef & T. Eimers, ITS Nijmegen.
- 'Rondhangen en samenhangen'. Kadernota Integraal Jeugdbeleid gemeente Zwijndrecht. Februari 1999.
- Dhr. R. van der Boom, leerplicht.